

การศึกษาและพัฒนาเลขคณิตบ้ิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
ที่แสดงอัตลักษณ์ของเขตพื้นที่การท่องเที่ยวภาคใต้เขต 2
กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

ปริญญาโท
ของ
สุธี โส้ปะกลาง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมกรรมการออกแบบ

มิถุนายน 2555

การศึกษาและพัฒนาเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
ที่แสดงอัตลักษณ์ของเขตพื้นที่การท่องเที่ยวภาคใต้เขต 2
กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

ปริญญาบัตร
ของ
สุธี โส๊ะกลาง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมกรรมการออกแบบ

มิถุนายน 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาและพัฒนาเลขคณิตบ้สิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
ที่แสดงอัตลักษณ์ของเขตพื้นที่การท่องเที่ยวภาคใต้เขต 2
กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมกรรมการออกแบบ

มิถุนายน 2555

สุธี โส้ปะหลาง. (2555). การศึกษาและพัฒนาเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงอัตลักษณ์ของเขตพื้นที่การท่องเที่ยวภาคใต้เขต 2 กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช. ปรินญาณิพนธ์ ศป.ม. (นวัตกรรมการออกแบบ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ดร. กรกมล คำสุข, อาจารย์ยศไกร ไทรทอง.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาและพัฒนาเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงอัตลักษณ์ของเขตพื้นที่การท่องเที่ยวภาคใต้เขต 2 กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช จากการลงพื้นที่สำรวจผู้วิจัยจึงเห็นว่า พื้นที่ในตัวเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราชยังขาดสื่อสัญลักษณ์เลขนศิลป์สิ่งแวดล้อม ที่แสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัด และสื่อที่มีอยู่เดิมนั้นยังไม่สามารถสื่อสารให้แก่ผู้สัญจรได้พบเห็นในรูปแบบที่เป็นมาตรฐานสากล หากมีการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมในเมืองนครศรีธรรมราชและนำมาวิเคราะห์ปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบัน การได้ศึกษาปัจจัยแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ ศิลปกรรมและศิลปวัฒนธรรม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ได้ผลที่ชัดเจนและสามารถนำไปเป็นมาตรฐานสากลเดียวกัน ทั้งนี้จะได้นำข้อมูลที่ทำการศึกษาวิจัยไปนำเสนอกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผน และจัดทำเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สนับสนุนความเป็นอัตลักษณ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชได้มากยิ่งขึ้น โดยมีวิธีการวิจัยโดยการศึกษาค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลภาคเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลภาคสนามโดยการใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยว แล้วทำการออกแบบสรุปผล ตลอดจนได้มีการประเมินผลงานออกแบบจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาผลงานให้มีความสมบูรณ์ผลงานวิจัยสามารถสรุปออกมาเป็นผลงานโดยศึกษาและพัฒนาชุดรูปแบบระบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมและสัญลักษณ์จำนวน 5 ชุดดังนี้ 1. สัญลักษณ์ภาพศาสนาสถาน สถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับสักการบูชาที่สำคัญต่างๆ (Pictogram 1) 2. สัญลักษณ์ภาพสถานที่ราชการ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ (Pictogram 2) 3. สัญลักษณ์ภาพสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และธรรมชาติ (Pictogram 3) 4. ป้ายบอกทิศทาง (Direction Sign) 5. ป้ายบอกรายละเอียด (Information Sign) โดยทั้งหมดมีความสวยงาม สอดคล้องกลมกลืนและสื่อความหมายเป็นที่เข้าใจง่ายแก่ผู้ใช้งาน

STUDY AND DEVELOPMENT OF ENVIRONMENTAL GRAPHIC DESIGN FOR
SUPPORTING SOUTHERN IDENTITY TOURISM IN ZONE 2 : A CASE STUDY OF
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Fine Arts Degree in Design Innovation
at Srinakharinwirot University

June 2012

Sutee Sopalang. (2012). *Study and Development of Environmental Graphic Design, for The Supporting Southern Identity Tourism in Zone 2 : A Case Study of Nakhon Si Thammarat* . Master thesis, M.F.A. (Design Innovation). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr. Koraklod Kumsook, Yotsakrai Saithong.

This research aims to study and develop the environmental graphic design for supporting southern identity tourism in zone 2: a case study of Nakhon Si Thammarat Province. From the area survey, the researcher finds that the area in the city of Nakhon Si Thammarat Province has no the visual aid about the environmental graphic to present the province's identity and the existing visual aid cannot communicate to the passer-by in the universal standard. The data collection about the environmental graphic design in the city of Nakhon Si Thammarat Province to analyze the present problems and the study about the conditions of the history, the artistic work, and the art and culture can help to improve and develop the visual aid of the environmental graphic for the clear result, can be used for the same universal standard and then, can be presented to the related organizations to plan and make the environmental graphic in the same way for supporting the identity and the tourism in Nakhon Si Thammarat Province. The research methodologies is the collection of data by collecting the paper data and the related researches and collecting the fieldwork data by using the questionnaire to ask the tourists, then designing for the conclusion and evaluating the study by the graphic design specialists and the experts in the related fields to develop the works for the completeness. The results can be summarized to be the works for studying and the developing 5 sets of the format of environmental graphic and symbol system. 5 sets are as follows; 1)The symbol of the religious places and the important holy places (Pictogram 1) 2) The symbol of the official places, the facilities and the services (Pictogram 2) 3) The symbol of the eco-tourist attractions (Pictogram 3) 4) The Direction Sign 5) The Information Sign. These 5 sets are beautiful, coherent and easy to communicate the meaning to the users.

ปริญญาบัตร
เรื่อง
การศึกษาและพัฒนาเลิศศิลป์สิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
ที่แสดงอัตลักษณ์ของเขตพื้นที่การท่องเที่ยวภาคใต้เขต 2
กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช
ของ
สุธี โส๊ะกลาง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2555

คณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตร

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(ดร.กรกมล คำสุข)

.....ประธาน
(ดร.อิทธิชัย วิจิตรสถิตรัตน์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ยศไกร ไทรทอง)

.....กรรมการ
(รศ. จันทร์จรัส ศรีศิริ)

.....กรรมการ
(ดร.กรกมล คำสุข)

.....กรรมการ
(อาจารย์ยศไกร ไทรทอง)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์จากหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกนวัตกรรม การออกแบบที่ให้ความรู้และข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้า ตลอดจนคณาจารย์ ทั้งอดีตและปัจจุบันที่ประสาทวิชาความรู้อันเป็นฐานที่ก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพในทุกๆ ด้าน บุคคลหลายท่านที่จะได้กล่าวถึงในที่นี้คือ

ขอขอบพระคุณ ดร.รวิเทพ มุสิกะปาน ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ศศิกร ไทรทอง กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ตลอดจนให้การสนับสนุนเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ในการวิจัยครั้งนี้และให้คำปรึกษาแนะนำในทุกขั้นตอนของการศึกษาและการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการ ออกแบบครั้งนี้

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เลิศไกร ผู้อำนวยการโครงการจัดตั้งบัณฑิต วิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชและผู้ช่วยศาสตราจารย์ประหยัด เกษม ที่ปรึกษา ด้านวัฒนธรรม พิพิธภัณฑสถานเมืองนครศรีธรรมราช และอาจารย์สุดาวลัย มีบัว อาจารย์ประหลักร วัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชที่ให้การสนับสนุนให้คำแนะนำปรึกษาด้าน ศิลปกรรม ศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบและเป็น ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือและแนวคิดในการพัฒนาเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ที่แสดงอัตลักษณ์ของเขตพื้นที่การท่องเที่ยวภาคใต้เขต 2 กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราชได้เป็น อย่างดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์เรวัต สุขสิทกัญจน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ สำนักสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และอาจารย์ปิยพร ศรีสุขสวัสดิ์ อาจารย์ประจำ หลักสูตรออกแบบนิเทศศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่ให้กาสนับสนุนเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือและให้แนวคิดในกระบวนการออกแบบพัฒนาเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการ ท่องเที่ยวที่แสดงอัตลักษณ์ของเขตพื้นที่การท่องเที่ยวภาคใต้เขต 2 กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอขอบพระคุณ คุณสมพงษ์ ศิริผลสมสุข ผู้ประกอบการห้างหุ้นส่วนจำกัด มหานครโรต ที่ให้ความอนุเคราะห์ชี้แนะข้อมูลเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ การติดตั้งในการผลิตป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ และให้คำปรึกษาในฐานะผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับระบบการผลิตป้ายสัญลักษณ์

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้มีส่วนร่วมทุกท่าน ทั้งครอบครัว รุ่นพี่ รุ่นน้อง เพื่อนๆ ที่ ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำในทุกๆ ด้าน จนเกิดเป็นงานพัฒนาเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมเพื่อ ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงอัตลักษณ์ของเขตพื้นที่การท่องเที่ยวภาคใต้เขต 2 กรณีศึกษาจังหวัด นครศรีธรรมราชเล่มนี้ขึ้นมา

สุธี โส้ปะหลาง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	2
ข้อตกลงเบื้องต้น	2
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
ตัวแปรที่ศึกษา	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบและการออกแบบเลขนศิลป์	6
การออกแบบเลขนศิลป์	6
ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับนครศรีธรรมราชประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม	8
ข้อมูลทั่วไป จังหวัดนครศรีธรรมราช	8
ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลปกรรมภาคใต้และนครศรีธรรมราช	10
รูปแบบศิลปกรรมของอาณาจักรศรีวิชัย	11
รูปแบบศิลปกรรมของอาณาจักรตามพรลิงค์	12
ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช	14
การแบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยว	14
สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช	16
ส่วนที่ 4 ศิลปกรรมในนครศรีธรรมราช	20
รูปแบบสถาปัตยกรรมในนครศรีธรรมราช	20
ศิลปะตกแต่งทางสถาปัตยกรรมของวัดต่างๆในนครศรีธรรมราช	22
อักขระ โบราณวัตถุ และศิลาจารึกที่ค้นพบในนครศรีธรรมราช	24
ลวดลายผ้าทอและชุดการแสดงพื้นบ้านในนครศรีธรรมราช	26
ลวดลายและรูปแบบหนังสือในนครศรีธรรมราช	27
ส่วนที่ 5 เลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมทางด้านป้ายและสื่อต่างๆของนครศรีธรรมราช	29
เลขนศิลป์พื้นบ้านภาคใต้ หนังสือบูดู	29
เลขนศิลป์ภาคใต้ร่วมสมัย	29

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
ส่วนที่ 6 เครื่องหมายภาพและป้ายสัญลักษณ์.....	30
ประวัติป้ายสัญลักษณ์.....	30
เครื่องหมายภาพและป้ายสัญลักษณ์.....	33
ประเภทของเครื่องหมายภาพ.....	36
ป้ายสัญลักษณ์.....	37
จุดมุ่งหมายของป้ายสัญลักษณ์.....	38
วัตถุประสงค์ของป้ายสัญลักษณ์.....	38
หน้าที่หลักของป้ายสัญลักษณ์.....	39
ประเภทของป้ายสัญลักษณ์.....	40
ชนิดของป้ายสัญลักษณ์.....	40
การใช้งานของป้ายสัญลักษณ์.....	41
ส่วนที่ 7 แนวความคิดและการออกแบบระบบสัญลักษณ์.....	41
เกณฑ์การออกแบบป้ายสัญลักษณ์.....	41
องค์ประกอบหลักของป้ายสัญลักษณ์.....	41
ตัวอักษร.....	46
แนวทางการออกแบบสัญลักษณ์.....	47
สัญลักษณ์และเครื่องหมาย.....	49
ส่วนที่ 8 ป้ายสัญลักษณ์ที่ใช้กับสถานที่ท่องเที่ยวในปัจจุบันของประเทศไทย..	50
รูปร่างของป้ายจราจร.....	51
สีของป้ายจราจร.....	51
ประเภทของป้ายจราจร.....	52
การวิเคราะห์ขนาดมาตรฐานของป้าย.....	62
ส่วนที่ 9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	63
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	65
การศึกษาข้อมูลภาคเอกสารทางด้านศิลปกรรมนครศรีธรรมราชและ	
ทางด้านออกแบบ.....	65
การวิเคราะห์ข้อมูลภาคเอกสารทางด้านศิลปกรรมภาคใต้และทาง	
ด้านออกแบบ.....	65

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	66
เครื่องมือในการออกแบบ.....	66
การออกแบบเลขนศิลป์.....	66
การประเมินผลงานออกแบบ.....	68
4 การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการออกแบบ.....	69
ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลก่อนการออกแบบสัญลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ในจังหวัดนครศรีธรรมราช.....	69
สรุปผลการวิเคราะห์ศิลปกรรม วัฒนธรรม ของนครศรีธรรมราชกับการสื่อ ความหมายของสัญลักษณ์.....	75
แผนภูมิสรุปช่วงเวลาของภาคใต้และนครศรีธรรมราช.....	76
สรุปรูปแบบศิลปกรรมภาคใต้ที่มีอิทธิพลต่อนครศรีธรรมราช.....	78
สรุปผลการวิเคราะห์ศิลปกรรม วัฒนธรรม ที่มีผลต่อการออกแบบเลขนศิลป์ สิ่งแวดล้อมของจังหวัดนครศรีธรรมราช.....	86
สรุปผลการวิเคราะห์แนวทางในการออกแบบและพัฒนาเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงอัตลักษณ์ของเขตพื้นที่การท่องเที่ยว ภาคใต้ เขต 2 กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช.....	94
ส่วนที่ 2 การประเมินผลงานการศึกษาพัฒนาเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงอัตลักษณ์ของเขตพื้นที่การท่องเที่ยว กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช หลังการออกแบบสัญลักษณ์แบบร่าง ที่ 3.....	102
ส่วนที่ 3 สรุปผลการศึกษาพัฒนาเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ที่แสดงอัตลักษณ์ของเขตพื้นที่การท่องเที่ยว กรณีศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	113
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	115
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	115
สรุปผลการวิจัย.....	115
ผลการวิจัย.....	116

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลก่อนการออกแบบ.....	117
ส่วนที่ 2 การประเมินผลของการออกแบบ.....	118
ส่วนที่ 3 สรุปผลการออกแบบ.....	119
การอภิปรายผลการวิจัย.....	120
ข้อเสนอแนะ.....	121
บรรณานุกรม.....	122
ภาคผนวก.....	125
ภาคผนวก ก.....	126
ภาคผนวก ข.....	133
ภาคผนวก ค.....	139
ภาคผนวก ง.....	144
ภาคผนวก จ.....	151
ภาคผนวก ฉ.....	154
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	157

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย.....	15
2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง.....	70
3 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อป้ายสัญลักษณ์ ของนักท่องเที่ยว ประเด็นคำถามข้อที่ 1.....	72
4 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อป้ายสัญลักษณ์ ของนักท่องเที่ยว ประเด็นคำถามข้อที่ 2.....	72
5 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อป้ายสัญลักษณ์ ของนักท่องเที่ยว ประเด็นคำถามข้อที่ 3.....	73
6 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อป้ายสัญลักษณ์ ของนักท่องเที่ยว ประเด็นคำถามข้อที่ 4.....	73
7 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อป้ายสัญลักษณ์ ของนักท่องเที่ยว ประเด็นคำถามข้อที่ 5.....	74
8 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อป้ายสัญลักษณ์ ของนักท่องเที่ยว ประเด็นคำถามข้อที่ 6.....	74
9 สรุปช่วงเวลาเวลาศิลปกรรมภาคใต้ที่มีอิทธิพลต่อนครศรีธรรมราชยุคก่อน ประวัติศาสตร์.....	76
10 สรุปช่วงเวลาเวลาศิลปกรรมภาคใต้ที่มีอิทธิพลต่อนครศรีธรรมราชยุคก่อน ประวัติศาสตร์.....	77
11 สรุปรูปแบบความคิดของศิลปกรรมภาคใต้ที่มีอิทธิพลต่อนครศรีธรรมราช (ก).....	78
12 สรุปรูปแบบความคิดของศิลปกรรมภาคใต้ที่มีอิทธิพลต่อนครศรีธรรมราช (ข).....	79
13 สรุปรูปแบบความคิดของศิลปกรรมภาคใต้ที่มีอิทธิพลต่อนครศรีธรรมราช (ค).....	80
14 สรุปผลการวิเคราะห์รูปแบบการใช้สีในศิลปกรรมภาคใต้ที่มีอิทธิพลต่อ นครศรีธรรมราช (ก).....	81
15 สรุปผลการวิเคราะห์รูปแบบการใช้สีในศิลปกรรมภาคใต้ที่มีอิทธิพลต่อ นครศรีธรรมราช (ข).....	82
16 สรุปผลการวิเคราะห์รูปแบบการใช้สีในศิลปกรรมภาคใต้ที่มีอิทธิพลต่อ นครศรีธรรมราช (ค).....	83
17 การศึกษาเลขนศิลป์ประเภทป้ายที่มีในจังหวัดนครศรีธรรมราช.....	85

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
18 สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อม(1).....	105
19 สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อม (2).....	106
20 สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อม (3).....	107
21 สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อม (4).....	108
22 ป้ายบอกรายละเอียด.....	109

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ผังกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
2 ภาพตราประจำจังหวัดและแผนที่จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	9
3 ภาพชิ้นส่วนของธรรมจักรดินเผา.....	12
4 พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร.....	12
5 พระพุทธรูปทรงเครื่องประทับยืน.....	13
6 ภาพพระศิวนาฏราชสำริด.....	13
7 เรือไทยภาคใต้.....	20
8 ภาพบ้านที่เป็นร้านค้าโบราณ.....	21
9 ภาพพระบรมธาตุเจดีย์ทรงลังกา วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	21
10 ภาพพระบรมธาตุไชยา ศิลปะศรีวิชัย จังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	22
11 ภาพศิลปะตกแต่งทางสถาปัตยกรรมของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร.....	22
12 ภาพศิลปะตกแต่งทางสถาปัตยกรรมของกุฏิ 100 ปี วัดวังตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	23
13 ภาพปูนปั้นลายครุฑหุุดนาค ประดับอุโบสถวัดมเหยงคณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	23
14 ภาพเปรียบเทียบอักษรปัลลวะกับอักษรกวิในอินโดนีเซีย.....	25
15 ภาพผ้ายกเมืองนครฯ.....	26
16 การแต่งกายของมโนราห์.....	27
17 ภาพตัวหนังตะลุงต่างๆ.....	28
18 ภาพลักษณะการเขียนข้อมูลและภาพประกอบในหนังสือชุด.....	29
19 ภาพเลขศิลป์ประเภทป้ายต่างๆในนครศรีธรรมราช.....	30
20 ตัวอย่างเครื่องหมายสัญลักษณ์.....	33
21 ตัวอย่างเครื่องหมายภาพ.....	33
22 ตัวอย่างเครื่องหมายอักษร.....	34
23 ตัวอย่างเครื่องหมายภาษา.....	34
24 ตัวอย่างเครื่องหมายผสม.....	34
25 ตัวอย่างเครื่องหมายการค้า.....	35
26 ภาพการจัดลำดับคู่สี.....	43
27 ตัวอย่างป้ายแสดงที่พักริมทาง.....	53
28 ตัวอย่างป้ายแสดงสถานที่ชมทิวทัศน์.....	54

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
29 ตัวอย่างป้ายแสดงสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ.....	55
30 ตัวอย่างป้ายแสดงสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถาน.....	56
31 ตัวอย่างป้ายรวมแหล่งท่องเที่ยว.....	57
32 ตัวอย่างโครงสร้างป้ายรวม.....	57
33 ระยะเวลามองเห็นของคนกับระยะของการเคลื่อนไหว.....	63
34 เลขศิลป์สิ่งแวดล้อมประเภทป้ายบอกสถานที่ต่างๆในจังหวัดนครศรีธรรมราช.....	83
35 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างเกี่ยวกับ รูปร่างรูปทรง จากศิลปกรรมใน นครศรีธรรมราช (ครั้งที่ 1).....	86
36 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างเกี่ยวกับ รูปร่างรูปทรง จากศิลปกรรมใน นครศรีธรรมราช (ครั้งที่ 2).....	87
37 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างเกี่ยวกับ รูปร่าง รูปทรง จากศิลปกรรมใน นครศรีธรรมราช.....	88
38 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างเกี่ยวกับสี จากศิลปกรรมในนครศรีธรรมราช.....	89
39 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างเกี่ยวกับการออกแบบตัวอักษร.....	90
40 การวิเคราะห์โครงสร้างเกี่ยวกับการออกแบบตัวอักษร 1.....	91
41 การวิเคราะห์โครงสร้างเกี่ยวกับการออกแบบตัวอักษร 2.....	91
42 การวิเคราะห์โครงสร้างเกี่ยวกับการออกแบบตัวอักษร 3.....	92
43 การวิเคราะห์โครงสร้างเกี่ยวกับการออกแบบตัวอักษร 4.....	92
44 ผลสรุปการใช้รูปแบบอักษรกับเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมนครศรีธรรมราช.....	93
45 แบบร่างที่ 1 การออกแบบระบบสัญลักษณ์ภาพชุดที่ 1.....	94
46 แบบร่างที่ 1 การออกแบบสัญลักษณ์ภาพสถานที่ราชการ สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการ.....	94
47 แบบร่างที่ 1 การออกแบบสัญลักษณ์ภาพสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และธรรมชาติ.....	95
48 แบบร่างที่ 1 การออกแบบป้ายบอกทิศทาง และป้ายบอกรายละเอียด.....	95
49 แบบร่างที่ 1 การออกแบบป้ายบอกทิศทาง และป้ายบอกรายละเอียด (ชุด 2).....	96
50 แบบร่างที่ 1 การออกแบบชุดระบบสัญลักษณ์ภาพในโครงสร้างของเลขศิลป์รูปทรง ที่เกิดจากการวิเคราะห์จากศิลปกรรมของนครศรีธรรมราช.....	96
51 แบบร่างที่ 1 การออกแบบระบบสัญลักษณ์ภาพชุดที่ 1.....	98
52 แบบร่างที่ 1 การออกแบบระบบสัญลักษณ์ภาพชุดที่ 1 (ต่อ).....	99

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
53 แบบร่างที่ 1 การออกแบบระบบสัญลักษณ์ภาพชุดที่ 1 (ต่อ).....	100
54 แบบร่างที่ 2 การออกแบบระบบสัญลักษณ์ภาพชุดที่ 1 (ต่อ).....	101
55 แบบร่างที่ 2 การออกแบบชุดระบบสัญลักษณ์ภาพ.....	102
56 แบบร่างที่ 2 การออกแบบป้ายบอกทิศทางและป้ายบอกรายละเอียด.....	103
57 พัฒนาภาพร่างที่ 3 การออกแบบชุดระบบสัญลักษณ์ที่มีการพัฒนาจากการแสดง...	104
58 พัฒนาภาพร่างที่ 3 ผลงานออกแบบเลขนศิลป์สัญลักษณ์ภาพและการนำ สัญลักษณ์ภาพจัดวางบนรูปแบบของป้ายสัญลักษณ์.....	110
59 พัฒนาภาพร่างที่ 3 ผลงานออกแบบเลขนศิลป์สัญลักษณ์ภาพและการนำ สัญลักษณ์ภาพมาใช้งานบนรูปแบบของป้ายสัญลักษณ์.....	111
60 พัฒนาภาพร่างที่ 3 ผลงานออกแบบเลขนศิลป์สัญลักษณ์ภาพและการนำ สัญลักษณ์ภาพมาใช้งานบนรูปแบบของป้ายสัญลักษณ์เพื่อบอกทิศทางต่าง ๆ.....	111
61 พัฒนาภาพร่างที่ 3 ผลงานออกแบบเลขนศิลป์สัญลักษณ์ภาพและการนำ สัญลักษณ์ภาพมาใช้งานบนรูปแบบของป้ายสัญลักษณ์เลขนศิลป์สิ่งแวดล้อม.....	112
62 พัฒนาภาพร่างที่ 3 ผลงานเลขนศิลป์สัญลักษณ์ภาพและการนำสัญลักษณ์ภาพ มาใช้งานบนรูปแบบของป้ายสัญลักษณ์ในการแสดงรายละเอียดและบอกทิศทาง.....	112
63 ผลงานเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อม.....	113
64 ภาพทัศนียภาพแสดงการติดตั้งเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อม.....	114
65 ภาพทัศนียภาพแสดงการติดตั้งเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อม.....	114
66 ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆในนครศรีธรรมราช.....	140
67 ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆในนครศรีธรรมราช.....	141
68 ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆในนครศรีธรรมราช.....	142
69 ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆในนครศรีธรรมราช.....	143
70 ผลงานสัญลักษณ์ภาพศาสนสถานและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำคัญต่างๆ.....	146
71 ผลงานสัญลักษณ์ภาพสถานที่สำคัญและสถานอำนวยความสะดวกต่างๆ.....	147
72 ผลงานสัญลักษณ์ภาพสถานที่สำคัญและสถานอำนวยความสะดวกต่างๆ.....	148
73 ผลงานสัญลักษณ์ภาพสถานที่สำคัญและสถานอำนวยความสะดวกต่างๆ.....	149
74 ผลงานสัญลักษณ์ภาพสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติและเชิงอนุรักษ์.....	150
75 ผลงานป้ายสัญลักษณ์บอกทิศทาง.....	152
76 ผลงานป้ายสัญลักษณ์บอกทิศทาง.....	152
77 ผลงานป้ายสัญลักษณ์บอกรายละเอียด.....	153
78 ผลงานป้ายสัญลักษณ์บอกรายละเอียดและแสดงทิศทาง.....	153

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

นครศรีธรรมราช เป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และศาสนามากที่สุดเมืองหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางมาไม่น้อยกว่า 1800 ปีมาแล้ว หลักฐานทางโบราณคดี และหลักฐานทางเอกสารที่ปรากฏยืนยันได้ว่านครศรีธรรมราชมีกำเนิดมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 7 เป็นอย่างน้อย จากคำขวัญประจำจังหวัดที่ว่า "เมืองประวัติศาสตร์ พระธาตุทองคำ ชื่นฉ่ำธรรมชาติ แร่ธาตุอุดม เครื่องถมสามกษัตริย์ มากวัดมากศิลป์ ครบสิ้นกุ้งปู" สื่อให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในจังหวัดอย่างมากมาย และจากนโยบายแผนพัฒนาจังหวัดในด้านต่างๆ เช่น วิสัยทัศน์ของจังหวัดที่ว่า นครศรีธรรมราช เมืองศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ เมืองเกษตรและท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ส่งเสริมพัฒนาที่ยั่งยืน บวกกับแผนยุทธศาสตร์ของการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านการเกษตร อุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์ OTOP และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกัน รวมทั้งมีการบริการและการท่องเที่ยวที่มากมายเช่น ทรัพยากรท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช รวม 473 แห่ง ประเภทธรรมชาติ 282 แห่ง ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนาสถาน 103 แห่ง ประเภทวัฒนธรรม วิถีชุมชน และกิจกรรม 88 แห่ง สถานพักแรมจังหวัดนครศรีธรรมราช 115 แห่ง 3,505 ห้อง ศูนย์บริการข่าวสารนักท่องเที่ยว 2 แห่ง ร้านอาหารจำนวน 80 แห่ง บริษัทนำเที่ยว จำนวน 16 แห่งและมีคฤหาสน์ในพื้นที่ จำนวน 58 คน ที่พร้อมจะอำนวยความสะดวก ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวหลั่งไหลเข้ามาในจังหวัดในแต่ละปีมีมากกว่า 1,900,000 คน สร้างรายได้ให้กับจังหวัดมากกว่า 5,700 ล้านบาทต่อปี ส่งผลให้จังหวัดนครศรีธรรมราชมีเศรษฐกิจที่ดี (แผนแม่บทพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช (5 ปี) พ.ศ. 2553 - 2557)

ในงานออกแบบนิเทศศิลป์นอกเหนือจากจะประกอบด้วยงานเลขนศิลป์สิ่งพิมพ์และเลขนศิลป์ของภาพยนตร์โทรทัศน์วีดิทัศน์ซึ่งเป็นเลขนศิลป์ที่ได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปแล้ว ก็ยังมีงานเลขนศิลป์อีกประเภทหนึ่งนั่นคือเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมจัดเป็นกระบวนการสร้างสรรค์หรือการออกแบบเพื่อใช้ในการสื่อสาร อันเกิดจากการผสมผสานของ แนวความคิด ศิลปะเทคโนโลยี หรือข้อมูล ผ่านทางสื่อในรูปแบบต่างๆโดยมีองค์ประกอบที่ใช้ในการทำงานอันประกอบด้วยภาพ และหรือตัวอักษรเป็นสำคัญผู้ออกแบบอาศัยทักษะ ทฤษฎี หลักการ หรือ กระบวนการคิด มาช่วยในการแก้ปัญหาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูลหรือในการรับรู้ซึ่งมีทั้งลักษณะที่เป็น 2 มิติและ 3 มิติเช่นที่จัดแสดงสินค้าในทรรศการเครื่องหมายจราจรและสิ่งเกี่ยวเนื่องสัญลักษณ์ของสถานที่หรืออาคารเครื่องหมายภาพสัญลักษณ์ในที่สาธารณะและป้ายบอกทิศทางสถานที่เป็นต้น เลขนศิลป์เหล่านี้มีอยู่มากมายในชีวิตประจำวันของมนุษย์ที่เห็นได้ชัดเจนคือป้ายจราจรต่างๆ ป้าย

บอกสถานที่บอกทิศทาง ซึ่งป้ายเหล่านี้หากเป็นของทางราชการจะมีลักษณะที่เด่นชัด แต่ขาดความสวยงามที่เป็นเอกลักษณ์ จึงเป็นที่มาของงานวิจัยฉบับนี้เพื่อศึกษาแนวทางและพัฒนาการออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมเพื่อประชาสัมพันธ์และสร้างอัตลักษณ์ให้กับป้ายบอกสถานที่สำคัญต่างๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการลงพื้นที่สำรวจและสร้างแบบสอบถามจากจำนวนนักท่องเที่ยวจำนวน 120 คน เกี่ยวกับระบบป้ายสัญลักษณ์บอกทิศทางและสถานที่ต่างๆ นั้นพบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับป้ายสัญลักษณ์ถึง 88% ป้ายสัญลักษณ์ที่มีอยู่เดิมมีปัญหาเรื่องการติดตั้งและความไม่ชัดเจนและหายากอยู่ที่ 63% รูปแบบของป้ายไม่สวยงามขาดความเป็นเอกลักษณ์และควรปรับปรุง 87% ความไม่เพียงพอ 63% ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีอยู่ในปัจจุบัน ขาดประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

จึงเป็นที่มาของงานวิจัยเรื่อง การศึกษาและพัฒนาเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงอัตลักษณ์ของเขตพื้นที่การท่องเที่ยวภาคใต้เขต 2 กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราชขึ้น นอกเหนือจากประโยชน์ใช้สอยที่ได้จากป้ายคือ บอกสถานที่หรือทิศทางเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวแล้วยังเป็นการเพิ่มคุณค่าในด้านศิลปะและงานออกแบบ ทำให้เกิดความน่าสนใจแสดงอัตลักษณ์อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวหรือผู้พบเห็นและเป็นการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวให้กับจังหวัดนครศรีธรรมราชต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาและพัฒนารูปแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่

และแสดงความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาวิจัยจากผลงานจริง จากเอกสารวิชาการ หนังสือ เอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนารูปแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเลือกจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นกรณีศึกษาโดยศึกษาและพัฒนาชุดรูปแบบระบบเลขนศิลป์สัญลักษณ์ จำนวน 5 ชุดดังนี้

1. สัญลักษณ์ ศาสนาสถาน สถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับสักการบูชาที่สำคัญต่างๆ
2. สัญลักษณ์สถานที่ราชการ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ
3. สัญลักษณ์สถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และธรรมชาติ
4. ป้ายบอกทิศทาง
5. ป้ายบอกรายละเอียด

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้แนวคิดในการวิเคราะห์ถึงความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ได้แนวทางในการพัฒนารูปแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามแนวความคิดที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ เพื่อการออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อม โดยเน้นระบบป้ายสัญลักษณ์ภายนอกแสดงสถานที่ท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ ของ จังหวัดนครศรีธรรมราชให้เหมาะสม เพื่อสามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด และสร้างเอกลักษณ์ให้กับสถานที่ เป็นการรวบรวมข้อมูลก่อนนำมาทำการออกแบบ โดยผู้วิจัยสื่อความคิดและวิธีการให้ผู้อื่นเข้าใจอย่างเป็นระบบ อันมีเนื้อหาและขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลภาคเอกสาร
2. การวิเคราะห์ข้อมูลภาคเอกสาร
3. การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม
4. ทำการออกแบบ
5. การประเมินผลงานออกแบบ
6. กลุ่มผู้ประเมินผลงานออกแบบ

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือรูปแบบของระบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตัวแปรตาม คือประสิทธิภาพของรูปแบบระบบเลขนศิลป์ที่ได้จากการออกแบบที่ให้ความสวยงามและเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

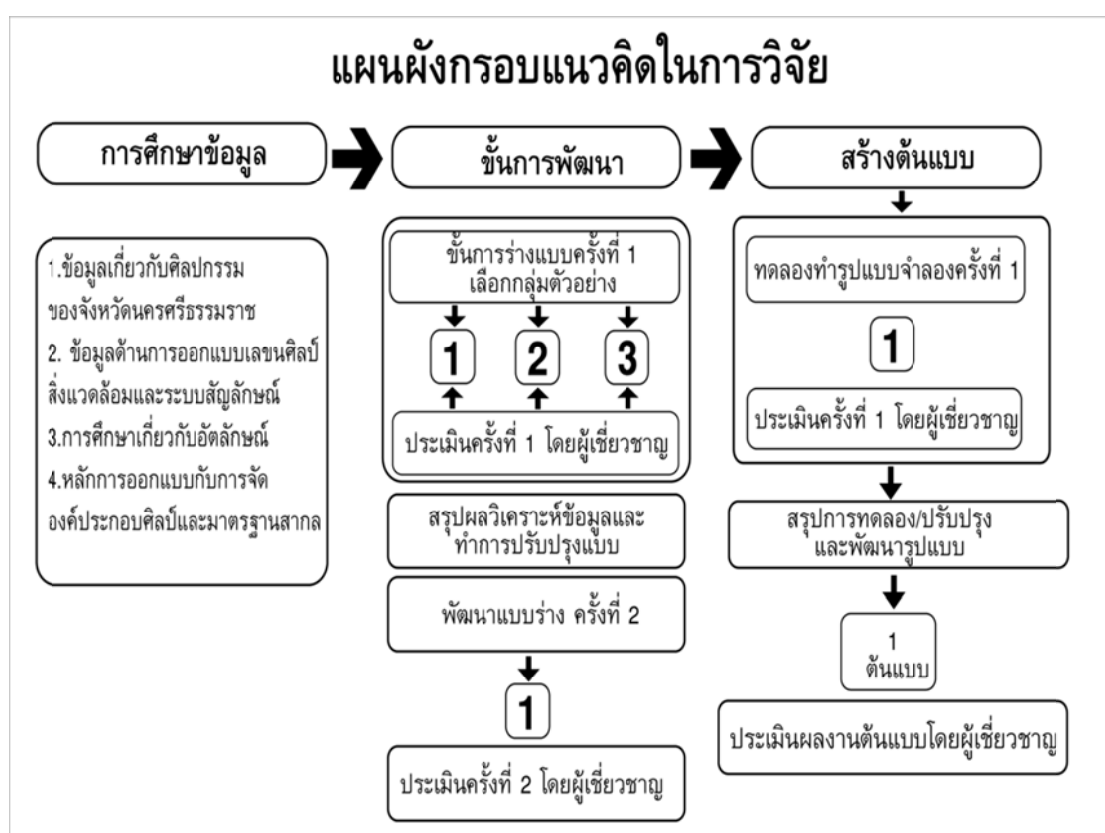
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบร่างรูปแบบของระบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อใช้ในการสื่อสารอำนวยความสะดวกและแสดงความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างรูปแบบของระบบเลขคณิตสี่สิ่งแวดล้อมคัดเลือกโดยผู้เชี่ยวชาญ คัดเลือกรูปแบบผลงานการออกแบบกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นสอดคล้องตรงกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยการศึกษาและพัฒนาเลขคณิตสี่สิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราชสรุปเป็นแผนผังได้ดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 ผังกรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **เลขศิลป์สิ่งแวดล้อม (Environmental Graphic)** หมายถึงการออกแบบกราฟิกที่มีการนำไปใช้ในสภาพแวดล้อมจริง ซึ่งประกอบด้วยตัวอักษรและภาพหรือเครื่องหมายภาพ

2. **ระบบป้ายสัญลักษณ์ (Signage System)** หมายถึงระบบมาตรฐานที่ใช้ในการวางแผน การออกแบบและใช้งานป้ายสัญลักษณ์ เพื่อให้สามารถใช้ร่วมกับป้ายหลายรูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. **อัตลักษณ์ (Identity)** หมายถึงการแสดงเอกลักษณ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะถิ่นของจังหวัด นครศรีธรรมราช

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบของงานศิลปกรรมเกี่ยวกับ
เลขนศิลป์ในพื้นที่ภาคใต้ โดยจะเน้นในจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัย
ได้เรียงลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบและการออกแบบเลขนศิลป์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับนครศรีธรรมราชประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับนครศรีธรรมราชโดยสังเขป

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์รูปแบบศิลปกรรมของภาคใต้และนครศรีธรรมราช

2.3 ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของนครศรีธรรมราช

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ส่วนที่ 4 ศิลปกรรมในนครศรีธรรมราช

4.1 สถาปัตยกรรม เจดีย์ วัด ในนครศรีธรรมราช

4.2 ศิลปะตกแต่งทางสถาปัตยกรรมของวัดต่างๆในนครศรีธรรมราช

4.3 อักษร โบราณวัตถุ และศิลาจารึกที่ค้นพบในนครศรีธรรมราช

4.4 ลวดลายผ้าทอและชุดการแสดงพื้นบ้านในนครศรีธรรมราช

4.5 ลวดลายและรูปแบบหนังตะลุงในนครศรีธรรมราช

ส่วนที่ 5 เลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมทางด้านป้ายและสื่อต่างๆของนครศรีธรรมราช

ส่วนที่ 6 เครื่องหมายภาพและป้ายสัญลักษณ์

ส่วนที่ 7 แนวความคิดและการออกแบบระบบสัญลักษณ์

ส่วนที่ 8 ป้ายสัญลักษณ์ที่ใช้กับสถานที่ท่องเที่ยวในปัจจุบันของประเทศไทย

ส่วนที่ 9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบและการออกแบบเลขนศิลป์

การออกแบบได้มีผู้ให้ความหมายที่แตกต่างกันออกไปดังต่อไปนี้

มาโนช กงกะนันท์ (2538: 27) กล่าวว่าคือกระบวนการสร้างสรรค์ประเภทหนึ่งของมนุษย์
โดยมีทัศนธาตุและลักษณะของทัศนธาตุเป็นองค์ประกอบ ใช้ทฤษฎีต่างๆ เป็นแนวทางและใช้วัตถุนานาชาติเป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์ โดยที่นักออกแบบจะต้องมีขั้นตอนในการปฏิบัติงานหลาย
ขั้นตอนตลอดกระบวนการสร้างสรรค์นั้นผลงานจะออกแบบขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการในการ
ดำรงชีวิตประจำวันให้มีความสะดวกสบายขึ้น หรือเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นทางกายภาพหรือเพื่อ
พัฒนาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ให้มีคุณภาพสูงขึ้นกว่าเดิม

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539: 5) กล่าวว่า คือ การวางแผน หรือ การจัดระบบไว้ในความคิด คำหนึ่ง หรือวางแผน แล้วสร้างปรากฏให้เป็นผลงานหรือรูปแบบที่รับรู้ได้ รูปแบบที่ปรากฏขึ้น อาจจะเป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นใหม่ หรือรูปแบบที่ปรับปรุงขึ้นใหม่

ทำนอง จันทิมา (2542: 2) กล่าวว่า คือ การใช้ความคิดในการเลือกใช้วัสดุเพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะให้มีหน้าที่ใช้สอยตามความต้องการ ทั้งในด้านประโยชน์และความงามในรูปร่างลักษณะ ตลอดทั้งรูปทรง

ในทางศิลปะให้คำจำกัดความการออกแบบว่า คือ การรวมมูลฐานของศิลปะทั้งหลายเข้าด้วยกัน ด้วยการเลือกหรือการจัด ไม่ว่าจะจัดด้วยวัสดุอะไร ผู้ออกแบบจะต้องนำเอาสิ่งนั้นไปใช้ คือ เส้น รูปร่าง รูปทรง สี ช่องว่าง และความงามของพื้นผิว

ความจำเป็นที่ต้องมีการออกแบบ

1. เป็นเครื่องช่วยในการถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกของนักออกแบบให้ผู้อื่นทราบและเข้าใจ
2. เป็นการช่วยในการวางรูปหรือโครงสร้างนั้นๆ ให้เหมาะสมกับหน้าที่และการใช้สอย
3. ช่วยให้ผู้พบเห็นเกิดความรู้สึกคล้อยตามความงามและคุณค่า
4. เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการค้นคว้าทดลองทั้งในด้านวัสดุและวิธีการใหม่ๆ

การออกแบบเลขศิลป์ (Graphic Design)

คำว่า “เลขศิลป์” นั้นอาจฟังดูแปลกหูและยากต่อการตีความหมาย หากจะแปลความตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2493: 812) โดยตรงแล้ว “เลขนะ” หมายถึง รอยขีดเขียนตัวอักษรหรือลวดลาย ซึ่งผู้ช่วยศาสตราจารย์มาโนชย์ กงกะนันท์ ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าเมื่อนำมาสนธิกับศิลป์ ก็เป็นเลขศิลป์ หมายถึง ศิลปะที่เกี่ยวกับตัวอักษรหรือศิลปะที่มีรูปลักษณะเป็นลายเส้น เป็นลวดลายต่างๆ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Graphic Arts ซึ่งเป็นวิจิตรศิลป์ แต่ถ้าเป็นประยุกต์ศิลป์แล้วก็เป็นคำว่า “ออกแบบเลขศิลป์” (Graphic Design 2521:1) หมายถึงศิลปะอย่างหนึ่งซึ่งมุ่งให้เกิดความงามอันเป็นผลจากการใช้เส้น” (ปราโมทย์ แสงพลสิทธิ์ 2540:19) ดังนั้นการออกแบบเลขศิลป์ จึงจัดเป็นขอบข่ายหนึ่งของงาน ออกแบบนิเทศศิลป์ (Visual Communication Design) ที่หมายถึง การสร้างสรรค์งานศิลปะเพื่อถ่ายทอดและสื่อสารความคิดที่เป็นนามธรรม ให้ปรากฏเป็นรูปธรรมในรูปแบบต่างๆให้ผู้รับสารรับรู้ เข้าใจ และสามารถแปลความหมายได้จาก การมองเห็นซึ่งสามารถแบ่งออกได้ 3 สาขา ดังนี้

1.1 เลขศิลป์สิ่งพิมพ์ (Printing Graphics) ได้แก่ การออกแบบตัวอักษร และภาพประกอบรวมไปถึงการจัดวางหน้ากระดาษ ในหนังสือต่างๆ อาทิ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร ไปสเตอร์ แผ่นพับ เครื่องหมายการค้า บรรจุภัณฑ์ สิ่งพิมพ์ทั่วไป ฯลฯ

1.2 เลขศิลป์ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Graphics) ได้แก่ การจัดแสดงสินค้า การจัดหน้าร้าน การจัดนิทรรศการ การออกแบบแผ่นป้ายหรือสัญลักษณ์ตามอาคาร แผ่นป้ายโฆษณา เครื่องหมายจราจร และสัญลักษณ์ที่ติดตั้งตามสถานที่สาธารณะ ฯลฯ

1.3 เลขศิลป์ด้านภาพยนตร์ วีดิทัศน์และโทรทัศน์ (Film, Video and Television Graphics) ได้แก่ การออกแบบตัวอักษรและภาพประกอบของหัวเรื่อง และตอนท้ายของรายการรวมถึงภาพยนตร์โฆษณา ฯลฯ (มาโนช กงกะนันท์. 2538: 202)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับนครศรีธรรมราชประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม

2.1 ข้อมูลทั่วไป จังหวัดนครศรีธรรมราช

เมืองนครศรีธรรมราชเป็นเมืองที่มีเสน่ห์น่าไปเยือนมากเมืองหนึ่งนอกจากจะมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์และสวยงาม เช่นเขาหลวง หรือชุมชนพัฒนาตัวอย่างที่บ้านคีรีวง ที่เมืองนครฯก็ยังเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรม ทั้งหนังตะลุง โนรา ที่แฝงไว้ด้วยคติธรรม และเป็นเมืองพุทธในแดนใต้ ดังมีพระมหาธาตุวรมหาวิหาร มรดกทางวัฒนธรรมที่เมืองนครมีอยู่ในปัจจุบันนี้ได้รับการสะสมมาจากประวัติศาสตร์อันยาวนานกว่า 1800 ปี

“ตามพรลิงค์” คือแคว้นที่เคยตั้งอยู่ที่เมืองนครศรีธรรมราชปัจจุบัน ได้รับการบันทึกอยู่ในเอกสารมิลินทปัญหาของอินเดียตั้งแต่ พุทธศตวรรษที่ 5 และเป็นที่ยุติกันดีในหมู่พ่อค้าจากอินเดีย จีน ตะวันออกกลาง ด้วยเป็นเมืองท่าที่สำคัญ ตั้งอยู่บนคาบสมุทรที่กั้นน่านน้ำทั้งสองด้าน จึงเหมาะที่จะเป็นเส้นทางแลกเปลี่ยนสินค้าจากทั้งสองฝั่งสมุทร และประกอบกับมีอ่าวที่เป็นท่าจอดเรือได้พร้อมกันนั้นศาสนาพราหมณ์ก็ได้แพร่เข้ามาด้วย พบหลักฐานมากในช่วงพุทธศตวรรษที่ 11-14

ต่อมาในพุทธศตวรรษที่ 14 -16 อาณาจักรศรีวิชัยที่มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองครุฑ ไซยา มีอำนาจปกครองเหนือดินแดนแถบคาบสมุทร พุทธศาสนิกายมหายานจึงได้แพร่เข้ามาที่แคว้นตามพรลิงค์ด้วย

เมื่อเข้าสู่พุทธศตวรรษที่ 17-18 แคว้นตามพรลิงค์รุ่งเรืองสูงสุด ผู้ครองแคว้นตั้งตนเป็นกษัตริย์ทรงนามพระเจ้าศรีธรรมมาศกราช พร้อมกันนั้นได้สถาปนาราชวงศ์ปทุมวงศ์ และแผ่อิทธิพลรวมทั้งพุทธศาสนาไปยังเมืองต่างๆในภาคใต้ จนเป็นที่ยอมรับว่านครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในสมัยนั้น เมืองนครศรีธรรมราช หรือ นครอันเป็นสง่าแห่งพระราชผู้ทรงธรรม รุ่งเรืองอยู่ประมาณร้อยกว่าปี และเสื่อมลงเมื่อยกทัพไปตีเมืองลังกาและโจรชาวถือโอกาสเข้าปล้นเมืองถึง 3 ครั้งประกอบกับเกิดไข้ห่าระบาด จึงเป็นเหตุให้บ้านเมืองถูกทิ้งร้าง จนกระทั่งสมัยอยุธยา ผู้คนเริ่มกลับมาตั้งบ้านเมืองใหม่อีกครั้ง และนครศรีธรรมราชได้กลายมาเป็นหัวเมืองฝ่ายใต้ของราชอาณาจักรอยุธยาต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ในช่วงรัชกาลที่ 5 ได้มีการแก้ไขการปกครองหัวเมืองปักษ์ใต้ใหม่ นครศรีธรรมราชได้เปลี่ยนฐานะเป็นมณฑลนครศรีธรรมราช ในปี พ.ศ. 2439 จนกระทั่ง พ.ศ. 2475 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจึงได้ยุบมณฑลนครศรีธรรมราชและเปลี่ยนมาเป็นจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน

จังหวัดนครศรีธรรมราชตั้งอยู่ทางภาคใต้ตอนกลางมีพื้นที่รวมทั้งหมด 9,942.502 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่มากเป็นอันดับสองของภาคใต้ รองจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี และเป็น อันดับที่ 16 ของประเทศ นครศรีธรรมราชตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 8 องศาถึง 9 องศา 19 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศา 15 ลิปดา ถึง 100 องศา 05 ลิปดา ตะวันออก อาณาเขตอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

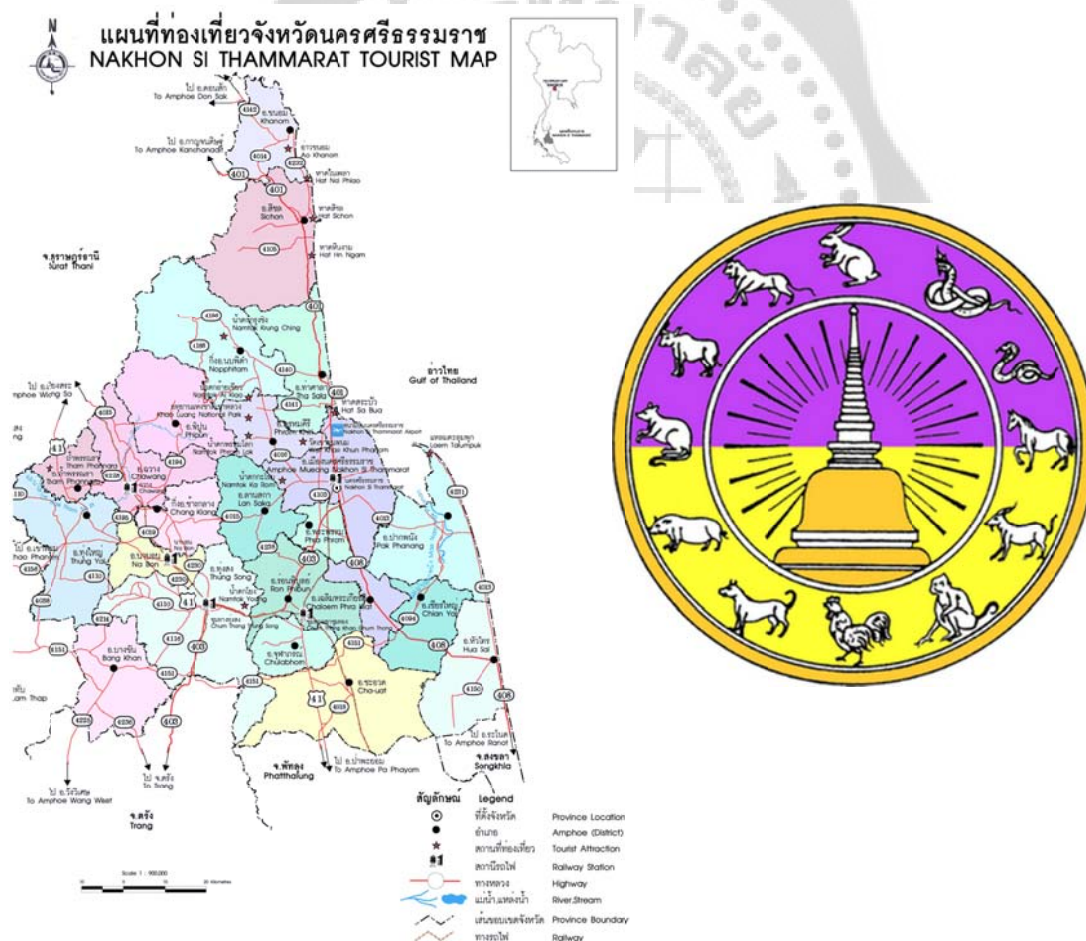
ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดสุราษฎร์ธานีและ อำเภอบ้านดอน

ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดตรัง พัทลุง และสงขลา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอไทย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และกระบี่

ที่มา: <http://home.nakhon.net/bunying/nakhon.htm> (Online). สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2552

ภาพประกอบ 2 ภาพตราประจำจังหวัดและแผนที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา: <http://77provinces.com/nakornsrihamaraj.html> (Online) สืบค้นเมื่อ 20

พฤศจิกายน 2553

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลปกรรมภาคใต้และนครศรีธรรมราช

ในปัจจุบันนี้ การศึกษาค้นคว้าทางโบราณคดีเกี่ยวกับรูปแบบของศิลปกรรมของแต่ละยุคสมัยของภาคใต้นั้น ยังกระทำไม่ได้ทั่วถึงและเพียงพอจึงยังไม่อาจที่จะค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีอย่างเพียงพอที่จะนำมาใช้ในการจัดช่วงอายุเวลา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องอ้างอิงยุคสมัยทางโบราณคดีของประเทศไทยที่มีผู้จัดไว้ก่อนบางส่วนและได้ปรับปรุงเพิ่มเติมขึ้นใหม่บางส่วน ดังนั้นหลักฐานทางโบราณคดีที่ค้นพบแล้วในภาคใต้ขณะนี้ อาจะจัดยุคสมัยทางโบราณคดีของภาคใต้ ออกได้อย่างกว้างๆ เป็น 3 ช่วงเวลา คือ

2.2.1 ศิลปกรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในภาคใต้

2.1 ยุคหินเก่า อายุประมาณ 12,000-600,000 ปีมาแล้ว พบเพียงร่องรอยของมนุษย์

2.2 ยุคหินกลาง อายุประมาณ 4,000-12,000 ปีมาแล้ว พบเครื่องมือสะเก็ดหินจัดอยู่ในยุคหินกลาง ในแบบวัฒนธรรมโฮบีนเนียน อันเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ยุคหินกลางที่มีความสำคัญที่สุดของวัฒนธรรมหนึ่งของตะวันออกเฉียงใต้ (ปริชา นุ่ณสุข. 2540: 3)

2.3 ยุคหินใหม่ อายุประมาณ 2,000-5,500 ปีมาแล้ว พบเครื่องมือหินหรือระนาดหินยุคใหม่อายุราว 2,000-3,000 ปีขุดพบที่บ้านสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช นักวิชาการทางด้านดนตรียอมรับกันว่าเป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่ง พัฒนามาจากกระซังขึ้นเดี่ยวจนมาเป็นระนาดหิน (กรมศิลปากร 2543:39)

2.4 ยุคสำริด อายุประมาณ 3,600 ปีถึง 5,600 ปี มาแล้วพบกลองมโหระทึกสำริดเป็นรูปแบบของวัฒนธรรมดองซอน

2.5 ยุคเหล็ก อายุเวลาประมาณ 2,250-3,600 ปีมาแล้วพบกลองมโหระทึกสำริด อายุประมาณ 1,500-2,000 ปีที่แหล่งโบราณบ้านเกตุกาย ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช บนหน้ากลองเป็นรูปดาวนูน 12 แฉกรอบๆ เป็นลายวงกลมล้อมเป็นชั้นระหว่างวงกลมที่บางช่วงมีลายลูกแก้วและลายซี่หวีสลับเป็นช่วงๆ มีรูปนกบินทวนเข็มนาฬิกาจำนวน 6 ตัว มีลูกกลมลอยตัว 4 ตัว (กรมศิลปากร. 2543: 44-45)

2.2.2 สมัยกึ่งประวัติศาสตร์

อายุเวลาประมาณ พ.ศ.500 -1,000 ปี ในยุคนี้ชุมชนโบราณต่างๆในภาคใต้ได้มีการติดต่อกับชายและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับต่างชาติมากขึ้น สังเกตได้จากหลักฐานทางโบราณคดีที่พบเหรียญมีรูปใบเรือ 2 เสาลักษณะเป็นภาพนูนต่ำ ซึ่งเป็นหลักฐานที่สำคัญที่แสดงให้เห็นการใช้พาหนะสัญจรติดต่อทางทะเล ในสมัยพุทธศตวรรษที่ 5-6 (อมรา ศรีสุชาติ. 2543: 91)

2.2.3 สมัยประวัติศาสตร์อายุเวลาประมาณ พ.ศ.1,001 - ปัจจุบัน

ในสมัยนี้ชุมชนริมน้ำทั้งที่ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลและแม่น้ำสายสัมพันธ์ มีการพัฒนาเป็นศูนย์กลางทางการค้าระหว่างตะวันออก คือ จีนและดินแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับตะวันตก คือ อินเดียและดินแดนในตะวันออกกลางและเอเชียใต้ เนื่องจากการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าได้พัฒนาไปมาก จึงมีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ภาษา ตัวอักษร รวมไปถึงการรับเอาศาสนา พราหมณ์และศาสนาพุทธเข้ามาสู่ชุมชน ซึ่งมีการค้นพบหลักฐานเป็นหลักศิลาจารึกอักษรปัลลวะของอินเดียหลายหลักฐาน ซึ่งจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักคำสั่งสอนทางศาสนา เป็นสิ่งแสดงว่ามีกลุ่มคนอินเดียไม่ว่าจะเป็นพ่อค้า พราหมณ์ นักบวช เดินทางเข้ามาปักหลักตั้งถิ่นฐานกันอย่างถาวร จึงมีการผสมผสานกันทางวัฒนธรรมกับชาวพื้นเมืองทางภาคใต้

พบจารึกสลักด้วยอักษรปัลลวะ ภาษาสันสกฤต พบที่ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช อายุราวศตวรรษที่ 12

พบจารึกสลักด้วยอักษรปัลลวะ ภาษาสันสกฤต พบที่วัดมเหยงค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช อายุราวศตวรรษที่ 12

พบจารึกสลักด้วยอักษรปัลลวะ ภาษามอญโบราณ พบที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช อายุราวศตวรรษที่ 12

เงินตรา โลหะดีบุก (เหรียญกษาปณ์) อยู่ในสมัยพูนัน และทวารวดี พุทธศตวรรษที่ 10-14 พบที่ทุ่งน้ำเค็ม ตำบลโมคลาน อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีลักษณะเป็นเหรียญเงินแบน มีเส้นผ่าศูนย์กลางราว 21- 23 มิลลิเมตร ด้านหน้าเป็นรูปดวงอาทิตย์ครึ่งดวงเปล่งรัศมีโดยรอบ มีเม็ดไขปลาเรียงอยู่สองแถว แถวหนึ่งเรียงรายรอบวงขอบเหรียญแถวหนึ่งคั่นเส้นรัศมีอยู่รอบใน จำนวนเส้นรัศมีและเม็ดไขปลา แตกต่างกันไปตามแหล่งที่พบ ด้านหนึ่งของเหรียญเป็นรูปศรีวิฑิตะ (ชนหน้าอกของพระนารายณ์)อยู่ตรงกลางข้างหนึ่งของพระศรีวิฑิตะเป็นรูปบัณเฑาะว์ อีกข้างหนึ่งเป็นรูปเครื่องหมายสวัสดิกะ (กรมศิลปากร. 2543: 128)

เงินตรา นโม ใช้กันในราวพุทธศตวรรษที่ 14-15 ทำด้วยโลหะเงิน ตรงกลางมีตราสลักเป็นภาษาสันสกฤตอักษร “ น ” สร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องราง พบที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้ ดินแดนบางแห่งได้ปรากฏหลักฐานว่ามีความเจริญรุ่งเรืองมาก จนนักปราชญ์ชาวตะวันตกได้เรียกว่าเป็น “อาณาจักร” โดยเฉพาะ “อาณาจักรตามพรลิงค์”และ “อาณาจักรศรีวิชัย” ซึ่งต่างก็เจริญรุ่งเรืองต่อมาอีกหลายร้อยปี

2.3 รูปแบบศิลปกรรมของอาณาจักรศรีวิชัย (Srivijaya Kingdom)

นักประวัติศาสตร์และนักโบราณคดีส่วนใหญ่มีความเห็นว่าศูนย์กลางอาณาจักรนี้ควรตั้งอยู่บนคาบสมุทไทย โดยเฉพาะบริเวณจังหวัดนครศรีธรรมราชและไชยาในบางสมัยหรืออาจจะอยู่ที่สุมาตราและชวา (ปรีชา นุ่นสุข. 2540: 56) ซึ่งศิลปะศรีวิชัยก็ได้ผสมผสานศิลปะอินเดียให้เข้ากับศิลปะพื้นเมืองได้เป็นอย่างดีลงตัวสวยงามมีเอกลักษณ์ ซึ่งศิลปะแบบศรีวิชัยเจริญอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 13-18

ชิ้นส่วนของธรรมจักรดินเผา ศิลปะทวารวดี-ศรีวิชัย พุทธศตวรรษที่ 12 – 13

ภาพประกอบ 3 ภาพชิ้นส่วนของธรรมจักรดินเผา

พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรสำริด ศิลปะสมัยศรีวิชัย พุทธศตวรรษที่ 13 – 14

ที่มา: ปรีชา นุ่นสุข. (2540: 56).

ภาพประกอบ 4 พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร

ที่มา: ปรีชา นุ่นสุข. (2540: 40).

2.4 รูปแบบศิลปกรรมของอาณาจักรตามพรลิงค์ (Tambralinga Kingdom)

ตามพรลิงค์ปรากฏเป็นครั้งแรกในคัมภีร์มหานิทเทศของอินเดียเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 7- 6 หรือต้นหมยหลิว ในเอกสารจีนเมื่อ พ.ศ.1544 หรือตั้งมาหลังในเอกสารจีนเช่นกัน เมื่อ พ.ศ.1769 หรือตามพรลิงค์ในศิลาจารึกหลักที่ 24 เมื่อ พ.ศ.1773 หรือศรีธรรมราชหลักเดียวกัน อาณาจักรนี้มีเมืองหลวงหรือศูนย์กลางตั้งอยู่ที่นครศรีธรรมราชหรือที่ชาวยุโรปได้รู้จักกันดีเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 20-21 ว่าเมืองลิกอร์ (Ligor)

ภาพประกอบ 5 พระพุทธรูปทรงเครื่องประทับยืน พระหัตถ์แสดงอภัยมุทรา

ที่มา: ปรีชา นุ่นสุข. (2540: 45).

ทรงสวมมงกุฎมียอดตรงกลางเป็นรูปกลวย ประดับกรงศอรอบพระศอ คาดรัดประคต ประดับด้วยเพชรพลอยขอบสบง ซึ่งลักษณะของรัดประคตเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของภาคใต้ คือเป็นแถบกว้างตรงกลางย้อยลงมาเป็นรูปสามเหลี่ยม แสดงถึงอิทธิพลของเครื่องประดับตัวแสดงโนราห์ อันเป็นการแสดงพื้นเมืองของทางใต้ (กรมศิลปากร. 2543:71) (ภาพพระพุทธรูปปางประทานอภัย สำริด)

พระพุทธรูปทรงเครื่องหรือในปางปราบท้าวหามพูบดี ประทับยืน พระหัตถ์ทั้ง 2 ยกขึ้น แสดงอภัยมุทรา เครื่องประดับต่างๆแสดงออกเอกลักษณ์ต่างๆของศิลปะภาคใต้ได้อย่างเด่นชัด ทั้ง มงกุฎ กรองศอ ทับทรวง ปิ่นแห่ง และชายไหว ชายแครง อันเป็นเครื่องประดับของผู้เล่นโนราห์ อย่างแท้จริง (กรมศิลปากร. 2543: 73) (ภาพพระพุทธรูปปางประทานอภัย สำริด)

พระศิวนาฏราชเป็นประติมากรรมที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ เป็นศิลปะภาคใต้ที่ได้รับอิทธิพลศิลปะอินเดียใต้ ราชวงศ์โจฬะ พระศิวนาฏราชอยู่ในท่าร้ายรำ

ภาพประกอบ 6 ภาพพระศิวนาฏราชสำริด

ที่มา: กรมศิลปากร. (2543: 93)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช

การแบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยว

การแบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยว จากผลงานการวิจัยของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ซึ่งได้ทำเสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2525 นั้น ได้จำแนกประเภทของแหล่งท่องเที่ยวสำหรับทำการศึกษาไว้ 4 ประเภท คือ

1. ประเภทชายหาด เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะเป็นหาดทราย อาจเป็นหาดทรายบนเกาะ หรือของพื้นแผ่นดินใหญ่ก็ได้

2. ประเภทธรรมชาติ เป็นประเภทถ้ำ น้ำตก เกาะ กระพัง ทะเลสาบ

3. ประเภทประวัติศาสตร์ ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นแหล่งที่แสดงวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นที่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ การทำมาหากิน ประเพณีประจำถิ่น เพื่อแสดงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

4. ประเภทเมือง เป็นสถานบันเทิงรื่นรมย์ ย่านการค้าในเมือง ศูนย์การค้าต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทย ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิศาสตร์และสภาพทางธรรมชาติของแต่ละจังหวัด ในแต่ละภาคว่าจะมีพื้นที่เป็นป่า เขา ชายหาด หรือเป็นเมือง 45ประวัติศาสตร์ที่มีโบราณวัตถุที่สำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งจะดึงดูดผู้สนใจไปเที่ยวชมหรือพักผ่อนหย่อนใจได้ในการแบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการออกแบบทางกราฟิกนั้น จึงได้ยึดถือหลักการแบ่งดังที่กล่าวมาแล้วเช่นเดียวกัน แต่เพื่อให้มีการออกแบบสัญลักษณ์ประจำแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภทซ้ำซ้อนกัน หรือมีส่วนคล้ายกัน อันจะทำให้เกิดความสับสนในการสื่อความหมายได้ จึงได้รวบรวมประเภทของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน หรือมีลักษณะใกล้เคียงกันเข้าไว้ในประเภทเดียวกันดังต่อไปนี้

1. ประเภทธรรมชาติ เป็นสภาพที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติเองหรือเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นให้เกิดเป็นทรัพยากรธรรมชาติขึ้น

2. ประเภทประวัติศาสตร์ – ศาสนาสถาน ที่มนุษย์สร้างขึ้นในอดีตและยังมีเหลืออยู่หรือสร้างขึ้นในปัจจุบันให้เป็นศูนย์กลางทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและศิลปะประจำชาติ ซึ่งอาจจะมีงานเทศกาลเป็นประเพณีหรือวัฒนธรรมเกิดตามมาด้วย

3. ประเภทกิจกรรมและหรือแหล่งชุมชน เกิดขึ้นจากการที่มนุษย์มารวมกันอยู่เป็นกลุ่มเป็นเหล่า แล้วยังมีการสมาคมหรือติดต่อกันโดยอาชีพ การงานและการพักผ่อนหย่อนใจเป็นต้น (ตติยา เทพพิทักษ์. 2546: 8; อ้างอิงจาก โสภานี ภาษวรินทร์. 2527: 7)

นครศรีธรรมราช เป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และศาสนามากที่สุดเมืองหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางมาไม่น้อยกว่า 1800 ปีมาแล้ว หลักฐานทางโบราณคดี และหลักฐานทางเอกสารที่ปรากฏยืนยันได้ว่านครศรีธรรมราชมีกำเนิดมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 7 เป็นอย่างน้อย จากคำขวัญประจำจังหวัดที่ว่า "เมืองประวัติศาสตร์ พระธาตุทองคำ ชื่นฉ่ำธรรมชาติ แร่ธาตุอุดม เครื่อง

ถมสามกษัตริย์ มากวัดมากศิลป์ ครบสิ้นกุ้งปู" สื่อให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรต่างๆที่มีอยู่ในจังหวัดอย่างมากมาย และจากนโยบายแผนพัฒนาจังหวัดในด้านต่างๆ เช่น วิสัยทัศน์ของจังหวัดที่ว่า นครศรีธรรมราช เมืองศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ เมืองเกษตรและท่องเที่ยว น่าอยู่ สุขสังคมพัฒนายั่งยืน บวกกับแผนยุทธศาสตร์ของการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านการเกษตร อุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์ OTOP และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกัน รวมทั้งมีการบริการและการท่องเที่ยวที่มากมายเช่น ทรัพยากรท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช รวม 473 แห่ง ประเภทธรรมชาติ 282 แห่ง ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนาสถาน 103 แห่ง ประเภทวัฒนธรรม วิถีชุมชน และกิจกรรม 88 แห่ง สถานพักแรมจังหวัดนครศรีธรรมราช 115 แห่ง 3,505 ห้อง ศูนย์บริการข่าวสารนักท่องเที่ยว 2 แห่ง ร้านอาหารจำนวน 80 แห่ง บริษัทนำเที่ยว จำนวน 16 แห่ง และมีคฤหาสน์ในพื้นที่ จำนวน 58 คน ที่พร้อมจะอำนวยความสะดวก ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวหลังไหลเข้ามาในจังหวัดในแต่ละปีมีมากกว่า 1,900,000 คน สร้างรายได้ให้กับจังหวัดมากกว่า 5,700 ล้านบาทต่อปี ส่งผลให้จังหวัดนครศรีธรรมราชมีเศรษฐกิจที่ดี

สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย

ตาราง 1 สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย

ลำดับ	จังหวัด	ปี	ช่วงเวลา	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	รายได้จากนักท่องเที่ยว(คน)
1	นครศรีธรรมราช	2550	1	419,964	990.62
2	นครศรีธรรมราช	2550	2	469,876	1,374.60
3	นครศรีธรรมราช	2550	3	357,916	917.31
4	นครศรีธรรมราช	2550	4	391,290	1,087.79
5	นครศรีธรรมราช	2551	1	314,038	1,048.08
6	นครศรีธรรมราช	2551	2	510,614	1,485.94
7	นครศรีธรรมราช	2551	3	256,099	998.95
8	นครศรีธรรมราช	2551	4	318,321	820.37
9	นครศรีธรรมราช	2552	1	472,603	2,635.44
10	นครศรีธรรมราช	2552	2	580,074	1,750.59
11	นครศรีธรรมราช	2552	3	426,612	710.47
12	นครศรีธรรมราช	2552	4	435,127	628.00

ที่มา: กรมการท่องเที่ยวรายงานข้อมูลปี 2550 – 2552 และแยกเป็นไตรมาส. (ม.ป.ป.: ออนไลน์).

สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช

อำเภอเมือง

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

ศาลหลักเมือง

สวนสาธารณะสมเด็จพระศรีนครินทร์ ๘๔ หรือทุ่งท่าลาด

แก่งจันทน์แดง

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช

กำแพงเมืองเก่า

เจดีย์ยักษ์

สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ ร.๙

อนุสาวรีย์ไทย

หอพระพุทธสิหิงค์ บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัด

วัดสวนหลวง

สำนักวิปัสสนากรรมฐานวัดชายนา

จวนออกญาเสนาภิมุข

หอพระอิศวร

หอพระนารายณ์

เสาชิงช้า

อนุสาวรีย์พระเจ้าศรีธรรมมาโศกราช

สวนสาธารณะศรีธรรมมาโศกราช

ศาลาโดหก หรือ ศาลาประตูหก

สระล้างดาบศรีปราชญ์

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

อำเภอลานสกา

อุทยานแห่งชาติเขาหลวง

น้ำตกกะโรม

หมู่บ้านคีรีวง

น้ำตกสอยดาว

น้ำตกวังไม้ปัก

อำเภอพรหมคีรี

น้ำตกพรหมโลก

น้ำตกอ้ายเขียว

เรือนรับรองเมืองนคร

วัดเขาขุนพนม
บ้านปลายอวน
น้ำตกสองรัก(น้ำตกวังลุง)
วัดเขาปูน

อำเภอท่าศาลา

อุทยานแห่งชาติเขานัน
น้ำตกสุนันทา
น้ำตกกรุงนาง
น้ำตกคลองปาว
หาดทรายแก้ว
หาดสระบัว
หาดชันไรซ์
โบราณคดีวัดโมคลาน

อำเภอสิชล

เขาพลายดำ
หาดหินงาม
หาดปิติ
น้ำตกสี่ขีด
แหล่งโบราณคดีเขาคา
อุทยานแห่งชาติน้ำตกสี่ขีด
น้ำตกหนอตง
ถ้ำเขาพับผ้า
ถ้ำสวนปราง
น้ำตกภูริน
ถ้ำโครำ
บ่อน้ำร้อน ม.1 ต.สี่ขีด

อำเภอเชียรใหญ่

วัดแม่เจ้าอยู่หัว
ต้นไทรศักดิ์สิทธิ์
ศูนย์ศิลปาชีพเนนิรมัง
ศาลเจ้าทวดปากเชียร
วัดเขาแก้ววิเชียร
จุดชมวิুবนเขาพระบาท

อำเภอหบพิตดำ

น้ำตกกรุงชิง
 ล่องแก่งคลองกลาย
 ถ้ำหงส์
 น้ำตกยอดเหลือง

อำเภอช้างกลาง

น้ำตกท่าแพ
 น้ำตกสวนอายุ
 น้ำตกสวนชั้น
 วัดสวนชั้น
 จุดชมวิวเขาเหมน
 วัดธาตุน้อย

อำเภอฉวาง

ตลาดพอเพียง
 ตลาด ๑๐๐ ปี ตลาดจันดี
 เขาศูนย์ ทานพอ

อำเภอถ้ำพรรณรา

วัดถ้ำทองพรรณรา

อำเภอขนอม

อุทยานแห่งชาติหาดขนอมหมู่เกาะทะเลใต้
 อ่าวขนอม
 หาดในเพลง
 หาดหน้าด่าน
 หาดในเปร็ด
 อ่าวท้องหยี
 ถ้ำเขาวังทอง
 วัดกระดังงา
 วัดธาตุนาราม
 วัดเจดีย์หลวง

อำเภอปากพนัง

พิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติเพื่อการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง
 ชายทะเลปากพนังและแหลมตะลุมพุก
 บ้านรังนก
 วัดนันทาราม

อำเภออ่อนพิบูลย์

ศิลาจารึกเขาช่องคอย
เขารามโรม

อำเภอทุ่งสง

อุทยานแห่งชาติน้ำตกโยง
ถ้ำตลอด
พระโพธิสัตว์กวนอิม

อำเภอทุ่งใหญ่

วัดภูเขาหลัก
วัดประดิษฐาราม

อำเภอพิปูน

น้ำตกกระแนะ
อ่างเก็บน้ำคลองดินแดง
ภูเขาพระ

อำเภอนาบอน

น้ำตกคลองจิ่ง

สิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง

พระบรมธาตุเจดีย์ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
ศาลหลักเมือง
พระพุทธรูปหิ้งค์
พระครูพิศิษนรธการ (พ่อท่านคล้าย วาจาสิทธิ์) วัดสวนขัน
ท้าวขัตตุคาม-รามเทพ (ท้าวจตุคาม รามเทพ)
หอพระอิศวร
หอพระนารายณ์
หอพระสูง

อุทยานแห่งชาติทางบกอุทยานแห่งชาติเขาหลวง

อุทยานแห่งชาติเขานัน

อุทยานแห่งชาติน้ำตกโยง

อุทยานแห่งชาติน้ำตกสี่ขีด

อุทยานแห่งชาติทางทะเลอุทยานแห่งชาติหาดขนอม และหมู่เกาะทะเลใต้

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองกะทูน

เทศกาลงานประเพณี

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ
ประเพณีสารทเดือนสิบ
ประเพณีชักพระ

เทศกาลมหาสงกรานต์แห่งนางตานเมืองนครศรีธรรมราช

สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

เครื่องถมเมืองนคร
เครื่องทองเหลือง
สร้อยนะโม สร้อยเงิน และสร้อยสามกษัตริย์
ตัวหนังตะลุง
ผลิตภัณฑ์ย่านลิเภา
ผ้ายกเมืองนคร
ที่มา: สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย

ส่วนที่ 4 ศิลปกรรมในนครศรีธรรมราช

4.1 รูปแบบสถาปัตยกรรมในนครศรีธรรมราช เรือนใต้

ภาพประกอบ 7 เรือนไทยภาคใต้

ที่มา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2538: 47)

เรือนไทยพุทธ เรือนไทยที่ได้รับอิทธิพลจากมลายู ในนครศรีธรรมราช ส่วนเรือนไทยมุสลิมมีการตกแต่งลวดลายด้วยไม้หรือสังกะสีแกะสลัก ชาวบ้านก็ใช้ปูนปั้นประดับยอดจั่ว เส้นหลังคา เซึ่งชาย หรือช่องลมเหนือประตูและหน้าต่าง ลวดลายที่ใช้จะเป็นลวดลายเครือเถา ลายเรขาคณิต หรืออักษรประดิษฐ์เป็นพระนามของผู้นำศาสนาเป็นภาษาอาหรับ

เรือนจีน หน้าต่างมีน้อยแต่ใช้ประตูด้านหน้าเป็นที่ระบายอากาศ ช่องลมจะทำเป็นอิฐบล็อกลวดลายแบบจีนโบราณสีเขียมน้ำเงินและสีส้ม อาจจะมีช่องแสงสว่างจากหน้าต่างไม้แกะสลักเป็นช่องลม แต่เน้นการประดับลวดลายปูนปั้นเป็นรูปนูนที่หน้าจั่ว และบริเวณหัวเสา ไม้ทำลูกกรงระเบียงและขอบหน้าต่างมักนิยมทาสี (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2538: 51)

ภาพประกอบ 8 ภาพบ้านที่เป็นร้านค้าโบราณ

เจดีย์วัดในภาคใต้

ภาพประกอบ 9 ภาพพระบรมธาตุเจดีย์ทรงลังกาวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพประกอบ 10 ภาพพระบรมธาตุไชยาศิลปะศรีวิชัย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ที่มา: อมรา ศรีสุชาติ. (2543). สายรากภาคใต้ ภูมิลักษณะ รูปลักษณะ จิตลักษณะ.
หน้า 110, 11.

4.2 ศิลปะตกแต่งทางสถาปัตยกรรมของวัดต่างๆ ในนครศรีธรรมราช

ศิลปะตกแต่งทางสถาปัตยกรรมล้วนมีลวดลายในรูปแบบต่างๆ แฝงอยู่มากเป็นอีกสิ่ง
หนึ่งที่น่าสนใจ

ภาพประกอบ 11 ภาพศิลปะตกแต่งทางสถาปัตยกรรมของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

ภาพประกอบ 12 ภาพศิลปะตกแต่งทางสถาปัตยกรรมของกุฏิ 100 ปี วัดวังตะวันตอก
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา: http://bsd.nstru.ac.th/~E-marketing/index_nakhon.php (Online) สืบค้นเมื่อ 18
พฤศจิกายน 2554

ภาพประกอบ 13 ภาพปูนปั้นลายครุฑหุยนต์ขนาด ประดับอุโบสถวัดมเหยงคณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.3 อักษรโบราณวัตถุ และศิลาจารึกที่ค้นพบในนครศรีธรรมราช

4.3.1 อักษรปัลลวะ

อักษรปัลลวะในอินโดนีเซียแบ่งเป็น 2 รุ่น คือรุ่นแรก และรุ่นหลัง ตัวอย่างจารึกอักษรปัลลวะรุ่นแรกนี้พบที่ยูปา (Yupa) ในเขตกูไต (Kutai) อักษรจารึกมีรูปร่างสวยงาม เส้นอักษรยาวตรง และตั้งฉากทำมุมพอดีโดยรวมของอักษรจะค่อนข้างกลม และโค้งสวย ตัว ม (ma) จะเขียนเป็นตัวเล็กอยู่ในระดับต่ำกว่าอักษรตัวอื่น ๆ และตัว ต (ta) มีรูปร่างเป็นขดคล้ายกันหอย ซึ่งเป็นรูปแบบที่เก่า และใกล้เคียงมากกับอักษรที่ใช้ในอาณาจักรอิกซวาคุ (Iksavakus) แห่งอันธระ ประเทศ (Andhara Pradesh), อักษรที่สถูปเจดีย์นาการชุนโกณฑะ (Nagarjunakonda), จารึกของพระเจ้าภัทรวรมัน (Badravarman) ใน โช ดินห์ (Cho Dinh) ที่มีอายุอยู่ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 4 จารึกแห่งโช ดินห์ นี้มีความคล้ายคลึงอย่างมากกับจารึกของรูวันวะลิสะยะ (Ruvanvalisaya) แห่งอเมระปะปุระ (Aneradhapura) ประเทศศรีลังกา (Srilangka) ที่สร้างโดยพระเจ้าพุทธะสาสะ (Buddhasasa) ในปี ค.ศ. 337 – 365

ส่วนอักษรปัลลวะรุ่นหลังนั้น มีการคลี่คลายค่อนข้างมาก เกิดระบบ “same height” หรือการเขียนอักษรให้มีความสูงเสมอกัน จากที่มีการศึกษาเรื่องพัฒนาการทางอักษรทั้งในอินเดียนใต้ และเอเชียใต้ เชื่อว่าอักษรลักษณะนี้น่าจะมีอายุอยู่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 8 – 9 มีทั้งรูปแบบที่เป็นตัวอักษร และที่เป็นลายเส้นสวยงาม

อักษรกวิ ความแตกต่างระหว่างอักษรปัลลวะและกวิ คือ อักษรปัลลวะมักจะจารลงบนศิลา ส่วนอักษรกวิมักจะจารลงบนใบปาล์ม คำว่า “กวิ” หมายถึง ผู้เขียน แต่ภายหลังใช้หมายถึงอักษรชาวโบราณ และภาษาชาวโบราณภาษาในจารึกส่วนใหญ่จะเป็นภาษาสันสกฤตอักษรกวิก็แบ่งเป็นสองรุ่นเช่นเดียวกัน คือ รุ่นแรก และรุ่นหลัง, รุ่นแรกจะอยู่ในช่วง ค.ศ. 750 – 925 อักษรกวิรุ่นแรกี่เก่าที่สุดพบที่ฐานประติมากรรมพระพิฆเนศ พบที่ปลุมปุงัน (Plumpungan) ใกล้กับศาลาติกะ (Salatika) ที่ดีโนโย (Dinoyo) ซึ่งมีอายุ ค.ศ. 760 สิ่งที่น่าสนใจคือ ตัวอักษรเป็นเส้นคู่ จารลงที่ฐานประติมากรรมมีจารึกยุคสมัยเดียวกันนี้หลายหลัก หลักหนึ่งพบที่ลิกอร์ (Ligor) ภาคใต้ของประเทศไทย (หมายถึงจารึกวัดเสมาเมือง นครศรีธรรมราช – ผู้เรียบเรียง) ซึ่งสร้างโดยกษัตริย์อาณาจักรศรีวิชัย ใน ค.ศ. 775 นอกจากนั้นยังมีจารึกอักษรกวิรุ่นแรกชนิดที่เรียกว่า “อักษรกวิแบบมีระเบียบ” เป็นรูปแบบอักษรที่พบในสมัยพระเจ้าราโก กะยวงคิ (ค.ศ. 856 – 882) จารบนแผ่นทองสัมฤทธิ์และศิลา อักษรจารอย่างมีระเบียบ มีช่องไฟที่สมดุล และเส้นนอนของอักษรแต่ละตัวจะตรงเป็นแนวเดียวกันทุกตัวอักษร ปลายยุคแรกนี้ อักษรจะเริ่มหัก ตั้งตรง และทำมุมมากขึ้น พบในจารึกที่สร้างโดยพระเจ้าบาลิตุง (King Balitung, ค.ศ. 910), พระเจ้าทักษะ (King Daksa, ค.ศ. 919) ในช่วง ค.ศ. 925 – 1250 ปราบฏรูปแบบอักษรกวิรุ่นหลัง ซึ่งมีทั้งหมด 3 แบบด้วยกัน คือ แบบแรกอยู่ในสมัยพระเจ้าทักษะ (King Daksa, ค.ศ. 910 – 921), พระเจ้าตุโลดง (King Tulodong, ค.ศ. 919 – 921), พระเจ้าวะวะ (King Wawa, ค.ศ. 921 – 929) และพระเจ้าซินดก (King Sindok, ค.ศ. 929 – 947) เส้นอักษรทั่วไปจะเป็นเส้นเดี่ยว และเป็นระเบียบ แบบที่สองพัฒนามาจากจารึกของพระเจ้าเอรลังคะ

(King Erlangga, ค.ศ.1019 – 1042) และจารึกในกัลกัตตา อายุหลัง ค.ศ. 1041 อักษรในจารึกมีความสมดุลง สมส่วน และสวยงามเรียกอักษรชนิดนี้ว่า อักษรรูปสี่เหลี่ยม อักษรชนิดนี้มีการใช้อย่างแพร่หลายในชวา จารึกบางหลักมีรูปแบบการจารึกคล้ายกับจารึกที่รูปปั้นพระพิฆเนศ ที่กะรังเรโซ (Karangrejo) ค.ศ. 1124 เขตโควะ อะชะ (Gowa Gajah) และจารึกพบที่หมู่บ้านนังตัง (Ngantang) อายุ ค.ศ. 1057 ซึ่งมีการกล่าวถึง อาณาจักรปันชะลู (Panjalu) ว่าเป็นศัตรู สร้างโดยพระเจ้าชยภยะ (King Jayabhaya) ผู้ซึ่งมีชื่อเสียงมากในเรื่องของการทำนายอนาคตของอินโดนีเซีย และทรงมีวิสัยทัศน์ที่พิสุจน์แล้วว่าถูกต้องแม่นยำ และหากเปรียบเทียบตัวอักษรของชวาและบาลีกับตัวหนังสือที่ใช้ในประเทศไทยและกัมพูชา จะเห็นว่ามี ความคล้ายคลึงกันในบางส่วน และเชื่อว่าตัวหนังสือของประเทศเหล่านี้ล้วนมีรากฐานมาจากอักษรปัลลวะเช่นเดียวกัน

ภาพประกอบ 14 ภาพเปรียบเทียบอักษรปัลลวะกับอักษรกวีในอินโดนีเซีย

ที่มา: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (ม.ป.ป.: ออนไลน์).

4.3.2 จิตรกรรมพื้นบ้านภาคใต้

จิตรกรรมได้แก่ ศิลปะที่เกี่ยวกับการวาด การระบายสี จิตรกรรมไทยที่มีชื่อเสียงคือ จิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งมักปรากฏอยู่ตามโบสถ์หรือวิหาร เรื่องราวที่นำมาเขียนส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา เช่นเขียนเป็นรูปพระพุทธเจ้าหรือพุทธประวัติ นิทานชาดก ทั้งนี้ ทั้งนี้เพื่อจะ

น้อมนำชักจูงให้ผู้ชมที่เกิดความเลื่อมใสอยู่แล้ว เมื่อได้ชมภาพเหล่านี้ก็จะยิ่งซาบซึ้งในรสพระธรรม คำสั่งสอนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้จิตรกรรมยังได้ทำให้พื้นผนังไม่ว่างเปล่าแต่เกิดความสวยงาม และยังช่วยบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ลัทธิทางศาสนา วัฒนธรรม และจารีตประเพณี ซึ่งมีมาแต่ครั้งโบราณกาลได้เป็นอย่างดีอีกด้วย (วิเชียร ณ นคร; และคณะ. 2521: 274)

4.4 ลวดลายผ้าทอและชุดการแสดงพื้นบ้านในนครศรีธรรมราช

4.4.1 ผ้าทอพื้นบ้านภาคใต้

ผ้ายกเมืองนคร หรือ ผ้ายกนคร เป็นผ้าทอที่มีความสวยงามและมีคุณค่าในตัวเอง อีกทั้งยังจัดเป็นหัตถกรรมที่สำคัญ ที่มีการสืบสานการทอสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน แต่ก็ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนว่าเริ่มตั้งแต่เมื่อใด ในปัจจุบันหาคนทำได้ค่อนข้างยาก แต่ก็ยังมีความพยายามที่จะอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่ต่อไป ซึ่งการทอผ้ายกนครนั้นมี 2 แบบ คือ แบบก๊โบริก และแบบก๊กระตุก โดยแบบก๊โบริกนั้นจะใช้ลวดลายในการทอแบบดั้งเดิมเพื่อคงคุณค่าความเป็นแบบโบราณไว้ ส่วนการทอก๊กระตุกจะนำเอาลวดลายโบราณมาประยุกต์ใช้

ภาพประกอบ 15 ภาพผ้ายกเมืองนครฯ

ที่มา: Prince of Songkla University, The Arts and Cultural Center [Online] accessed 15 October 2011. Available from <http://psu.ac.th/libarts/artandcultural/textile/songkla/>

4.4.2 ชุดการแสดงมโนราห์

ภาพประกอบ 16 การแต่งกายของมโนราห์ ภาพเครื่องลูกปัด-หางหงส์ภาพ เครื่องลูกปัด-พานอก
ภาพเครื่องลูกปัด-บั้งคอ ภาพเครื่องลูกปัด-หน้าผ้า ภาพเทริด ภาพปีกนกแฉ่น ภาพทับทรวง
ภาพเครื่องลูกปัด-ป่า

ที่มา: Prince of Songkla University, The Arts and Cultural Center [Online] accessed
15 October 2011. Available from <http://psu.ac.th/hym/nora.htm>.

4.5 ลวดลายและรูปแบบหนังตะลุงในนครศรีธรรมราช

หนังตะลุง หนังลูง หรือ Shadow Play เป็นศิลปะการละเล่นพื้นบ้านของภาคใต้ที่คนทั่วไป
รู้จักกันเป็นอย่างดี หนังตะลุงมีการละเล่นแพร่หลายมานานแล้ว แต่เริ่มขึ้นเมื่อใดที่ใหนยังหาข้อสรุป
ไม่ได้แน่ชัด ซึ่งนอกจากประเทศไทยแล้ว ประเทศอื่นในเอเชียอาคเนย์ก็มีการเล่นหนังตะลุงเช่นกัน
หากแต่แตกต่างกันไปบ้างตามแต่ศิลปะ วัฒนธรรมในประเทศหรือท้องถิ่นนั้นๆ อาทิ หนังตะลุงของ
ชาวจาวา หรือประเทศอินโดนีเซีย หนังตะลุงในประเทศมาเลเซีย ประเทศจีน ประเทศเขมร
ประเทศตุรกี ประเทศอินเดีย

การเล่นหนังตะลุงได้นั้นอาศัยองค์ประกอบหลายๆอย่างรวมกันเป็น “คณะหนังตะลุง” ซึ่ง
“คณะหนังตะลุงนั้น” มีองค์ประกอบสำคัญดังต่อไปนี้

1. โรงหนังตะลุง ประกอบด้วยจอหนังและตัวเรือนสำหรับนั่งเชิด
2. เครื่องดนตรี ประกอบด้วย ปี่ชวา 1 เล้า กลองชาตรี 1 ใบ ฉิ่ง 1 คู่ โหม่ง 1 คู่ ทับหรือ
โทน 2 ใบ แต่ในยุคสมัยนี้ บางคณะก็จะดัดแปลงเครื่องดนตรีให้มีความทันสมัยมากขึ้น โดยการ
นำเอาเครื่องดนตรีสากลเข้ามาเสริมเพิ่มเติม หรือแทนเครื่องดนตรีบางชิ้นไปเลย

3. ตัวหนังตะลุง และแผงเก็บหนังตะลุง ในการแสดงแต่ละครั้งจะใช้ตัวหนังตะลุงประมาณ 100-300 ตัวแตกต่างกันไปจากความจำเป็นที่จะต้องใช้ และแล้วแต่เนื้อเรื่องที่จะเล่น ซึ่งตัวหนังตะลุงที่ใช้ จะมีทั้งตัวพระ ตัวนาง ฤาษี ตัวตลก เทวดา และตัวประกอบอื่นๆ ในสมัยนี้หลายคณะก็พยายามประยุกต์ตัวหนังเป็นรูปต่างๆ สอดแทรกให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน เช่น เพิ่มตัวหนังที่เป็นเครื่องบิน รถจักรยานยนต์ รถยนต์ ฯ ขึ้นมาเพื่อสร้างความสนุกสนานสนานให้กับผู้ชม และจะเก็บรักษาหนังตะลุงเป็นอย่างดีในแผงเก็บตัวหนังเพื่อเป็นการป้องกันการเสียหายอันเกิดจากการเดินทางในแต่ละครั้ง และจะต้องจัดเรียงให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นสัดส่วนโดยแยกประเภทของตัวหนัง ตัวตลก ก็จะจัดไว้ในแผงของตัวตลก ตัวพระก็จะจัดไว้ในแผงของตัวพระ จะไม่นำมาปะปนกัน

ภาพประกอบ 17 ภาพตัวหนังตะลุงต่างๆ

ที่มา: สำนักพิมพ์สารคดี, นครศรีธรรมราช. (2537: ด่านสุทธาการพิมพ์)

โดยมากแล้วตัวหนังตะลุงของภาคใต้ที่เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง จะเป็นตัวตลกเสียมากกว่าตัวพระตัวนาง หรือตัวอื่นๆ เช่น หนูน้อย ไอ้เท่ง ยอดทอง

ส่วนที่ 5 เลขศิลป์สิ่งแวดล้อมทางด้านซ้ายและสื่อต่างๆของนครศรีธรรมราช

5.1 เลขศิลป์พื้นบ้านภาคใต้ หนังสือบุด

เป็นวรรณกรรมลายลักษณ์ประเภทหนึ่งที่มีทั่วไปในท้องถิ่นภาคใต้ ซึ่งแบ่งประเภทตามลักษณะสีของกระดาษได้ 2 ประเภท คือ บุดดำและบุดขาว เนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับตำราสำคัญ เวทมนตร์ ยันตร์ต่างๆ และตำราวิชาการทั่วไป เช่น ตำราพิชัยสงคราม เป็นต้น

ภาพประกอบ 18 ภาพลักษณะการเขียนข้อมูลและภาพประกอบในหนังสือบุด

ที่มา: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย. (ม.ป.ป.). สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้.

เล่ม 16. หน้า 8075.

5.2 เลขศิลป์ภาคใต้ร่วมสมัย

5.2.1 เลขศิลป์สิ่งพิมพ์ภาคใต้ ได้แก่การออกแบบตัวอักษรและภาพประกอบรวมไปถึงการจัดวางหน้ากระดาษ ในหนังสือต่างๆ อาทิ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร ไปสเตอร์ แผ่นพับ เครื่องหมายการค้า บรรจุภัณฑ์ สิ่งพิมพ์ทั่วไป ฯลฯ

5.2.2 เลขศิลป์สิ่งแวดล้อมภาคใต้ ได้แก่ การจัดแสดงสินค้า การจัดหน้าร้าน การจัดนิทรรศการ การออกแบบแผ่นป้ายหรือสัญลักษณ์ตามอาคาร แผ่นป้ายโฆษณา เครื่องหมายจราจร และสัญลักษณ์ที่ติดตั้งตามสถานที่สาธารณะ ฯลฯ

ภาพประกอบ 19 ภาพเลขศิลป์ประเภทป้ายต่างๆในนครศรีธรรมราช

ส่วนที่ 6 เครื่องหมายภาพและป้ายสัญลักษณ์

ประวัติและความเป็นมา

ประวัติป้ายสัญลักษณ์ (History of Signage)

พัฒนาการของป้ายสัญลักษณ์เลขศิลป์ทางสาธารณประโยชน์ (Public Service Symbols) ได้เริ่มมาจากการสัญจรทางถนนในสมัยโบราณ รวมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้ที่ควบคุมการเดินทางไฟ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาอุตสาหกรรมรถยนต์ทำให้เกิดความจำเป็นต้องใช้สัญลักษณ์บนท้องถนนเพิ่มมากขึ้น ต้นแบบของระบบสัญลักษณ์จราจร (Road Sign System) ได้เริ่มมาจากสโมสรยานยนต์อิตาลี (Italian Touring Club) ค.ศ. 1895 และจากการประชุมใหญ่ที่ปารีสในปี ค.ศ. 1900 ขององค์การยานยนต์นานาชาติ (Congress of the International League of Touring Organization) จึงได้มีการพิจารณาให้ใช้ป้ายสัญลักษณ์จราจรมาตรฐาน และในเวลาต่อมา ปี ค.ศ. 1909 กลุ่มชาติยุโรปถึง 9 ประเทศได้ตกลงให้ใช้สัญลักษณ์รูปภาพ (Pictorial Symbols) เพื่อการจราจรจำนวน 4 ภาพร่วมกัน คือ ทางขรุขระ ทางโค้ง ทางสี่แยก และทางรถไฟต่างระดับ (Cassias, Virage, Croisement, Passage a Niveau) ดังนั้นในช่วง ค.ศ.1929 - ค.ศ.1949 จึงได้มีการทำสัญลักษณ์นานาชาติร่วมกันขึ้น ประกอบกับในปี ค.ศ.1949 ได้เกิดระบบการใช้เส้นทางสำคัญขึ้น 3 สาย คือเส้นทางถนนใน

ยุโรป ทวีปอเมริกา และทวีปแอฟริกา ทำให้เกิดการพัฒนาเครื่องหมายการใช้ถนนในยุโรป (European Road Sign) ซึ่งประกอบด้วยหลายชาติหลายภาษา จึงนิยมใช้ป้ายสัญลักษณ์ที่เป็นรูปภาพ (Pictorial Symbol Sign) ในขณะที่ป้ายจราจรในสหรัฐฯ ได้ทำการพัฒนาขึ้นเองไม่มีการทำร่วมกับชาติใด จึงนิยมใช้ตัวอักษรที่เป็นถ้อยคำ (Verbal Message)

แต่ต่อมาได้นำสัญลักษณ์ภาพสากลไปใช้ร่วมด้วย ทำให้เกิดความจำเป็นในการใช้สัญลักษณ์ภาพชุด (Pictogram) ที่เป็นระบบมากขึ้นเพื่อใช้สื่อความหมายในลักษณะต่อเนื่องและมีมาตรฐานร่วมกัน ตัวอักษรที่ใช้เป็นส่วนประกอบในแผ่นป้ายจะมีลักษณะเรียบง่าย ไม่มีลวดลาย (San Serif) การเว้นระยะช่องไฟพอประมาณมากขึ้นเพื่อใช้สื่อความหมายในลักษณะต่อเนื่องและมีมาตรฐานร่วมกัน ตัวอักษรที่ใช้เป็นส่วนประกอบในแผ่นป้ายจะมีลักษณะเรียบง่าย ไม่มีลวดลาย (San Serif) การเว้นระยะช่องไฟพอประมาณเพื่อให้สังเกตได้ง่าย และต่อมาได้มีการพัฒนาให้เหมาะสมสำหรับการใช้รถยนต์รวมทั้งการเดินทางอย่างเร่งรีบจนกระทั่งปี ค.ศ. 1974 กระทรวงคมนาคมของสหรัฐฯ DOT (US Department of Transportation) ได้นำสัญลักษณ์ภาพจำนวน 34 รูปมาใช้งานอย่างเป็นทางการ จัดเป็นชุดที่มีความต่อเนื่องทำให้ใช้งานได้ดีขึ้น และในปี ค.ศ. 1979 มีการเพิ่มการใช้สัญลักษณ์ภาพอีก 15 รูป เป็นสัญลักษณ์ภาพในหมวดการให้บริการสาธารณะ (Public Service) และหมวดกฎระเบียบข้อห้าม (Regulation) โดยได้มีการพัฒนาจากสถาบันรับรองมาตรฐานสากล ISO ในการจัดหาแนวทางโดยพิจารณาจากความหมายในการสื่อสารของภาพ (Image Content) และในขณะเดียวกันระบบสัญลักษณ์มาตรฐานของ DOT ก็ได้ทำการพิจารณาจากมาตรฐานแบบสัญลักษณ์ภาพเรขาคณิต (Graphic Standard Symbol) ดังนั้นจึงเป็นลักษณะที่ขาดความร่วมมือไม่ได้ใช้เกณฑ์หรือแนวทางเดียวกัน

บุคคลสำคัญในวงการสัญลักษณ์ภาพ คือ Otto Neurath ชาวออสเตรีย ถือเสมือนเป็นบิดาของสัญลักษณ์รูปภาพ (Pictography) ได้ทำการพัฒนางานสัญลักษณ์ภาพเรขาคณิตเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและเศรษฐศาสตร์โดยได้ริเริ่มใช้สัญลักษณ์ภาพแสดงแผนผังเป็นผู้จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ทางสังคมและเศรษฐศาสตร์ที่เวียนนา ปี ค.ศ. 1924 เป็นผู้ที่เขียนหนังสือ Gesellschaft und Wirtschaft (1930) และที่เกี่ยวกับภาษาภาพสากล International Picture Language (1934) ต่อมาได้สร้างระบบสำหรับใช้กับสัญลักษณ์ภาพสากล Isotype (1948) ซึ่งยังเป็นที่ยอมรับใช้กันจนปัจจุบัน นักออกแบบที่เป็นแรงผลักดันทำให้เกิดการพัฒนาสัญลักษณ์ภาพให้มีรูปแบบสากลและสัญลักษณ์ภาพเพื่อสาธารณประโยชน์ คือ Katsumie Masaru ชาวญี่ปุ่น เป็นผู้ออกแบบสัญลักษณ์กีฬาโอลิมปิกปี ค.ศ. 1964 ร่วมกับทีมนักออกแบบ 30 คน และเขียนบทความเกี่ยวกับเรื่องของสัญลักษณ์ลงในนิตยสารออกแบบ (Graphic Design) ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวในวงการออกแบบ และยังให้อิทธิพลต่อการออกแบบสัญลักษณ์ภาพในเวลาต่อมา

ปัจจุบัน นักออกแบบที่เป็นแรงผลักดันทำให้เกิดการพัฒนาสัญลักษณ์ภาพให้มีรูปแบบสากลและสัญลักษณ์ภาพเพื่อสาธารณประโยชน์คือ Katsumie Masaru ชาวญี่ปุ่น เป็นผู้ออกแบบสัญลักษณ์กีฬาโอลิมปิกปี ค.ศ. 1964 ร่วมกับทีมนักออกแบบ 30 คน และเขียนบทความเกี่ยวกับ

เรื่องของสัญลักษณ์ลงในนิตยสารออกแบบ (Graphic Design) ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวในวงการออกแบบและยังให้อิทธิพลต่อ การออกแบบสัญลักษณ์ภาพในเวลาต่อมา

แม้ว่าป้ายสัญลักษณ์จะได้ถูกใช้อย่างกว้างขวางในหมู่พ่อค้าและช่างฝีมือนับตั้งแต่เริ่มมีการค้าขายเกิดขึ้นก็ตามอย่างไรก็ดีป้ายสัญลักษณ์ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการออกแบบโดยคำนึงถึงประสิทธิภาพของการใช้งานมากนัก การนำป้ายสัญลักษณ์มาใช้กันอย่างแพร่หลายเกิดขึ้นในช่วง ค.ศ.1960 มีการออกแบบป้ายหลายหน้าที่ หลายประเภท และหลายรูปแบบ ได้แก่ กฎการจราจร สัญลักษณ์ไฟจราจร แผ่นป้ายโฆษณา ป้ายบนท้องถนน ป้ายหน้าร้านค้า โปสเตอร์ ป้ายไฟ โฆษณา รวมทั้งผลิตด้วยกรรมวิธีและวัสดุที่หลากหลาย อาทิ ไม้ หิน เหล็กตัด กระดาษ แผ่นโลหะ ป้ายไฟ นีออน ป้ายระบบดิจิทัล มีจำนวนของป้ายเกิดขึ้นมากทั้งชนิดถาวรและชนิดชั่วคราว การติดตั้งโดยมุ่งเน้นเฉพาะตำแหน่งที่เห็นได้ชัดเท่านั้น และมีการใช้ป้ายสัญลักษณ์ปะปนกันระหว่างป้าย คนเดินเท้ากับป้ายสำหรับยานพาหนะ ดังนั้นป้ายสัญลักษณ์จึงมีโอกาที่จะทำลายสภาพแวดล้อมสร้างมลพิษ (Pictorial Noise, Visual Pollution) ภายในเมือง โดยเฉพาะในสังคมยุคปัจจุบันที่ประชากรมีความหนาแน่นและมีจำนวนเพิ่มขึ้นมาก ทำให้เกิดภาวะความตึงเครียด ถ้ามีการช่วยพัฒนาการสื่อสารให้สะดวกรวดเร็วโดยให้ความสำคัญและเอาใจใส่ต่อระบบป้ายสัญลักษณ์ผลตอบแทนที่ได้รับจะเกิดขึ้นมหาศาลทั้งทางสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิต

ดังนั้นป้ายสัญลักษณ์จึงเป็นสิ่งช่วยดึงดูดความสนใจของผู้คนเข้าสู่ตัวเมืองใหญ่ ให้ความรู้สึกและสร้างการรับรู้ว่ามีสิ่งใหม่ที่ดีเกิดขึ้นนับตั้งแต่การติดตั้งป้ายทางเข้าเมือง (Entrance Sign) เพื่อช่วยสร้างเอกลักษณ์ของเมือง ป้ายต้อนรับผู้มาเยือน (Welcome Sign) ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นมิตร ป้ายจราจรบอก ทิศทางรถยนต์ (Vehicular Directional Signs) ทำให้พื้นที่กว้างของเมืองใหญ่ดูไม่น่าหวาดกลัวแต่กลับทำให้ เกิดความรู้สึกที่อบอุ่นเหมือนบ้าน ป้ายสัญลักษณ์สามารถแสดง จุดเด่นของเมือง สถานที่ท่องเที่ยว สถานที่สำคัญ โบราณสถาน และยังทำให้เขตพื้นที่ของสถานที่สำคัญและที่พักอาศัยแตกต่างกัน ระบบป้ายสัญลักษณ์ที่ดีจึงทำให้เกิดความประทับใจต่อผู้มาเยือน ในขณะที่เดียวกันทำให้เกิดความภาคภูมิใจกับผู้เป็นเจ้าของบ้าน และที่สำคัญที่สุดคือ ระบบป้ายสัญลักษณ์เป็นสื่อที่ใช้แสดงออกต่อสาธารณชน ถึงความเป็นอยู่ที่ดี ความมีประสิทธิภาพ การจัดระเบียบและการดูแลเอาใจใส่ของคนที่พักอาศัยอยู่ในเมืองตลอดจนเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงรสนิยม ระเบียบแบบแผนความเจริญรุ่งเรืองของสังคม ตลอดจนความนิยมของยุคสมัย และมีคุณค่าทางวัฒนธรรมรวมอยู่ด้วย

เครื่องหมายภาพและป้ายสัญลักษณ์

การออกแบบสัญลักษณ์และเครื่องหมาย คือ การออกแบบที่แสดงถึงการสื่อความหมายให้รับรู้ร่วมกันด้วยในสังคม โดยเป็นการสื่อความหมายที่แสดงนัยหรือเงื่อนไขความคิดที่แฝงไว้ในรูปแบบ ไม่ใช่ภาษาหรือภาพที่แสดงเป้าหมายไว้ตรง ๆ ผู้ที่จะทำความเข้าใจกับสื่อความหมายนั้น

อาจจะต้องพบเห็นบ่อยๆ หรือเรียนรู้จากประสบการณ์ในระดับหนึ่งจึงจะสื่อความหมายกันได้ดี งานออกแบบสื่อความหมายตามที่กล่าวถึงนี้ พอจะสรุปแยกได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

1. เครื่องหมาย (Sign) เป็นงานที่เกี่ยวข้องทั้งในแง่การออกแบบมานุษยวิทยาและจิตวิทยา เครื่องหมายถูกแยกออกเป็นหลายลักษณะคือ

1.1 เครื่องหมายสัญลักษณ์ (Symbol) เป็นเครื่องหมายที่ไม่มีตัวอักษรใช้แสดง บริษัท ห้างร้าน สถาบัน มีลักษณะกลมกลืนเป็นเอกภาพ

ภาพประกอบ 20 ตัวอย่างเครื่องหมายสัญลักษณ์

ที่มา: โกสุม สายใจ. (2537). การออกแบบนิเทศศิลป์ 3. หน้า 40.

1.2 เครื่องหมายภาพ (Pictograph) ภาพแสดงใช้เป็นสัญลักษณ์ทางสาธารณะประโยชน์ ใช้แก้ปัญหาอุปสรรคในด้านสื่อความเข้าใจทางภาษาหรือตัวอักษร ในด้านบอกทิศทาง ยานพาหนะ ความปลอดภัย ควรมีลักษณะเป็นสากล เข้าใจง่าย และไม่สับสนสำหรับทางด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

ภาพประกอบ 21 ตัวอย่างเครื่องหมายภาพ

ที่มา : ทองเจือ เขียดทอง. (2542). การออกแบบสัญลักษณ์. หน้า 49.

1.3 เครื่องหมายอักษร (Letter mark) จะแสดงตัวอักษรย่อในลักษณะเป็นตัวย่อที่ไม่อ่านออกเสียงเป็นคำ ส่วนมากจะใช้เป็นเครื่องหมายบริษัทห้างร้าน นิยมออกแบบให้เป็นตัวอักษรที่เด่นชัด

ภาพประกอบ 22 ตัวอย่างเครื่องหมายอักษร

ที่มา: โกสุม สายใจ และบำรุง อิศรกุล. (ม.ป.ป.). การออกแบบนิเทศศิลป์ 2. หน้า 3.

1.4 เครื่องหมายภาษา (Logo) แสดงภาษาตัวอักษรที่เป็นคำอ่านออกเสียงเป็นคำตามความต้องการของผู้ถือสิทธิ์ ใช้แสดงบริษัทห้างร้านหรือเป็นตรา ลักษณะที่สำคัญคือ อ่านได้ เอกภาพเด่นชัด

ภาพประกอบ 23 ตัวอย่างเครื่องหมายภาษา

ที่มา: ทองเจือ เขียดทอง. (2542). การออกแบบสัญลักษณ์. หน้า 38.

1.5 เครื่องหมายผสม (Combination mark) เมื่อออกแบบสัญลักษณ์และเครื่องหมายภาษา (Logo) เข้าไว้ด้วยกัน จะเรียกว่า เครื่องหมายผสมหรือบางครั้งก็เรียกว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างภาพและตัวอักษร

ภาพประกอบ 24 ตัวอย่างเครื่องหมายผสม

ที่มา: โกสุม สายใจ และ บำรุง อิศรกุล. (ม.ป.ป.). การออกแบบนิเทศศิลป์ 2. หน้า 39.

1.6 เครื่องหมายการค้า (Trademark) เป็นเครื่องหมายที่สามารถจดทะเบียนถือลิขสิทธิ์ เป็นเครื่องหมายการค้าได้ตามกฎหมายคุ้มครองลิขสิทธิ์

ภาพประกอบ 25 ตัวอย่างเครื่องหมายการค้า

ที่มา: ทองเจือ เขียดทอง. (2542). การออกแบบสัญลักษณ์. หน้า 56.

2. สัญลักษณ์ (Symbol) คือ สื่อความหมายที่แสดงนัยหรือเงื่อนไขความคิด เพื่อเป็นการบอกให้ทราบถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งจะไม่มีผลในทางปฏิบัติ แต่มีผลทางด้านการรับรู้ ความคิด หรือทัศนคติการสื่อความหมาย เป็นการสื่อสารระหว่างนักออกแบบกับผู้ชมหรือผู้บริโภค การออกแบบสัญลักษณ์ควรออกแบบโดยใช้รูปลักษณ์ที่ปรากฏอยู่และจากสภาพสิ่งแวดล้อม เป็นที่มาในการออกแบบ แล้วผ่านกระบวนการคิดสร้างสรรค์เป็นผลงานออกมา ซึ่งมีอยู่ 2 ส่วน คือ รูปกับความหมาย ผู้บริโภคดูสัญลักษณ์แล้วแปลความหมายได้ต่อเมื่อมีการเชื่อมโยงความคิดกับความจริงโดยมีอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง

สัญลักษณ์ต่างๆ พอจะแยกได้ดังนี้

2.1 สัญลักษณ์ของชาติและองค์กรต่างๆ ระหว่างชาติ เช่น ธงชาติ สัญลักษณ์ขององค์กรนาโต

2.2 สัญลักษณ์ขององค์กรต่างๆ ในสังคม เช่น สัญลักษณ์พรรคการเมือง กระทรวง สถาบันการศึกษา

2.3 สัญลักษณ์บริษัทห้างร้านธุรกิจ เช่น สัญลักษณ์ของธนาคาร บริษัทห้างร้านต่างๆ

2.4 สัญลักษณ์สินค้าและผลิตภัณฑ์ต่างๆ คือ ตราของสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่ผลิตออกจำหน่ายในตลาด

2.5 สัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ในสังคม เช่น ความร่วมมือกันในสังคม การทำงาน การกีฬา

สัญลักษณ์ไม่ได้เป็นเพียงรูปแบบที่มนุษย์สร้างขึ้นเท่านั้น แต่ยังคงเกิดจากการนำธรรมชาติสิ่งแวดล้อมมาใช้เป็นสัญลักษณ์ร่วมกันอีกด้วย เช่น ดอกกุหลาบเป็นสัญลักษณ์ของความรัก นกพิราบเป็นสัญลักษณ์ของเสรีภาพ เป็นต้น

3. เครื่องหมายภาพ (Sign)

เครื่องหมาย สัญลักษณ์ที่เป็นภาพ มีบทบาทเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันเป็นอย่างมากนั้นตั้งแต่สมัยโบราณเป็นต้นมาจะเห็นได้ว่าเครื่องหมายสัญลักษณ์เป็นสิ่งสำคัญทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างมนุษย์

ที่มีความแตกต่างกันทางเผ่าพันธุ์ภาษา การดำรงชีวิตตลอดจนขนบธรรมเนียม แต่มนุษย์ก็ยังติดต่อสื่อสารกันโดยใช้วิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สัญลักษณ์ที่ช่วยให้มนุษย์ทุกชาติทุกภาษาสามารถเข้าใจกันได้ดี

ขอบเขตคำว่า เครื่องหมาย หรือ Sign อาจแยกออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ Symbol, Signal, Signage จะเห็นได้ว่าเครื่องหมายสัญลักษณ์ในรูปของ สัญลักษณ์ เครื่องหมายสัญญาณและป้ายสัญญาณ และป้ายสัญลักษณ์ มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน และเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันได้ยาก ใช้สื่อสารในลักษณะที่เป็นสากล คือใช้แทนคำพูดยาวและยากได้ ปัญหาจึงอาจมาจากสัญลักษณ์ที่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมบางประเทศ และบางครั้งยังสร้างความสับสนโดยเข้าใจว่าป้ายสัญลักษณ์เป็นตราสัญลักษณ์ขององค์กร โครงการ หรือกลุ่มได้เหมือนกัน ป้ายสัญลักษณ์โดยรวมมีหน้าที่หลัก คือ เพื่อถ่ายทอดข้อมูลในลักษณะของการชี้ทาง แนะนำสถานที่ หรือบังคับควบคุมเพื่อใช้กับคนหมู่มาก ดังนั้นป้ายสัญลักษณ์จึงควรต้องมีการใช้สัญลักษณ์ภาพในลักษณะของภาษาเพื่อสื่อความหมายกับสาธารณชน ซึ่งแตกต่างจากตราสัญลักษณ์ที่ใช้เพื่อการสร้างภาพลักษณ์แทนหน่วยงาน กิจกรรม หรือบุคคล

ประเภทของเครื่องหมายภาพ (Types of Sign)

จากแนวคิดเรื่องสัญญาณ Semiotics Sign มีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ

- 1.จะต้องมีลักษณะทางกายภาพ
- 2.จะต้องมีความหมายถึงบางสิ่งบางอย่างที่นอกเหนือจากตัวของมันเอง
- 3.จะต้องถูกนำมาใช้และรับรู้โดยผู้ที่เกี่ยวข้อง

เครื่องหมายสัญลักษณ์ อาจแบ่งตามที่มาได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

Symbol เครื่องหมายในลักษณะของสัญลักษณ์ภาพ

Signal เครื่องหมายในลักษณะของสัญญาณ

Signage เครื่องหมายในลักษณะของป้ายสัญลักษณ์

กลุ่มที่ 1 กลุ่มสัญลักษณ์ภาพ (Symbol)

เครื่องหมายเพื่อการสื่อสาร ใช้แทนสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ได้รูปแบบจากธรรมชาติหรือรูปแบบของสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยมนุษย์เลียนแบบหรือมีพัฒนาการนำมาดัดแปลงขึ้นใหม่ ถ่ายทอดโดยผ่านความคิดในรูปของสัญลักษณ์ภาพ ได้แก่

ธรรมชาติ (ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ภูเขาไฟฟูจิ)

สัตว์ พืช (นกพิราบ ดอกกุหลาบ)

จุดเด่นของสถานที่สาธารณประโยชน์ ภูมิสัญลักษณ์ (สวนสาธารณะ เสาชิงช้า ลานพระบรมรูปทรงม้า)

สถาปัตยกรรม (หอไอเฟล หอนาฬิกาบิกเบน พระปรางค์วัดอรุณฯ/วัดพระแก้ว)เฟอร์นิเจอร์บนถนน ผลงานทางศิลปะ (ที่พักรถประจำทาง ถังเก็บแยกขยะ รูปปั้นเทพีสันติภาพ)

ป้าย (ธง ธงขาว)ชุดภาพสัญลักษณ์ พระราชสัญลักษณ์ เครื่องหมายการค้า (ชุดสัญลักษณ์กีฬาโอลิมปิก ตราภ.ป.ร. โคคาโคลา)

ป้ายแบบดั้งเดิม สถานที่ศักดิ์สิทธิ์

กลุ่มที่ 2 กลุ่มเครื่องหมาย สัญญาณ (Signal)

เครื่องหมายเพื่อการสื่อสาร สื่อผ่านทางวัตถุสิ่งของการกระทำที่เห็นได้โดยตรงในรูป

ของเครื่องหมายและสัญญาณ ได้แก่

ธรรมชาติ (ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ภูเขาไฟฟูจิ)
 ปราบกฏการณ์ธรรมชาติ (ฝนตก พายุ)
 การแสดงออก กิริยา สัญญาณท่าทาง (การชูนิ้วขึ้น 2 นิ้ว การพยักหน้า)
 สิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะ (สะพาน ถนน)
 แสง เสียง (รถตำรวจ รถพยาบาล)
 เครื่องหมายเตือน (ป้ายทางรถไฟ ทางม้าลายข้ามถนน)
 สัญญาณไฟจราจร อักษรเบรล
 เครื่องหมายจราจร หลักระยะทาง

กลุ่มที่ 3 กลุ่มป้ายสัญลักษณ์ (Signage)

เครื่องหมายเพื่อการสื่อสาร ใช้บอกทิศทาง คำสั่ง คำเตือน ที่มีลักษณะเป็นแผ่นป้ายเกิดจากการผลิตขึ้นจริงหรืออาจมีจุดมุ่งหมายให้ผลิตป้ายสัญลักษณ์ในเชิงอุตสาหกรรม ได้แก่

เครื่องหมายเตือน
 สัญญาณไฟจราจร
 เครื่องหมายป้ายจราจร
 แผ่นป้ายโฆษณา ป้ายไฟนีออน
 ป้ายโบราณสถาน
 ป้ายแบบดั้งเดิม สถานที่ศักดิ์สิทธิ์
 ป้ายจราจรต่าง ๆ

ป้ายสัญลักษณ์ (Signage)

เครื่องหมายเพื่อการสื่อสาร ใช้บอกทิศทาง คำสั่ง คำเตือน ที่มีลักษณะเป็นแผ่นป้ายเกิดจากการผลิตขึ้นจริงหรืออาจมีจุดมุ่งหมายให้ผลิตป้ายสัญลักษณ์ในเชิงอุตสาหกรรม ได้แก่ เครื่องหมายเตือน สัญญาณไฟจราจร เครื่องหมายป้ายจราจร แผ่นป้ายโฆษณา ป้ายไฟนีออน ป้ายโบราณสถาน ป้ายแบบดั้งเดิม สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ป้ายจราจรต่าง ๆ

ป้ายสัญลักษณ์ (Signage) เป็นส่วนหนึ่งของ ระบบนำทาง (Wayfinding System) หรือระบบภาพชี้ทาง (Graphic Directional System) เพื่อทำให้มวลชนสามารถเดินทางไปสู่สถานที่ต่างๆ ตามต้องการ ในการจัดทำเครื่องมือ เพื่อไปสู่จุดหมายได้นั้น นักออกแบบกราฟิกเพื่อสภาพแวดล้อมได้จำกัดความหมายได้ครบลง โดย สร้างเครื่องมือเพื่อบอกทิศทาง ระบุสถานที่ และบอกคำสั่ง เป็นการให้ข้อมูลอย่างมีระเบียบและเป็นรูปธรรมและคำนึงถึงการใช้งานอย่างมีมาตรฐาน เรียกว่า ระบบป้ายสัญลักษณ์ (Signage System) ระบบป้ายสัญลักษณ์ที่ดีจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมเพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้งาน

จุดมุ่งหมายของป้ายสัญลักษณ์

จุดมุ่งหมายของป้ายสัญลักษณ์ ควรพิจารณาจากประสิทธิภาพของส่วนที่เป็นสัญลักษณ์ -ภาพที่ใช้เป็นส่วนประกอบสำคัญในการออกแบบป้ายสัญลักษณ์ คือ

- 1.เพื่อการสื่อสารที่ดูแล้วเกิดความเข้าใจได้ง่ายและชัดเจน โดยไม่ต้องอาศัยถ้อยคำ
- 2.เพื่อช่วยในการเรียนรู้ความหมายของสัญลักษณ์ ทำให้เกิดการจดจำ

3. เพื่อการใช้งาน โดยให้ดัดแปลงแก้ไขได้ง่ายเมื่อมีปัญหาทางการ ออกแบบ วัสดุ และกรรมวิธีการผลิต

4. เพื่อให้ได้รูปแบบที่สวยงาม โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม สถาปัตยกรรม และวัฒนธรรม
วัตถุประสงค์ของป้ายสัญลักษณ์

การใช้เครื่องหมายภาพในลักษณะของป้ายสัญลักษณ์ มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร (Sign Transmit Information) ต้องสามารถเข้ากันได้ดีตามลักษณะหน้าที่และการใช้งาน และควรช่วยส่งเสริมสภาพแวดล้อม จัดเป็นกลุ่มไว้ดังนี้

1. แจ้งข่าวสารบริเวณพื้นที่ว่าง (Information on Space Area)

แนะนำเส้นทาง Guidances การแจ้งข่าวสารในบริเวณพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งซึ่งแสดงการจัดตำแหน่งของพื้นที่นั้นไว้ในที่เดียวกัน เพื่ออำนวยความสะดวก เช่น ป้ายแผนที่ ป้ายแผนผัง

บอกทิศทาง Directional การแจ้งข่าวสารโดยใช้ลักษณะของเส้นเพื่อแสดงทิศทางและบอกจุดหมายปลายทาง เช่น ป้ายลูกศรบอกทิศทาง ป้ายบอกสถานีรถไฟ

ระบุสถานที่ด้วยเครื่องหมาย Identifying การแจ้งข่าวสารโดยแสดงเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ เป็นการระบุรายละเอียดที่สำคัญเฉพาะจุดเพื่อใช้เป็นจุดสังเกตไปสู่จุดหมายปลายทาง เช่น ป้ายบอกชื่อเมือง ตัวเลขถนน ป้ายแบ่งเขตสำหรับสถานที่ ป้ายหน้าประตูป้ายโบราณสถาน

2. แจ้งข่าวสารให้ปฏิบัติตาม (Operational Information)

2.1 ควบคุม บังคับ (Control) การควบคุมบังคับและเตือนภัยในที่สาธารณะ เพื่อให้เกิดระเบียบและความปลอดภัย เช่น ป้ายห้าม ป้ายเตือน ป้ายควบคุมทิศทาง

2.2 อธิบายความ (Explanations) การชี้แจงความหมายและประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจ เช่น ป้ายแนะนำวิธีการใช้ ป้ายอธิบายวิธีใช้ ป้ายตัวอย่างการใช้

2.3 การเตือน ประกาศ (Notices) การแจ้งข่าวล่วงหน้าเกี่ยวกับเหตุการณ์ชั่วคราวที่ไม่ใช่ป้ายถาวร เพื่อเตรียมการ และเพื่อรับข่าวสารทันต่อเหตุการณ์ เช่น ป้าย ประชาสัมพันธ์ ป้ายประกาศ งดโฆษณา (Advertisement) การแจ้งข้อมูลข่าวสารที่มุ่งให้เกิดการดึงดูดใจ และจดจำได้ง่าย เพื่อประโยชน์ทางธุรกิจการค้า เช่น ป้ายโฆษณาบนหลังคาตึก ป้ายโฆษณาติดตั้งริมถนน

หน้าที่หลักของป้ายสัญลักษณ์

แบ่งตามประโยชน์ใช้สอยออกเป็น 4 ชนิด ดังนี้

1. บอกทิศทาง (Directional) คือ ป้ายประเภทพื้นฐาน ได้แก่ ป้ายแผนที่ไปจนถึงป้ายชี้ทาง
2. ระบุชื่อ สถานที่ หรือสิ่งของ (Identifying) คือ ป้ายบอกชื่อและตำแหน่งของสถานที่หรือสิ่งของ ได้แก่ ป้ายชื่อเมือง ป้ายชื่อห้อง จนถึงป้ายเครื่องดับเพลิง

3. ให้ข้อมูลข่าวสาร (Informational) คือ ป้ายเพื่อบอกข้อมูลข่าวสารจนถึงการให้รายละเอียดถือเป็นส่วนของสถานที่ ได้แก่ ป้ายบอกข้อมูลของนิทรรศการ ป้ายประกาศ

4. ควบคุม หรือบังคับ Restrictive or Prohibitive คือ ป้ายเพื่อบอกข้อจำกัด ข้อห้ามได้แก่ กฎข้อบังคับ ป้ายห้ามสูบบุหรี่ จนถึงป้ายเขตหวงห้าม

กลุ่มเป้าหมาย

การแจ้งข่าวสารของป้ายสัญลักษณ์ (Objects of Information) เป็นการแจ้งข้อมูลข่าวสารที่มุ่งตามวัตถุประสงค์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ใช้สอย และยังต้องคำนึงถึงข้อจำกัดของผู้ใช้ เพื่อความสะดวกปลอดภัยและทำให้เกิดความมีระเบียบเรียบร้อย แบ่งออกได้เป็น

1. คนเดินถนน (Pedestrian) ป้ายบนถนน บนทางเท้า มุ่งให้คนสัญจรไปมาสามารถเดินหรือยืนอ่านได้
2. ผู้ขับขี่จักรยาน (Bicyclists) ป้ายจราจรบนทางเท้า บนถนนหรือในสวนสาธารณะที่มุ่งให้ผู้ขับขี่จักรยานสามารถเห็นได้ชัดเจน
3. ผู้ขับขี่รถยนต์ (Automobile Drivers) ป้ายบนถนน ถนนหลวง ที่ออกแบบใช้งานโดยเฉพาะเพื่อมุ่งให้คนขับรถสามารถเห็น อ่านได้ชัดเจน และปฏิบัติตามได้ทันทีขณะขับขี่รถยนต์
4. คนพิการ ทูพพลภาพ (Physically Handicapped Person) ป้ายข้อมูลที่ออกแบบพิเศษเพื่อคนพิการโดยเฉพาะ

การศึกษาเรื่องป้ายสัญลักษณ์ที่เป็นสากลนั้น ต้องมีจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ การจัดระเบียบการใช้ป้ายสัญลักษณ์ตามหน้าที่ ชนิดของกลุ่มเป้าหมาย และยังมีระเบียบในการแบ่งข้อมูลเพื่อให้ได้ประเภทของป้ายสัญลักษณ์ที่เป็นระบบด้วย

ประเภทของป้ายสัญลักษณ์

เครื่องหมายป้ายสัญลักษณ์ได้จัดแบ่งตามข้อมูล (Classification of Information) โดยคำนึงถึงสถานที่ใช้งานดังนี้

1. ป้ายสัญลักษณ์ในเมือง (Sign in Towns) เป็นป้ายชี้ทางภายในเมือง
2. ป้ายสัญลักษณ์แสดงตำแหน่งของเหล่าที่พักอาศัย (Housing Connected Sign) เป็นป้ายแสดงตำแหน่งที่พักอาศัย เขตชุมชนต่าง ๆ
3. ป้ายสัญลักษณ์ภายในสวนสาธารณะ (Signs in Parks) เป็นป้ายที่รวมถึงการดูแลรักษา การควบคุมและการจัดการในลักษณะที่เป็นแหล่งสาธารณะ
4. ป้ายสัญลักษณ์แสดงข้อมูลการจราจร (Information on Traffic) เป็นป้ายสำหรับผู้ขับขี่รถยนต์ ป้ายสำหรับการคมนาคมขนส่งสาธารณะ
5. ป้ายสัญลักษณ์แสดงธุรกิจการค้า (Commercial 2 Business Signs) เป็นป้ายในเขตการค้าเพื่อแจ้งข่าว กิจกรรม ความเคลื่อนไหวทางธุรกิจ
6. ป้ายสัญลักษณ์การบริการชุมชน (Signs for Public Facilities) เป็นป้ายจัดทำในเขตชุมชนเพื่ออำนวยความสะดวกทางสาธารณะให้แก่ส่วนรวม
7. ป้ายสัญลักษณ์แสดงลักษณะเด่นของสถานที่ ภูมิสัญลักษณ์ (Landmarks) เป็นป้ายสัญลักษณ์เครื่องหมาย หรืออนุสาวรีย์ ปฎิมากรรมรูปสลัก แกะสลักในบริเวณพื้นที่หนึ่ง

ชนิดของป้ายสัญลักษณ์

ป้ายสัญลักษณ์ ควรคำนึงถึงการจำกัดความหมายของข้อมูล (Terminology) และการแบ่งขอบเขตของการให้บริการ (Message Area) โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. Public Service การให้บริการสาธารณะ เกี่ยวกับการให้บริการ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการคมนาคมขนส่ง
2. Concession การให้บริการธุรกิจ เกี่ยวกับกิจกรรมทางธุรกิจ

3. Processing Activities กิจกรรมที่มีขั้นตอนเกี่ยวกับกิจกรรมสำคัญที่มีผู้โดยสารเข้ามาเกี่ยวข้อง

4. Regulations กฎระเบียบเกี่ยวกับกิจกรรมต้องห้าม

1. Public Service การให้บริการสาธารณะ โทรศัพท์ ไปรษณีย์ แลกเปลี่ยนเงินตรา แคชเชียร์
ปฐมพยาบาล แจ็งและรับคืนของหาย รับฝากของ ล็อคเกอร์ บันไดเลื่อน ทางขึ้น / ทางลง บันได ทางขึ้น/
ทางลง

2. Concession การให้บริการธุรกิจ รถเช่า ภัตตาคาร คอฟฟี่ช็อป บาร์ ร้านค้า ร้านทำผม
ร้านตัดผมและเสริมสวย สถานเสริมสวย ลิฟต์ ห้องน้ำชาย / ห้องน้ำหญิง ห้องน้ำรวม ห้องน้ำ รับ
ดูแลเด็ก ตู้ดื่มน้ำ ห้องพักผ่อน / ห้องนัดพบ ติดต่อสอบถาม / ประชาสัมพันธ์ ประชาสัมพันธ์โรงแรม
ขนส่งทางอากาศ ลานจอดเฮลิคอปเตอร์ แท็กซี่ รถประจำทาง ขนส่งทางพื้นดิน ขนส่งทางรถไฟ
ขนส่งทางน้ำ

3. Processing Activities กิจกรรมที่มีขั้นตอนจำหน่ายตั๋ว จุดตรวจสัมภาระ จุดรับคืน
สัมภาระ ด่านตรวจคนเข้าเมือง ศุลกากร เที่ยวบินขาออก เที่ยวบินขาเข้า

4. Regulations กฎระเบียบ ข้อบังคับ สิบบุหรี ห้ามสิบบุหรี จอตรถ ห้ามจอตรถ ห้ามสุนัข
ห้ามเข้า ทางออก ที่ดับเพลิง ที่ทิ้งขยะ

การใช้งานของป้ายสัญลักษณ์

ป้ายสัญลักษณ์เป็นส่วนหนึ่งของระบบนำทาง (Wayfinding System) เพื่อให้กลุ่มเป้าหมาย
และคนสัญจรไปมาได้ไปถึงที่หมายอย่างสะดวกและปลอดภัยแบ่งเป็น 3 แนวทางดังนี้

1. คำนึ่งถึงสภาพแวดล้อมในเขตตัวเมือง (Urban Area) ป้ายสัญลักษณ์ที่ดีภายในเขตตัวเมือง
จะต้องคำนึงถึงความโดดเด่นเมื่ออยู่ร่วมกับสภาพแวดล้อมของบริเวณนั้นรวมทั้งต้องแยกจากป้ายสัญลักษณ์
อื่น ๆ ที่แวดล้อมด้วย เช่น กำหนดการติดตั้งใช้งานโดยให้มีระยะห่างจากพื้นดินเท่ากันทุกฝ่าย กำหนด
ตำแหน่งที่สม่ำเสมอและติดตั้งด้านเดียวกันกับขอบถนน

2. มีรูปทรงที่โดดเด่น และมีเอกลักษณ์แตกต่างจากป้ายอื่น เช่น มีการใช้สีเพื่อให้เกิดการจดจำ

3. อ่านได้ง่าย เช่น มีตำแหน่งป้ายที่ไม่สูงเกินไป ทำให้ผู้ขับขี่รถยนต์สามารถอ่านได้ และไม่ถูกบด
บังเมื่อมีรถบรรทุกจอดอยู่ ตัวอักษรมีขนาดได้สัดส่วนกับระยะทาง และขนาดไม่ใหญ่จนผิดสัดส่วนเมื่อ
เทียบกับถนนรูปแบบของตัวอักษรที่ใช้เรียบง่าย ช่วยให้อ่านได้ง่ายข้อมูลไม่มากไปกว่า 3 ข้อมูล และใช้
ถ้อยคำที่สั้นกระชับได้ใจความที่สุดระยะห่างของตัวอักษร หรือการเว้นช่องไฟ เว้นวรรคคำ และระยะห่าง
ระหว่างบรรทัดอย่างเหมาะสม

ส่วนที่ 7 แนวความคิดและการออกแบบระบบสัญลักษณ์

เกณฑ์การออกแบบป้ายสัญลักษณ์ (Design Criteria for Signage)

คุณสมบัติของป้ายสัญลักษณ์ที่ดี จะต้องมองเห็นได้ง่าย อ่านและเข้าใจได้ง่าย คือป้ายจะต้อง
มีความโดดเด่น แยกจากสภาพแวดล้อม และป้ายจะต้องสามารถทำให้ผู้มองเห็นสามารถอ่านเนื้อหาที่
บรรจุอยู่ในป้ายได้อย่างครบถ้วน ตีความหมายได้อย่างถูกต้อง ไม่ทำให้เกิดความสับสนหลังจากการ
มองเห็นและการอ่านป้าย ดังนั้นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ป้ายสัญลักษณ์มีประสิทธิภาพ แบ่งออกเป็น
รูปร่างของป้าย วัสดุสำหรับป้าย สีของป้าย อักษรบนป้าย เครื่องหมายสัญลักษณ์ภาพ และการจัดวางบน
แผ่นป้ายสัญลักษณ์

องค์ประกอบหลักของป้ายสัญลักษณ์

1. **รูปร่าง** มีผลต่อความรู้สึกในการตีความหมาย ดังเช่น ป้ายที่เป็นรูปร่างสี่เหลี่ยมจะให้ความรู้สึกมั่นคงแน่นอน ทำให้เกิดความรู้สึกเชื่อมั่นผู้มอง เหมาะจะใช้เป็น ป้ายชื่อหรือให้ข่าวสาร ป้ายที่เป็นรูปร่างกลม จะให้ความรู้สึกมั่นคงแต่สามารถลื่นไหลไปได้ เหมาะสำหรับป้ายที่เป็นข้อควรปฏิบัติตามต่างๆ ป้ายสามเหลี่ยมหรือขนมเปียกปูน ให้ความรู้สึกที่ไม่แน่นอน เหมาะสำหรับป้ายข้อห้าม ข้อควรระวัง ข้อฉุกเฉิน ส่วนป้ายที่มีรูปร่างอื่นๆ เหมาะสำหรับเป็นป้ายเฉพาะใช้สถานที่นั้นซึ่งขึ้นอยู่กับการออกแบบ ให้ความรู้สึกที่แตกต่างกันออกไปตามข้อจำกัดที่อาจเกิดจากงบประมาณหรือเทคนิคการสร้าง เช่น ป้ายสี่เหลี่ยมจะมีราคาถูกกว่าป้ายชนิดอื่น หรือข้อจำกัดจากการใช้งานเช่น ป้ายอิเล็กทรอนิกส์ อาจถูกจำกัดจากรูปร่างของหลอดไฟและอุปกรณ์ไฟฟ้า เป็นต้น

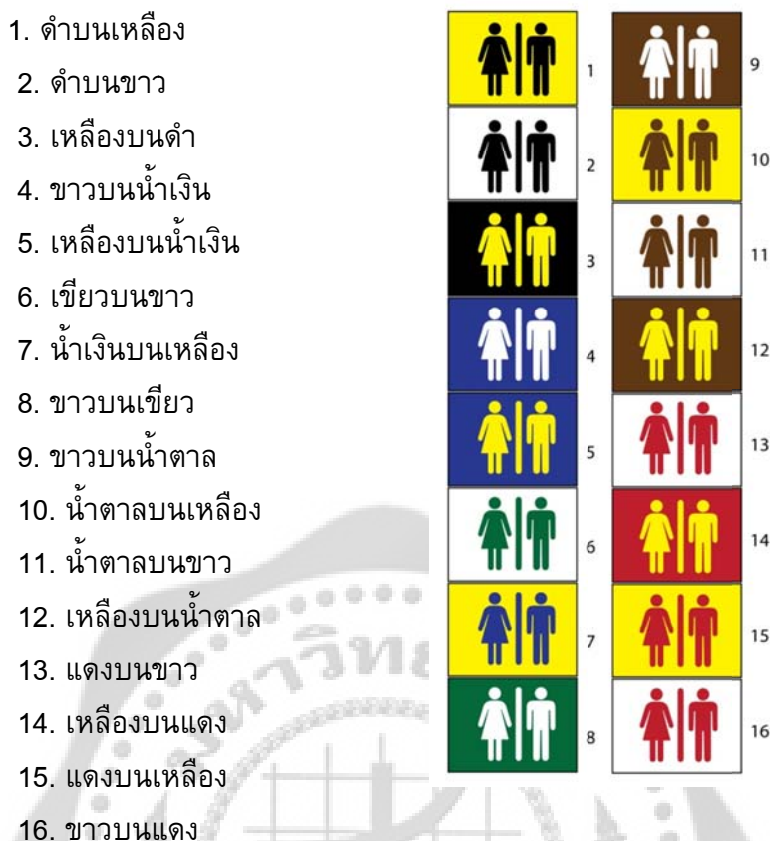
2. **วัสดุในการสร้างป้าย** มีการใช้วัสดุพื้นฐาน 3 อย่าง คือ ไม้ โลหะ และพลาสติก แต่ละอย่างมีความแตกต่างกันดังนี้

2.1 ไม้ ป้ายไม้เป็นที่นิยมใช้มาเป็นระยะเวลานานเนื่องจากป้ายไม้เหมาะที่จะใช้งานกลางแจ้งให้ความรู้สึกที่เป็นธรรมชาติ หรือใช้กับสภาพภายนอกที่มีแสงสว่างมากพอ และป้ายไม้ยังใช้ได้ภายในอาคาร แต่ไม้จะมีความแข็งแรงทนทานน้อยกว่าโลหะและพลาสติก

2.2 โลหะ ป้ายโลหะมีความแข็งแรงทนทาน ให้ความรู้สึกแน่นหนามั่นคงและมีความทันสมัย แต่โลหะมีปัญหาในการใช้งานอีกหลายประการ คือ เรื่องน้ำหนัก และปัญหาในเรื่องการสะท้อนแสง

2.3 พลาสติกป้ายพลาสติกเป็นวัสดุที่เหมาะสมจะใช้กับหลอดไฟและระบบไฟฟ้า สามารถติดตั้งไฟไว้ด้านหลังหรือภายในกล่องพลาสติก สามารถเลือกได้หลายสีและมีน้ำหนักเบา ป้ายพลาสติกสามารถปรับใช้งานได้กว้างกว่าวัสดุอื่นทั้งยังไม่มีปัญหาในเรื่องการมอง

3. **สี** สีมีผลในเชิงจิตวิทยา มีผลต่ออารมณ์และการรับรู้ของมนุษย์ ซึ่งมีความเคยชินกับการตีความหมายของสีอยู่แล้ว เช่น สีแดง มักใช้กับป้ายคำเตือน การใช้สีจึงมีประโยชน์มากกับการสร้างป้ายสัญลักษณ์ การใช้สีต่าง ๆ มีผลต่อการรับรู้ทางสายตา จากการศึกษาเรื่องการอ่านป้ายบนสีต่าง ๆ สรุปได้ว่าสิ่งสำคัญที่สุด คือ การตัดกันระหว่างสีพื้นและสีของตัวอักษรรายชื่อของคู่มือที่มีประสิทธิภาพในการใช้งาน จัดลำดับจากคู่มือที่เห็นและอ่านได้ง่ายที่สุดไปตามลำดับที่อ่านยากขึ้น ดังนี้

ภาพประกอบ 26 ภาพการจัดลำดับคู่สี

คู่สีที่ไม่แนะนำให้ใช้กับป้ายสัญลักษณ์ คือ ส้มบนขาว แดงบนเขียว และดำบนม่วง ความชัดเจนของสีจึงมีความสำคัญต่อการใช้กับรูป ภาพถ่าย หรืออื่น ๆ ที่จะอยู่บนป้ายที่ต้องมองจากระยะไกล การตัดกันของสีช่วยเพิ่มความชัดเจนและเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการสื่อสารของป้าย นอกจากนั้นการแปลความหมายมีผลในทางจิตวิทยา ดังนี้

สีแดง ทำให้เกิดความรู้สึก ชัดเจน รวดเร็ว แข็งแกร่งมีพลัง และมีประสิทธิภาพ ผลกระทบทางจิตวิทยา เป็นสีกระตุ้นประสาทตาและดึงดูดความสนใจจากผู้ที่พบเห็นได้มากที่สุดแต่จะทำให้เมื่อยตาได้ง่าย

สีเหลือง ทำให้เกิดความรู้สึก แนนนอนชัดเจน สว่างสดใส ไม่เกิดความสงสัยไม่ต้องตัดสินใจผลกระทบทางจิตวิทยา เป็นสีไวต่อการมองของมนุษย์ และเมื่ออยู่ใกล้กับสีอื่น จะเปล่งพลังเข้มสีเหล่านั้น

สีเขียว ทำให้เกิดความรู้สึก สงบ ร่มเย็น มีชีวิตชีวา สดชื่น อุดมสมบูรณ์ผลกระทบทางจิตวิทยา เป็นสีที่ทำให้ประสาทตาและกล้ามเนื้อ ผ่อนคลายจากความตึงเครียดเป็นสีที่ให้ความรู้สึกพักผ่อนได้มากที่สุด

สีน้ำเงิน ทำให้เกิดความรู้สึก สงบ เรียบร้อย มั่นคง เจียบผลกระทบททางจิตวิทยา เป็นสีที่ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นระเบียบสีม่วง ทำให้เกิดความรู้สึก เร็นลับ สูงส่ง หรรษา มีอำนาจ ผลกระทบททางจิตวิทยา เป็นสีที่ทำให้เกิดความรู้สึกถึงความสำคัญ

สีขาว ทำให้เกิดความรู้สึก บริสุทธิ์ เบา ไสสะอาด ไร้เดียงสา ผลกระทบททางจิตวิทยา เป็นสีที่ไม่ก่อให้เกิดความรำคาญหรือเกิดข้อโต้แย้งใด ๆ ถ้าใช้กับป้ายสัญลักษณ์ทำให้เกิดความสะอาด เรียบร้อย

สีดำ ทำให้เกิดความรู้สึก แข็งแกร่ง หนักแน่น สุขุม ผลกระทบททางจิตวิทยา เป็นสีที่เป็นตัวแทนของความเคร่งเครียด มีพิธีรีตองเมื่อใช้คู่กับสีอื่นจะช่วยส่งเสริมให้สีอื่นเด่นชัดขึ้น

ทั้งนี้การใช้สีที่แตกต่างในเรื่องค่าน้ำหนัก (Value) วรรณะ (Tone) และพื้นที่การใช้สีจะก่อให้เกิดการรับรู้ที่เปลี่ยนไปรวมถึงอายุและเพศอาจมีผลต่อการรับรู้ที่เปลี่ยนไป คนมีอายุชอบสีน้ำเงิน ผู้ชายชอบโทนสีเข้ม และผู้หญิงชอบโทนสีสว่างสดใสซึ่งในทางจิตวิทยาสีมีความสามารถในการสื่อความหมาย เพราะแต่ละสีมีความหมายอยู่ในตัว สีจึงใช้เป็นสัญลักษณ์แทนเรื่องต่าง ๆ ได้สีกับการสื่อความรู้สึกในแง่มุมต่าง ๆ

1. **สีกับความรู้สึกเกี่ยวกับขนาด** สีอ่อนจะให้ความรู้สึกกว้างใหญ่กว่าสีเข้มหรือสีมืด ที่จะทำให้รู้สึกแคบหรือเล็กลง และทำให้ดูมีน้ำหนักกว่าสีอ่อน

2. **สีกับความรู้สึกเกี่ยวกับความสะอาด** สีที่ผสมขาวหรือสีนวลให้ความรู้สึกสะอาดตา น่าใช้ น่าจับต้องมากกว่าสีแท้หรือสีเข้ม การใช้สีเดียวจะดูสะอาดตากว่าการใช้หลายสี

3. **สีกับความรู้สึกเกี่ยวกับพลัง** สีแท้หรือสีที่ยังไม่ได้ผสมกับสีอื่น จะให้พลังสดใสแข็งแกร่งมากกว่าสีผสม เช่น สีแดง จะดูมีพลังมากกว่าสีชมพู และสีในวรรณะร้อนจะให้พลังมากกว่าสีในวรรณะเย็น

4. **สีกับความรู้สึกเคลื่อนไหว** สีที่อยู่ในวรรณะร้อน จะแสดงถึงความเคลื่อนไหวได้ดีกว่าสีวรรณะเย็น

5. **สีกับความรู้สึกเกี่ยวกับระยะใกล้ไกล** สีแต่ละสีให้ความรู้สึกเกี่ยวกับระยะต่างกัน เมื่อนำสีแท้มาเปรียบเทียบในระนาบเดียวกันสามารถให้ความรู้สึกในด้านระยะแตกต่างกันแบ่งเป็น 3 ระยะคือ

ระยะหน้า (Foreground) เหลือง ส้ม แดง

ระยะกลาง (Middle ground) ส้ม แดง เขียว น้ำเงิน

ระยะหลัง (Background) ม่วง ม่วงน้ำเงิน

การใช้สีตามหลักการออกแบบ

การออกแบบสัญลักษณ์ นอกจากการใช้สีให้เกิดเอกลักษณ์ของสินค้าและบริการ นั้นๆ แล้ว การใช้สียังต้องคำนึงถึงความประหยัดในการจัดพิมพ์สิ่งพิมพ์ของหน่วยงาน จึงควรออกแบบสีของสัญลักษณ์ 1 – 2 สีแต่ในปัจจุบันพบว่า มีการใช้สีของสัญลักษณ์เกิน 3 สีกันมาก เนื่องจากสามารถพิมพ์เอกสารสีได้โดยเครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะทั่วไป แต่พึงระลึกไว้เสมอว่าการใช้สีมากสีเกินไปยังก่อให้เกิดความสวยงามได้ยาก และยังทำให้สัญลักษณ์ขาดความเป็นเอกลักษณ์จดจำได้ยาก

1. การใช้สีกลมกลืน (Harmony) เป็นการใช้สีที่คล้ายๆกันมีความสัมพันธ์กันไม่มีสีใดโดดเด่น ใช้ได้หลายวิธีคือ

1.1 ใช้สีเดียวเพิ่มน้ำหนักอ่อนแก่ เช่น น้ำเงิน ฟ้ำเข้ม และฟ้ำอ่อน

1.2 ใช้สีเดียวผสมในทุกสีที่มาร่วมใช้เฉพาะสีร้อนหรือสีเย็น และใช้สีที่อยู่ลำดับติดกันในวงจรัส เช่น แสด ส้ม เหลืองสัญลักษณ์ที่ใช้สัญลักษณ์กลมกลืนกันที่ไม่มากนักทั้งนี้เนื่องจากสีกลมกลืนจะมีน้ำหนักใกล้เคียงกัน แต่สัญลักษณ์ส่วนใหญ่ต้องการความชัดเจนจึงต้องใช้สีที่มีน้ำหนักแตกต่างกัน เพื่อแก้ปัญหาถ้าใช้สีกลมกลืนมักพิมพ์บนพื้นขาวซึ่งเป็นสีกระดาด สัญลักษณ์ที่ใช้สีกลมกลืนมักเป็นสัญลักษณ์ที่ต้องการให้เกิดภาพลักษณ์ ที่มีความสุขุม ความนุ่มนวล และควมมีรสนิยมสูง เช่นสัญลักษณ์สถานีบริการน้ำมันบางจากใช้เกี่ยวกับน้ำเงิน โรงแรมเพชรวงมใช้สีม่วงเขียว ฟ้ำบริษัทแมกซ์แคร์ คอยท์ จำกัด ใช้แสด ส้ม เหลือง โรงแรมวิสต้า ใช้สีน้ำตาล เหลืองทอง องค์การเภสัชกรรมใช้สีเขียวอ่อน เขียวแก่ น้ำตาล

2. การใช้สีตัดกัน (Contrast) เป็นการใช้สีที่มีน้ำหนักแตกต่างกัน นิยมใช้ในการออกแบบสัญลักษณ์มาก มีการใช้ 2 ลักษณะคือ

2.1 ใช้สีตัดกันอย่างแท้จริง คือสีตรงข้ามในวงจรัส คือ เขียว – แดง ส้ม – น้ำเงิน ม่วง – เหลือง การใช้ไม่ควรให้เด่นพอๆ กัน ควรให้ปริมาณสีใกล้เคียงหนึ่งมากกว่าหรือเบรคสีใดสีหนึ่งหรือทั้งสองสีลง

2.2 ใช้สีตัดกันไม่แท้จริง เป็นสีที่มีน้ำหนักแตกต่างกันแต่ไม่ 100% หรืออยู่ในวรรณะต่างกัน เช่น เขียว – ส้ม น้ำเงิน – แดง ขาว - ดำ เป็นต้นภาพลักษณ์ของสัญลักษณ์ที่ใช้สีในลักษณะตัดกันจะให้ความรู้สึกตื่นเต้น น่าสนใจ ถ้าเป็นอาหารก็น่ารับประทาน ถ้าเป็นเสื้อผ้า รองเท้า ก็ร้อนแรง สะใจวัยรุ่น ตัวอย่างสัญลักษณ์ที่ใช้สีลักษณะตัดกัน คือ การบินไทย ใช้สีม่วงและชมพูอมม่วงกับสีเหลืองแดง รองเท้าร็อบอกใช้น้ำเงิน ขาวแดง ธนาคาร กสิกรไทยใช้สีเขียว แดง เหลือง ดำ เป็นต้น

การกำหนดสีของสัญลักษณ์ตามหลักการออกแบบหรือทฤษฎีสีคงไม่แตกต่างจากการใช้สีในงานศิลปะอื่นๆ หลักที่สำคัญที่จะเสนอแนะอีกประการคือ หลักการใช้สี 80% ต่อ 20% ไม่ว่าจะใช้สีกลมกลืนหรือสีตัดกันควรกำหนดสีที่มีบทบาทมากกว่าอีกสีหนึ่งในลักษณะปริมาณพื้นที่มากกว่า จุดมุ่งหมายของการใช้สีในการออกแบบสัญลักษณ์ก็คือ สะดุดความสนใจ มองเห็นชัดเจน จดจำได้นาน มีความสวยงาม และสัมพันธ์กับสัญลักษณ์การใช้สีของสัญลักษณ์บางครั้งมีคู่สีที่ใช้ร่วมกัน อาจทำให้ความหมายเปลี่ยนไป ดังตัวอย่างที่ Dreyfuss (1972) เสนอตัวอย่างคู่สีในศิลปะจีน มีความหมายดังนี้

ดำบนแดง หมายถึง ความสุข

ทองบนแดง หมายถึง ความสุขยิ่งๆ

แดงบนเขียว หมายถึง ความสุข

แดงบนเหลือง หมายถึง โชคดี เกี่ยวกับกษัตริย์

ฟ้ำบนเหลือง หมายถึง ความโศกเศร้า

ทองบนเหลือง หมายถึง ความสุขยิ่งๆ
 ขาวบนเหลือง หมายถึง เกี่ยวกับศาสนา
 เหลืองบนดำ หมายถึง การตายของผู้สูงอายุ
 เหลืองบนเขียว หมายถึง ชั้นสูง ชั้นหนึ่ง

การใช้สีที่คำนึงถึงความเชื่อนั้น มีความสำคัญต่อผู้บริโภคบ้างแต่จะเน้นหนักไปทางเจ้าของ
 เครื่องหมายการค้า อย่างไรก็ตามก็ได้นักออกแบบต้องนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม

4. ตัวอักษร

ตัวอักษรรวมถึงรายละเอียดของตัวอักษรบนป้ายสัญลักษณ์มีความสำคัญ ในการ
 ถ่ายทอดข้อความไปสู่คนอ่าน มีหลักการดังนี้

4.1 รูปแบบของตัวอักษรมีหลายรูปแบบให้เลือกและแต่ละแบบก็ให้ความรู้สึกที่แตกต่างกัน
 ออกไป และอ่านได้ยากง่ายต่างกัน ตัวอักษรแบบเรียบง่ายที่ดูธรรมดาจะอ่านได้ง่ายที่สุด

4.2 ความหนาบางของตัวอักษร ความหนาของตัวอักษรจะช่วยเน้นย้ำข้อความที่มี
 ความสำคัญมากกว่าตัวอักษรที่บางกว่า

4.3 การใช้ตัวอักษร ที่เป็นตัวพิมพ์ใหญ่ในภาษาอังกฤษ เหมือนกับการใช้ความหนา
 บางของตัวอักษร เพื่อเน้นความสำคัญกว่าตัวพิมพ์เล็ก และการใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ร่วมกับตัวพิมพ์เล็ก
 จะทำให้อ่านได้ง่ายขึ้น

4.4 ระยะความห่าง ของช่องไฟระหว่างตัวอักษร ทำให้เกิดความยากง่ายที่แตกต่างกัน
 และยังให้ความรู้สึกที่ต่างกันด้วย การใช้ช่องไฟห่างจะให้ความรู้สึกสบายผ่อนคลายกว่าการใช้
 ช่องไฟแคบที่จะทำให้รู้สึกทึบและแน่น

4.5 รูปร่างของตัวอักษร ทำให้เกิดความรู้สึกที่แตกต่างกัน รูปร่างสามเหลี่ยมความ
 แหลมจะให้ความรู้สึกถึงพลังและความรวดเร็ว ตัวกลมให้ความรู้สึกนุ่มนวล ตัวแหลมให้ความรู้สึก
 รุนแรงก้าวร้าว ตัวกลมมากให้ความรู้สึกเชื่องช้าดังนั้นการเลือกใช้ตัวอักษรก็ต้องดูให้เหมาะสมกับ
 อารมณ์ของสถานที่นั้นเป็นสำคัญเพื่อให้เกิดความกลมกลืนเป็นหนึ่งในเดียวกับสภาพแวดล้อมหรือยัง
 อาจส่งเสริมบรรยากาศให้ดีขึ้น

แนวทางการออกแบบสัญลักษณ์

ไม่มีนักออกแบบคนใดที่สามารถออกแบบโดยอาศัยเพียงประสบการณ์ของคน และคงไม่มี
 นักออกแบบคนใดออกแบบโดยการลอกเลียนแบบ นักออกแบบที่ดีควรตัดทวงประสบการณ์ของตน
 และศึกษาผลงานการออกแบบของผู้อื่นที่หลากหลายไว้เป็นแนวทาง สัญลักษณ์ที่พบเห็นกันอยู่ผ่าน
 กระบวนการคิดจากหลายคน ที่มีแนวทางและวิธีการออกแบบต่างกันไป จึงควรศึกษาไว้เป็นอาหาร
 สมองเพื่อการกลั่นกรองเป็นผลงานของตนที่แปลกแตกต่างออกไปดังนี้

1. แนวทางการออกแบบสัญลักษณ์โดยใช้เส้น (Line)

เส้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการออกแบบ เพราะเส้นสามารถถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกและความหมายที่ต้องการของนักออกแบบลงในสัญลักษณ์ และในทางเดียวกันเส้นสามารถทำให้ผู้ดูเข้าใจถึงความหมายที่แตกต่างของสัญลักษณ์ต่าง ๆ ได้ เพราะเส้นต่างกันจะก่อให้เกิดความรู้สึกที่ต่างกัน วิธีการนำเส้นมาใช้ออกแบบจะแบ่งเป็นกลุ่มโดยอาศัยหลักการของ

นอกจากนี้ Kuwayma (1989) ที่แยกแยะการนำเส้นมาใช้ในการออกแบบสัญลักษณ์ที่ใช้ตัวอักษร (Logotypes) ซึ่งจะอนุโลมมาใช้ในการออกแบบสัญลักษณ์ดังนี้

1.1 เส้นภายใน (In Line) หมายถึงการเติมเส้นเข้าตรงกลางในรูปหรือตัวอักษรแต่ส่วนมากมักจะใช้เป็นเส้นสีขาวเล็ก ๆ

1.2 เส้นรอบนอก (Out Line) การใช้เส้นรอบนอก (Contour) เส้นรอบนอกจะก่อให้เกิดรูปร่าง เพราะเป็นธรรมชาติของคนอยู่แล้ว วิธีการที่ไม่ยากถ้าเริ่มจากภาพเหมือนจริง ไล่ลายเส้นทั้งภายในและภายนอก ตัดเส้นที่ไม่จำเป็นทิ้งไป ตัดเส้นให้ลงตัวเรียงง่ายจะได้สัญลักษณ์ที่ให้ความรู้สึกเบาว่าที่ใส่รูปทรงที่เปรียบเทียบสัญลักษณ์ที่ใช้หลายเส้นกับรูปร่างขาวดำ สัญลักษณ์กีฬา

2. การออกแบบโดยใช้รูปร่างและรูปทรงเรขาคณิต

รูปเรขาคณิต ซึ่งเป็นรูปพื้นฐานทำให้สัญลักษณ์ดูเรียบง่าย ดังนั้นเราจะใช้รูปภาพใดมาออกแบบ ถ้าตัดทอนให้เข้ามาอยู่ในรูปเรขาคณิตรูปใดรูปหนึ่งจะทำให้งานนั้นลงตัวง่ายขึ้นและถ้าต้องการให้สัญลักษณ์นั้นมีความเป็นนามธรรมสูงมักจะใช้รูปเรขาคณิตแทนความหมายต่าง ๆ ได้ดี ดังที่กล่าวไว้บทความเรื่องโลโก้ดีไซน์ (Logo Design) จากนิตยสารเฟอร์นิเจอร์ (2529) เสนอไว้ดังนี้

2.1 รูปทรงกลม (Circle) พบว่าสัญลักษณ์อยู่ในรูปวงกลมมากกว่ารูปอื่น ๆ แม้วงกลมจะกลิ้งหมุนได้รอบตัวแต่ก็ได้บางแบบเท่านั้น บางแบบจะมีจุดติดยึดเฉพาะแบบไม่สามารถหมุนได้

2.2 วงรีรูปไข่ (Ellipse) หรือจะเรียกว่าวงกลมในทัศนียภาพวงรี วงรีรูปไข่ยาว (Oval) ให้ความรู้สึกนุ่มนวลคล้ายวงกลมแต่ไม่แข็งเท่าวงกลมและใช้ทั้งแนวตั้งและแนวนอน

2.3 รูปสามเหลี่ยม (Triangle) ให้ความรู้สึกมั่นคงแข็งแรงเพราะมีฐานกว้างในการออกแบบสัญลักษณ์ที่ต้องการแสดงความน่าเชื่อถือจึงนิยมใช้สามเหลี่ยม บางครั้งวางในลักษณะฐานอยู่ด้านบน

2.4 สี่เหลี่ยมจัตุรัส (Square) ใช้ได้ทั้งแนวตั้งและใช้มุม 45 องศาและถ้าต้องการความนุ่มนวลขึ้นก็จะใช้แบบมุมมน 1 “โลโก้ดีไซน์” นิตยสารเฟอร์นิเจอร์ (มีนาคม - เมษายน 2527): 15 -16.

2.5 สี่เหลี่ยมผืนผ้า (Quadrangle) ใช้เป็นกรอบของสัญลักษณ์ได้ทั้งแนวตั้งและแนวนอน การใช้ควรกำหนดสัดส่วนให้เหมาะสม เช่น 1: 2, 3: 4 ถ้าต้องการความแปลกใหม่อาจให้สัดส่วนต่างกันไปมาก ๆ

2.6 สี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน (Rhombus) ให้ความรู้สึกไม่มั่นคง มีความเคลื่อนไหวมากกว่าสี่เหลี่ยมผืนผ้า การออกแบบควรใช้กับเส้นเฉียงจะกลมกลืนดีกว่่านอกจากนี้ลักษณะการกลิ้งไปมาของฟอร์มยังสามารถสร้างได้หลายรูปแบบดังตัวอย่าง

2.7 หกเหลี่ยม (Hexagon) มีลักษณะรูปทรงคล้ายรังผึ้ง ซึ่งสามารถสร้างสัญลักษณ์ได้ดังเช่น ตัวอย่าง

2.8 แปดเหลี่ยม (Octagon) รูปร่างรูปทรงแปดเหลี่ยมมีบทบาทน้อยกว่าแบบอื่น เนื่องจากทำได้ยากกว่าแบบอื่นๆ ในการออกแบบให้ลงตัวเข้ากัน และลักษณะการกลิ้งไปมาของฟอร์มก็ไม่สามารถสร้างรูปแบบใหม่ได้ดีเท่าแบบอื่นๆ ดังนั้นในรูปร่างรูปทรงแปดเหลี่ยมในการออกแบบสัญลักษณ์ จะต้องอาศัยผู้มีประสบการณ์ในการออกแบบร่วมกับแนวความคิด (Idea) ที่ดีจะได้รูปแบบสัญลักษณ์ที่ลงตัว

2.9 รูปหลายเหลี่ยม (Polygon) ทั้งห้าเหลี่ยม หกเหลี่ยม แปดเหลี่ยมการจัดวางอาจใช้ได้ทั้งด้านแนวนอนหรือใช้มุมวางลงล่าง เช่น เป็นตราเครือซิเมนต์ไทยเป็นรูปหกเหลี่ยมแล้วใช้มุมตั้งกับพื้นวิธีการออกแบบโดยใช้รูปเรขาคณิต นอกจากใช้รูปเรขาคณิต นอกจากใช้รูปเรขาคณิตมาล้อมกรอบตัวอักษรหรือรูปภาพที่มีอยู่แล้วก็ได้รูปเรขาคณิตที่ใช้ ถ้าเราออกแบบให้เกิดความนุ่มนวลไม่แข็งกระด้าง ควรมีการตัดบางส่วนของรูปร่างรูปทรงนั้นทรงนั้นออกให้ผสมผสานกับพื้นที่เรียกว่า "Open Form"

3. แนวทางการออกแบบสัญลักษณ์โดยใช้เงา มีดังนี้

3.1 แนวทางการออกแบบโดยใช้รูปเงาดำ (Silhouette) ภาพเงาดำหรือบางที่จะใช้ว่า ภาพขาวดำ (Black and White) ภาพเงาดำ (Silhouette) จะเรียกว่าภาพ Profile ซึ่งมีลักษณะเป็น 2 มิติ หรือภาพสี่เหลี่ยม หรือภาพที่เขียนเฉพาะเส้นรอบนอก (Out Line) คล้าย ๆ กันภาพเขียน รูปสัตว์สมัยก่อนประวัติศาสตร์บนผนังถ้ำ (Gikow 1991: 88) เทคนิคนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบสัญลักษณ์และเครื่องหมายการค้าได้มากมายและเป็นวิธีการที่ง่ายและนิยมกันมาก เพราะเพียงแต่เขียนเส้นรอบนอกแล้วติดตั้งภายในจะได้ผลงานที่สามารถจะไปใช้เป็นสัญลักษณ์ ลักษณะขาวและดำนำมาใช้ในการออกแบบมีลักษณะคล้ายกันแต่เราสามารถแยกความแตกต่างได้บ้าง

3.1.1 ภาพเงาดำ (Silhouette) จะมีลักษณะเป็น 2 มิติ ภาพจะเป็นสีดำพื้นจะเป็นสีขาวมองจะเรียบแบน เป็นภาพปกติ (Positive)

3.1.2 ภาพกลับ (Negative) ลักษณะพื้นจะเป็นสีดำ สัญลักษณ์จะเป็นสีขาวแทน

3.1.3 ภาพที่มีลักษณะขาวจัดดำจัด (High Contrast) เป็นภาพที่มีแสงเงาเล็กน้อย เฉพาะส่วนที่มีแสงสว่างมากกับส่วนที่เป็นเงามืดจะขาดระยะกลาง

3.2 การออกแบบสัญลักษณ์โดยอาศัยเงาตกทอด (Shadow) ผลงานที่ออกแบบโดยใช้หลักนี้ จะทำให้เกิดความรู้สึกเข้มแข็งยิ่งขึ้น เงา หรือ เงาตกทอด ซึ่งจะไปคนละทิศกับ การเข้ามาของแสงเราอาจกำหนดให้แสงเข้าด้านหน้า ด้านข้างหลัง ด้านบน เงาของตัวอักษรหรือรูปภาพที่

ปรากฏจะต่างกัน เมื่อใส่เงาตกทอดที่ลงไปภาพจะเด่นขึ้น บางครั้งเราอาจตัดเส้นรูปทิ้งไป สัญลักษณ์นั้นจะเกิดความไม่ธรรมดาขึ้นมาทันที เราอาจแบ่งเงาที่ใช้ได้ 2 ลักษณะคือเงาตกทอดซ้อนกันธรรมดากับเงาตกทอดที่ใช้ลักษณะทัศนียภาพ (Perspective) ทำให้งานมีความเป็น 3 มิติยิ่งขึ้น

4. แนวทางการออกแบบสัญลักษณ์โดยใช้หลักภาพและพื้น (Figure and Ground)

Figure คือ ส่วน Ground คือพื้น ทั้งสองอย่างมีความสัมพันธ์กัน และมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ในบางครั้งอาจจะลวงตามองภาพสลับกับพื้นไปมาได้เช่นกัน ทิพย์สุตา ปทุมานนท์ (2535: 74) กล่าวว่า “สภาวะบวก และลบ (Positive – Negative) ในการเรียนรู้การมองเห็นภาพเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นคล้ายกับการเรียนรู้ ในหลักภาษาโดยทั่วไป คือต้องมีส่วนสำคัญและมีส่วนขยาย” รูปประเภท Reversible Patterns แสดงให้เห็นความกำกวมของการรับรู้ด้วยสายตาในการมองหาความสัมพันธ์ระหว่างพื้นหลังกับรูปภาพ รูปภาพดังตัวอย่างทั้งสองนี้เรียกว่า รูปบิดอะแกรม ตามชื่อของ เอ็ดการ์ รูบิน นักจิตวิทยาชาวเดนมาร์คเขียนโดย เอสเซอร์ รูปทางซ้ายสามารถมองได้ 2 ทาง เป็นแจกันขาวหรือเงาดำของคน 2 คนหันหน้าชนกันก็ได้ แต่รูปทางขวามองส่วนขาวหรือดำก็อาจจะได้รูป abstract เช่นกัน รูบินอธิบายว่าในการมองเฉพาะบางแห่งของภาพเป็นไปไม่ได้ที่เราจะมองเห็นทั้งบริเวณขาวและบริเวณดำเป็นภาพพร้อมกันจะเห็นได้ว่าภาพมีความหมาย ทั้งด้านนอกและด้านในของเส้นนั้นพร้อม ๆ กัน แต่สายตาไม่สามารถมองภาพทั้งสองนั้นพร้อม ๆ กัน สัญลักษณ์ที่เป็นอมตะตามทฤษฎีนี้ คือ Yin และ Yang บางทีเรียก Yin หยาง หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างในจักรวาลขึ้นอยู่กับความสมดุล ของโลก ส่วนหยางแทนแสงสว่าง ความเข้มแข็งบุรุษ กลางวัน ดวงอาทิตย์ และสวรรค์ซึ่งสอดคล้องกัน(ทิพย์สุตา ปทุมานนท์. 2535: 78) อธิบายถึงสัญลักษณ์นี้ว่า Yin และ Yang (โค้งไม่เคยหลับ) เป็นการออกแบบความแตกต่างและการส่งเสริมซึ่งกันและกันซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกัน เป็นภาพที่เคลื่อนไหวที่ (Dynamic) ทั้งความเรียบง่ายและความซับซ้อนของสัญลักษณ์หมุนไปไม่มีวันหยุด

สัญลักษณ์และเครื่องหมาย

เครื่องหมาย และสัญลักษณ์ภาพ เป็นการติดต่อสื่อสารเพื่อตอบสนองความต้องการของคน เป็นการให้ข่าวสาร การให้บริการ การแลกเปลี่ยนสินค้า เพื่อเป็นการถ่ายทอดข้อความจากผู้ส่งไปถึงผู้รับภายในสภาวะแวดล้อม โดยใช้การมองเห็น สามารถสร้างอารมณ์และความรู้สึกให้กับบรรยากาศภายในสภาพแวดล้อมนั้น สัญลักษณ์ภาพ จึงเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวัน เพื่อสนองความต้องการของคนในสังคม ดังนั้นการเลือกข้อความเพื่อใช้กับสัญลักษณ์ต้องทำการศึกษาเพื่อให้แน่ใจว่าสามารถสื่อความหมายข้อความนั้นได้ สัญลักษณ์ที่ดีต้องมองเห็นได้ง่าย สามารถเข้าใจได้ไม่ก่อให้เกิดความสงสัย ความหมายไม่คลุมเครือ ควรใช้สัญลักษณ์เดี่ยวแทนข้อความหนึ่งข้อความ เพื่อสามารถเรียนรู้และจดจำได้ง่ายในเวลาอันรวดเร็ว

แนวความคิดในการออกแบบตัวอักษร

ไม่ควรเน้นตัวอักษรหรือนำตัวอักษรมาใช้บนป้ายสัญลักษณ์โดยไม่จำเป็น การตัดสินใจนำมาใช้ควรพิจารณาให้เหมาะสมโดยมีรายละเอียดการใช้ตัวอักษรบนแผ่นป้ายสัญลักษณ์ดังนี้

1. **การเลือกตัวอักษร** ควรพิจารณาถึงภาพลักษณ์ที่ต้องการ การใช้ตัวอักษรที่มากกว่า 2 แบบในงานเดียวกันเป็นสิ่งที่กระทำได้แต่ต้องอาศัยประสบการณ์และความชำนาญจากการออกแบบ
2. **ตัวอักษร คำ และช่องไฟ** ตัวอักษรแต่ละแบบมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ส่งผลในการมองแตกต่างกัน ดังนั้นการนำตัวอักษรแต่ละแบบมาใช้ไม่ว่าจะใช้เป็นตัวอักษรหรือเป็นคำ การเว้นช่องไฟต้องกระทำอย่างระมัดระวัง เพื่อให้ได้จังหวะและความกลมกลืนที่สวยงามสบายตา
3. **การเลือกแบบลูกศร** การใช้ลูกศรเพื่อบอกทิศทางควรที่จะเลือกแบบหรือออกแบบให้เข้ากับลักษณะของตัวอักษรความหนาของเส้นและขนาดลูกศรเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณาร่วมกันกับตัวอักษร
4. **การใช้คำ ข้อความบนแผ่นป้าย** เพื่อใช้ประกอบกับเครื่องสัญลักษณ์ ต้องสื่อความหมายได้ครบถ้วน โดยใช้คำที่สั้น กระชับได้ใจความ เพราะมีช่วงเวลาสำหรับการมองเห็นสั้น
5. **การจัดวางตัวอักษรบนแผ่นป้าย** ควรเลือกรูปแบบการจัดวางตัวอักษรที่มีตำแหน่งบน กลางล่าง ซิดขวา ซิดซ้าย กึ่งกลางของป้ายสัญลักษณ์
6. **ขนาดของตัวอักษรบนแผ่นป้ายสัญลักษณ์** ควรกำหนดความสูงของตัวอักษร ให้เหมาะสมกับสัญลักษณ์ภาพควรมีความชัดเจนอย่างง่าย มีการใช้สัดส่วนมาตรฐานที่สัมพันธ์กับกรอบป้ายเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การปรับเปลี่ยนและคำนึงถึงการย่อขยายที่มีผลต่อความชัดเจนของตัวอักษรด้วย
7. **การเลือกสี สำหรับข้อความและสีพื้นของป้าย** ควรมีความแตกต่างที่ดี และให้เข้ากันได้กับสภาพแวดล้อมการเลือกสีระบบป้ายสัญลักษณ์ควรเป็นสีชุดเดียวกันทั้งหมด

ส่วนที่ 8 ป้ายสัญลักษณ์ที่ใช้กับสถานที่ท่องเที่ยวในปัจจุบันของประเทศไทย

ข้อมูลระบบป้ายสัญลักษณ์ของกรมทางหลวงนั้นส่วนใหญ่เป็นข้อมูลของป้ายจราจรซึ่งเป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของกรมทางหลวง ในการจัดทำป้ายดังกล่าวสำหรับใช้กับสภาพการจราจรภายในประเทศไทยอยู่แล้ว แต่ในการใช้งานของป้ายจราจรก็จะมีแบ่งหมวดหมู่ตามหน้าที่การใช้งานกันไป ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยสรุปได้ดังนี้คือป้ายจราจรแบ่งแยกตามหน้าที่ได้ดังนี้คือ

1. **ป้ายบังคับ** เป็นป้ายซึ่งแสดงกฎจราจรเฉพาะที่นั้น ๆ ใช้เพื่อบังคับและควบคุมการจราจร ป้ายบังคับมีผลบังคับตามกฎหมาย
2. **ป้ายเตือน** เป็นป้ายเพื่อใช้เตือนผู้ขับขี่รถยนต์ถึงลักษณะ สภาพที่อาจเกิดอันตราย หรือมีการบังคับควบคุมการจราจรข้างหน้าซึ่งควรต้องระมัดระวัง

3. ป้ายแนะนำ เป็นป้ายที่ใช้เพื่อแนะนำให้ผู้ใช้งาน สามารถเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางได้ถูกต้อง สะดวกและปลอดภัย อันได้แก่ ป้ายซึ่งแสดงหมายเลขทางหลวง จุดหมายปลายทาง ทิศทาง ระยะทาง สถานที่สำคัญ สถานบริการ และอื่น ๆ มาตรฐานการออกแบบ แบบ รูปร่าง สี ขนาด เครื่องหมาย สัญลักษณ์ ตัวเลข ตัวอักษรของป้ายจราจรที่ได้ออกแบบไว้นั้นมีความประสงค์เพื่อให้ ผู้ขับขี่รถยนต์บนทางหลวงสามารถอ่านได้ง่าย ให้มีเวลาทำความเข้าใจและเวลาปฏิบัติตามได้เพียงพอ มองเห็นได้ชัดเจน เข้าใจและจำได้ง่าย และนำไปใช้ได้ถูกต้องสม่ำเสมอ เป็นมาตรฐานเดียวกันลักษณะของป้ายจราจร ป้ายจราจรทุกป้าย ซึ่งจะติดตั้งบนทางหลวงทุกแห่งจะต้องเป็นป้ายที่มีลักษณะเป็นไปตามมาตรฐานที่เกี่ยวกับรูปร่าง สี ขนาด เครื่องหมาย และสัญลักษณ์ ตัวเลขและตัวอักษรเส้นของป้าย ดังต่อไปนี้

1. รูปร่างของป้ายจราจร

รูปร่างแปดเหลี่ยม (Octagon shape) ใช้เฉพาะป้ายหยุด
 รูปสามเหลี่ยมด้านเท่า (Equilateral Triangle Shape) มุมชี้ลงใช้เฉพาะป้ายให้ทาง
 รูปกลม (Round Shape) ใช้เฉพาะป้ายบังคับ
 รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสมุมตั้งขึ้น (Diamond Shape) ใช้เฉพาะป้ายเตือน
 รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Rectangular Shape) ใช้เฉพาะป้ายแนะนำและป้ายเตือนบางแบบ
 รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส (Square Shape) ใช้เฉพาะป้ายแนะนำและป้ายเตือนความเร็ว
 รูปสามเหลี่ยมหน้าจั่ว (Isosceles Triangle Shape) มุมแหลมชี้ไปทางซ้ายใช้
 เฉพาะป้ายเขตห้ามแซงรูปร่างอื่นซึ่งอาจจะกำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อการจราจรเฉพาะราย
 โดยได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมทางหลวง

รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Rectangular Shape) มีด้านยาวเป็นด้านตั้ง ใช้เฉพาะป้าย
 แนะนำสถานที่แหล่งท่องเที่ยว (กระทรวงคมนาคม, กรมทางหลวง, กองวิศวกรรมจราจร. 2543: 4)

2. สีของป้ายจราจร

2.1 ป้ายบังคับ โดยทั่วไปใช้สีขาวเป็นพื้น เส้นขอบป้ายและเส้นขีดกลางใช้ สีแดง
 เครื่องหมาย สัญลักษณ์ ตัวเลขและตัวอักษรป้ายใช้สีดำยกเว้น - ป้ายห้ามจอดรถ พื้นป้ายสีน้ำเงิน
 เส้นขอบป้าย และเส้นขีดกลางใช้สีแดง

- ป้ายหยุด พื้นป้ายสีแดง เส้นขอบป้าย และเส้นตัวอักษรใช้สีขาว
- ป้ายสุดเขตบังคับ พื้นป้ายขาว เส้นขอบป้าย และเส้นขีดกลางสีดำ

2.2 ป้ายเตือน โดยทั่วไปใช้สีเหลืองเป็นพื้น เส้นขอบป้าย เครื่องหมาย สัญลักษณ์ ตัวเลข
 และตัวอักษรบนป้ายใช้สีดำ

2.3 ป้ายแนะนำ

2.3.1 ป้ายแนะนำทั่วไปมี 4 ประเภท คือ

2.3.1.1 พื้นป้ายสีขาว เส้นขอบป้าย เครื่องหมาย ตัวเลข ตัวอักษรและสัญลักษณ์ ใช้สีดำ

2.3.1.2 พื้นป้ายสีน้ำเงิน เส้นขอบป้าย เครื่องหมาย ตัวเลข ตัวอักษร และสัญลักษณ์ใช้สีขาว หรือสีอื่นที่กำหนดเฉพาะป้าย

2.3.1.3 พื้นป้ายสีน้ำเงิน ภาพสัญลักษณ์สีน้ำเงินบรรจุในรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสสีขาว เส้นขอบป้าย เครื่องหมาย ตัวเลข ตัวอักษรสีขาว (ป้ายแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ)

2.3.1.4 พื้นป้ายสีขาว ภาพสัญลักษณ์สีขาวบรรจุในรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสสีน้ำตาล เส้นขอบป้าย เครื่องหมาย ตัวเลข ตัวอักษรสีน้ำตาล (ป้ายแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน)

2.3.2 ป้ายแนะนำชนิดพิเศษหรือใช้ติดตั้งบนทางหลวงพิเศษ มี 2 แบบคือ

2.3.2.1 พื้นป้ายสีเขียว เส้นขอบป้าย เครื่องหมาย ตัวเลขตัวอักษร และสัญลักษณ์ใช้สีขาว

2.3.2.2 พื้นป้ายสีน้ำเงิน เส้นขอบป้าย เครื่องหมาย ตัวเลขตัวอักษร และสัญลักษณ์ใช้สีขาว หรือสีอื่นที่กำหนดเฉพาะป้าย (กระทรวงคมนาคม, กรมทางหลวง, กองวิศวกรรมจราจร. 2543: 5)

ประเภทของป้ายจราจร

2.4 ป้ายบอกจุดหมายปลายทาง

ลักษณะป้าย ป้ายบอกจุดหมายปลายทาง ลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าพื้นป้ายสีขาว เส้นขอบป้ายสีดำ ตัวอักษรตัวเลขและเครื่องหมายลูกศรสีดำบรรจุข้อความระบุถึงจุดหมายปลายทางนั้นๆ ประกอบในป้าย หลักเกณฑ์การใช้โดยทั่วไป ไม่ควรแสดงชื่อจุดหมายปลายทางเกิน 3 ชื่อบนสถานที่ติดตั้งเดียวกัน

- ป้ายบอกจุดหมายปลายทาง 1 ป้าย ต่อจุดหมายปลายทาง 1 ทิศทาง การเรียงลำดับป้ายจะต้องเรียงจากบนลงล่าง โดยให้ป้ายบอกจุดหมายปลายทางตรงไปอยู่บนสุดถัดลงมา เป็นจุดหมายปลายทางที่อยู่ทางซ้าย ล่างสุดเป็นชื่อเมืองหรือสถานที่สำคัญที่ใกล้ที่สุดทางขวา

- ชื่อที่ปรากฏบนป้ายบอกจุดหมายปลายทางเดียวกันตามแยกต่าง ๆ จะต้องเป็นชื่อเดียวกันตลอด

- จุดหมายปลายทางที่ใช้บนแผ่นป้ายแต่ละทิศทาง ต้องเป็นจุดหมายปลายทาง

- ที่สำคัญที่สุดของทิศทางนั้น ถ้ามีเมืองสำคัญเท่าๆ กันหลายแห่งในทิศทางเดียวกัน ก็ให้ใช้ชื่อจุดหมายปลายทางที่ใกล้กว่า

- ในกรณีที่ป้ายบอกจุดหมายปลายทาง มิได้ระบุถึงเมือง หรือสถานที่สำคัญ

- ข้างหน้าจะต้องติดตั้งป้ายบอกระยะทาง (Distance Signs) เมื่อเลยทางแยกไปแล้วทุกแห่ง เพื่อแนะนำผู้ขับขี่รถยนต์ให้ทราบถึงเมืองหรือสถานที่สำคัญข้างหน้า

- ไม่ควรใช้ป้ายบอกจุดหมายปลายทางบ่อยครั้งสำหรับจุดหมายปลายทางที่ยังมีทิศทางตรงไปข้างหน้า เว้นแต่ทางหลวงที่จะนำไปสู่จุดหมายปลายทางที่สำคัญข้างหน้าอยู่ไกลและผ่านทางแยกหลายทางแยกที่จะทำให้เกิดการสับสน ให้พิจารณาติดตั้งป้ายแนะนำเพื่อเน้นถึงจุดหมายปลายทางที่ติดตั้งบนสถานที่เดียวกันต้องยาวเท่ากัน

- แม้ว่าขนาดของป้ายบอกจุดหมายปลายทางจะขึ้นอยู่กับความสูงและลักษณะของตัวอักษรที่ใช้ในป้ายอย่างไรก็ตาม เพื่อความเป็นระเบียบป้ายบอกจุดหมายปลายทางที่ติดตั้งบนสถานที่เดียวกันต้องยาวเท่ากัน

- ให้ใช้ตัวอักษรไทยขนาดสูง 25 เซนติเมตร สำหรับใช้ป้ายบอกจุดหมายปลายทางที่ใช้ติดตั้งบนทางหลวงแผ่นดินสายประธาน และบริเวณทางแยกที่สับสน และใช้ตัวอักษรไทยขนาดสูง 20 เซนติเมตร สำหรับใช้กับป้ายบอกจุดหมายปลายทางที่ใช้ติดตั้งบนทางหลวงแผ่นดินสายรองและทางหลวงจังหวัด (กระทรวงคมนาคม, กรมทางหลวง, กองวิศวกรรมจราจร. 2543: 82 - 84)

2.5 ป้ายแสดงข้อมูลและบริการ (Information and Service Signs) ป้ายแสดงข้อมูลและบริการเป็นป้ายบริการที่ใช้แสดงข่าวสารข้อมูลและบริการที่สำคัญที่ผู้ขับขี่รถยนต์ควรทราบในการเดินทางบนทางหลวง และยังเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ทางที่สามารถใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่มีอยู่ข้างทางหลวงเช่น เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เปลี่ยนอิริยาบถในการเดินทาง ชมทิวทัศน์ หรือสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ นอกเหนือไปจากป้ายบอกจุดหมายปลายทางและป้ายบอกระยะทาง ป้ายบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

2.5.1 ป้ายแสดงที่พักริมทาง (Rest Area Signs) ลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ประกอบด้วยป้ายสี่เหลี่ยมจัตุรัส พื้นป้ายสีน้ำเงิน เส้นขอบป้ายสีขาว บรรจุสัญลักษณ์เป็นรูปต้นไม้และม้านั่งสีขาว เพื่อแสดงให้ผู้ขับขี่รถยนต์ทราบว่ามีการพักริมทางข้างหน้า ตัวเลข อักษรภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้สีขาวบนพื้นป้ายสีน้ำเงิน การติดตั้งป้ายแสดงที่พักริมทาง ต้องให้ขอบป้ายด้านขวาสุดห่างจากขอบผิวจราจรไม่น้อยกว่า 0.06 เมตรส่วนความสูงของขอบป้ายด้านล่างสุด ให้สูงจากขอบผิวจราจรไม่น้อยกว่า 1.20 เมตร

ภาพประกอบ 27 ตัวอย่างป้ายแสดงที่พักริมทาง

ที่มา: กระทรวงคมนาคม, กรมทางหลวง, กองวิศวกรรมจราจร. (2543). คู่มือเครื่องหมายควบคุมการจราจร ภาค 1. หน้า 100.

2.5.2 ป้ายแสดงสถานที่ชมทิวทัศน์ (Scenic Area Signs) ลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าพื้นป้ายสีน้ำเงิน เส้นขอบป้ายสีขาว บรรจุข้อความและตัวเลขหรือเครื่องหมายลูกศร เพื่อแสดงระยะทางหรือทิศทางไปสู่สถานที่จัดไว้สำหรับให้ชมทิวทัศน์ โดยใช้ตัวอักษร ตัวเลขและเครื่องหมายลูกศร เพื่อแสดงระยะทางหรือทิศทางไปสู่สถานที่จัดไว้สำหรับชมทิวทัศน์ โดยใช้ตัวอักษร ตัวเลขและเครื่องหมายลูกศร สีขาว การติดตั้งป้ายแสดงสถานที่ชมทิวทัศน์ต้องให้ขอบป้ายด้านขวาสุดห่างจากขอบผิวจราจรไม่น้อยกว่า 1.20 เมตร

ภาพประกอบ 28 ตัวอย่างป้ายแสดงสถานที่ชมทิวทัศน์

ที่มา: กระทรวงคมนาคม, กรมทางหลวง, กองวิศวกรรมจราจร. (2543). คู่มือเครื่องหมายควบคุมการจราจร ภาค 1. หน้า 101.

2.5.3 ป้ายแสดงสถานที่แหล่งท่องเที่ยว ป้ายแสดงสถานที่แหล่งท่องเที่ยวเป็นป้ายที่อำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวผู้ใช้รถใช้ถนนที่ผ่านบริเวณสถานที่แหล่งท่องเที่ยวเกิดความสนใจสามารถเดินทางเข้าไปยังสถานที่ท่องเที่ยวได้ถูกต้อง ป้ายเหล่านี้ ได้แก่

2.5.3.1 ป้ายแสดงสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ กิจกรรมและแหล่งชุมชน ป้ายแสดงสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ กิจกรรมและแหล่งชุมชน ลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า พื้นป้ายสีน้ำเงินมีความยาวเป็นด้านตั้ง มีภาพสัญลักษณ์แสดงถึงธรรมชาติที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวสีน้ำเงินบรรจุกวอยู่ในกรอบหน้าต่างสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่มีพื้นป้ายสีขาวมีข้อความภาษาไทยและภาษาอังกฤษสีขาว ระบุถึงชื่อสถานที่ท่องเที่ยวได้ภาพสัญลักษณ์ และมีตัวเลขหรือเครื่องหมาย เพื่อแสดงถึงระยะทางหรือทิศทางที่ชี้ไปยังสถานที่ท่องเที่ยว

ภาพประกอบ 29 ตัวอย่างป้ายแสดงสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ

ที่มา: กระทรวงคมนาคม, กรมทางหลวง, กองวิศวกรรมจราจร. (2543). *คู่มือเครื่องหมายควบคุมการจราจร ภาค 1*. หน้า 102.

2.5.3.2 ป้ายแสดงสถานที่ท่องเที่ยวโบราณสถานทางประวัติศาสตร์และศาสนสถาน
 ป้ายแสดงสถานที่ท่องเที่ยวโบราณสถานทางประวัติศาสตร์และศาสนสถานลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า พื้นป้ายสีขาวมีด้านยาวเป็นด้านตั้งมีภาพสัญลักษณ์สีขาวแสดงถึงสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และศาสนสถานบรรจุอยู่ในกรอบรูปหน้าต่างสี่เหลี่ยมจัตุรัสมีพื้นป้ายสีน้ำตาลมีข้อความตัวอักษรไทยและภาษาอังกฤษสีน้ำตาลระบุถึงชื่อสถานที่ของโบราณสถานอยู่ใต้ภาพสัญลักษณ์และมีตัวเลขหรือเครื่องหมายเพื่อแสดงถึงระยะทางหรือทิศทางไปสู่สถานที่ของโบราณสถานอยู่ใต้สุด ให้ติดตั้งป้ายโบราณสถานก่อนถึงทางแยกที่ทางหลวงตัดกันประมาณ 500 เมตร – 1 กิโลเมตร โดยให้ขอบป้ายห่างจากขอบผิวจราจรไม่น้อยกว่า 0.60 เมตร ส่วนความสูงของขอบป้ายด้านล่างสุด ให้สูงจากขอบผิวจราจรไม่น้อยกว่า 1.20 เมตร

ภาพประกอบ 30 ตัวอย่างป้ายแสดงสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถาน

ที่มา: กระทรวงคมนาคม, กรมทางหลวง, กองวิศวกรรมจราจร. (2543). *คู่มือเครื่องหมายควบคุมการจราจร ภาค 1*. หน้า 103.

2.5.3.3 ป้ายรวมแหล่งท่องเที่ยว ป้ายรวมแหล่งท่องเที่ยวลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า บนพื้นป้ายสีน้ำเงิน เส้นขอบป้ายสีขาว มีเส้นขีดกลางสีขาวคั่นระหว่างชื่อของแหล่งท่องเที่ยว ขนาดความกว้างของเส้นขีดกลางจะต้องเท่ากันหรือประมาณเท่ากับความกว้างของเส้นขอบป้ายช่องบนสุดของป้ายจะมีข้อความว่า “แหล่งท่องเที่ยว” มีภาษาอังกฤษอยู่ข้างล่างโดยใช้คำว่า “TOURIST ATTRACTION” และมีสัญลักษณ์รูปตัว “i” แสดงที่รวมแหล่งท่องเที่ยวสีขาวอยู่ในกรอบรูปสี่เหลี่ยม ช่องล่างถัดมาในแนวเดียวกันก็มีเส้นขีดกลางสีขาวคั่น บรรจุข้อความระบุถึงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของจังหวัด อำเภอ หรือบริเวณที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้กัน มีเครื่องหมายลูกศรแสดงทิศทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ และมีสัญลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวสีน้ำเงินอยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมที่มีพื้นสีขาวอยู่อีกด้านหนึ่ง สำหรับชื่อแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นโบราณทางประวัติศาสตร์ และศาสนสถานให้ใช้สัญลักษณ์สีน้ำตาล

ภาพประกอบ 31 ตัวอย่างป้ายรวมแหล่งท่องเที่ยว

ที่มา: กระทรวงคมนาคม, กรมทางหลวง, กองวิศวกรรมจราจร. (2543). คู่มือเครื่องหมายควบคุมการจราจร ภาค 1. หน้า 104.

ภาพประกอบ 32 ตัวอย่างโครงสร้างป้ายรวม

ความกว้างของป้ายขึ้นอยู่กับจำนวนสถานที่ของแหล่งท่องเที่ยวที่จะกำหนดไว้ในแผ่นป้าย โดยทั่วไปจะไม่เกิน 6 แห่ง ความยาวของป้ายไม่น้อยกว่า 180 เซนติเมตรและสามารถเพิ่มความยาวของป้ายได้ครั้งละ 5 เซนติเมตร เพื่อให้ได้ระยะห่างตามมาตรฐานที่กำหนดเอาไว้ (ตติยา เทพพิทักษ์. 2546: 14 – 17; อ้างอิงจาก กระทรวงคมนาคม, กรมทางหลวง, กองวิศวกรรมจราจร. 2543: 98)

สี การใช้สีบนแผ่นป้ายทุกประเภทของกรมทางหลวงนั้น ใช้วัสดุพิเศษ ที่เรียกว่าแผ่นสะท้อนแสง ในการผลิตไม่ว่าจะเป็นตัวหนังสือหรือพื้นป้าย เพื่อให้การใช้งานของป้ายเหล่านั้นมีประสิทธิภาพ เมื่อต้องใช้ในเวลากลางคืน แผ่นสะท้อนแสงเป็นวัสดุสำหรับผลิตป้ายต่างๆ เช่นป้ายจราจร ป้ายโฆษณา เพื่อให้สะท้อนแสงและมองเห็นได้ชัดเจนในเวลากลางคืน เพื่อประโยชน์ของผู้ใช้และประชาชนทั่วไป จึงกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม แผ่นสะท้อนแสงมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้กำหนดขึ้นโดยอาศัยเอกสารต่อไปนี้เป็นแนวทาง

Fed.Spec.L – S - 300C Sheeting and tape, reflective: non March 20, 1979 exposed lens

ข้อกำหนดที่ ทล - ก 603/2526 ข้อกำหนดแผ่นสะท้อนแสงที่มีกาวอยู่ด้านหลัง

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานผลิตภัณฑ์แผ่นสะท้อนแสง มีดังนี้

1. แผ่นสะท้อนแสง (Reflective Sheeting) หมายถึง วัสดุแผ่นบางอ่อนสามารถสะท้อนแสงได้ มีกาวอยู่ด้านหลังสำหรับลงบนแผ่นวัสดุผิวเรียบ

2. ตัวประกอบความส่องสว่าง (Luminance factor) หมายถึง อัตราส่วนของความสว่าง (Illuminance) ที่สะท้อนจากแผ่นสะท้อนแสงกับความสว่างที่สะท้อนจากแมกนีเซียมออกไซด์ โดยใช้หลอดไฟมาตรฐาน A ของ CIE มีหน่วยเป็นร้อยละ

3. สัมประสิทธิ์การสะท้อนแสง (Efficient of Retro - Refection) หมายถึงอัตราส่วนของความร้อนแห่งการส่องสว่าง (Luminous Intensity, cd) ของแผ่นสะท้อนแสงกับความสว่าง (Illuminance, lx) ในแนวตั้งฉากที่ผิวของแผ่นสะท้อนแสงมีหน่วยเป็นแคนเดลาต่อลักซ์ต่อตารางเมตร (cd/lx/m²) ลักษณะทั่วไป แผ่นสะท้อนแสงต้องเป็นแผ่นแบนเรียบ ฟิล์มชั้นนอกและสารสะท้อนแสงจะต้องปรากฏให้เห็นเป็นเนื้อเดียวกัน การทดสอบให้ทำโดยการตรวจพินิจ แผ่นสะท้อนแสงมี 9 สี คือ สีขาว สีเหลือง สีแดงเข้ม สีทอง สีส้ม สีเขียว สีน้ำตาล สีแดง สีน้ำเงินการใช้สีในระบบป้ายสัญลักษณ์ที่เหมาะสมกับสถานที่ท่องเที่ยวทางของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น สีแต่ละสีต้องมีตัวประกอบความส่องสว่างและโคออร์ดิเนตของรงควาจะอยู่ในขีดจำกัดของรงควาจะ (Chromaticity limits) การเลือกใช้สีสำหรับระบบป้ายสัญลักษณ์ที่เหมาะสมกับสถานที่ท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับการทดสอบคุณภาพของแผ่นสะท้อนแสง เพื่อนำมาใช้งาน ในงานวิจัยครั้งนี้จะต้องมีการทบทวนหลักการข้างต้นในทุกๆ ข้อแล้วเลือกหยิบใช้ข้อที่เหมาะสมตามหลักเกณฑ์ (ตติยา เทพพิทักษ์. 2546: 19 – 20; อ้างอิงจากกระทรวงคมนาคม, กรมทางหลวง, กองวิศวกรรมจราจร. 2542: 1)

การใช้สัญลักษณ์ภาพใช้ประกอบกับข้อความเพื่อแสดงในแผ่นป้ายประเภทต่าง ๆ โดยจัดแบ่งสัญลักษณ์ภาพออกเป็น 2 ชนิด ดังนี้

1. สัญลักษณ์ภาพแหล่งท่องเที่ยว ใช้ประกอบกับข้อความแสดงสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งมีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษในแผ่นป้ายเหล่านี้ คือ

- ป้ายชี้ทางในแหล่งท่องเที่ยว
- ป้ายชื่อแหล่งท่องเที่ยว

2. สัญลักษณ์ภาพส่วนบริการ ใช้ประกอบกับข้อความแสดงกิจกรรมด้านบริการต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษในแผ่นป้ายส่วนบริการ (ตติยา เทพพิทักษ์. 2546: 20; อ้างอิงจาก โสภานี ภาววิชช์. 2527: 69)

การจัดทำป้ายและการติดตั้ง ป้ายชี้ทางและป้ายแหล่งท่องเที่ยวในโครงการนี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ตามสถานที่ที่ติดตั้ง คือ

1. ป้ายที่ติดตั้งในเขตทางหลวง เช่น ทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด และทางหลวงพิเศษต่าง ๆ การจัดทำและติดตั้งป้ายอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของกรมทางหลวงกระทรวงคมนาคม ได้แก่ ป้ายแนะนำต่าง ๆ ป้ายชี้ทาง ป้ายแสดงข้อมูล และป้ายแสดงการบริการ

1.1 ความมุ่งหมายของป้าย เพื่อช่วยแนะนำนักท่องเที่ยวให้ไปสู่แหล่งท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง และรวดเร็ว โดยระบุชื่อ หรือสถานที่แหล่งท่องเที่ยว ทิศทาง และระยะทาง เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

1.2 การใช้ป้าย ใช้ติดตั้งบริเวณทางแยก และก่อนถึงแหล่งท่องเที่ยว เพื่อแนะนำนักท่องเที่ยวให้ทราบถึงทิศทาง และระยะทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยว

1.3 ลักษณะของป้าย การออกแบบจำเป็นต้องใช้มาตรฐานของกรมทางหลวงเพราะต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ของผู้ขับขี่รถยนต์และความสม่ำเสมอของรูปร่าง สี ขนาดเครื่องหมาย ตัวเลข ตัวอักษร ที่ใช้ในป้าย ซึ่งประสงค์ให้ผู้ขับขี่รถยนต์บนทางหลวงสามารถอ่านได้ง่าย ให้มีเวลาทำความเข้าใจและเวลาปฏิบัติตามได้เพียงพอ มองเห็นได้ชัดเจนขึ้น เข้าใจและจำได้ง่าย และนำไปใช้ได้ถูกต้องสม่ำเสมอ (ตติยาเทพพิทักษ์. 2546: 20 – 21; อ้างอิงจาก โสภานี ภาววิชช์ 2527: 141)

2. ป้ายที่ติดตั้งในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ใช้ติดตั้งภายในบริเวณหรืออาณาเขตของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ป้ายชี้ทางในแหล่งท่องเที่ยว ป้ายชื่อแหล่งท่องเที่ยว ป้ายรายละเอียดแหล่งท่องเที่ยว ป้ายส่วนบริการ ป้ายห้ามและป้ายเตือน ตลอดจนป้ายผู้อุปถัมภ์

2.1 ความมุ่งหมายของป้าย เพื่อช่วยแนะนำนักท่องเที่ยวให้ไปสู่จุดต่าง ๆ ภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง โดยระบุชื่อสถานที่สำคัญ ทิศทางและหรือระยะทาง เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.2 การใช้ป้าย ใช้ติดตั้งบริเวณทางแยกทุกจุดภายในแหล่งท่องเที่ยว ในตำแหน่งที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจนทั้งผู้เดินเท้าและนั่งรถยนต์ (ตติยา เทพพิทักษ์. 2546: 21; อ้างอิงจาก โสภานี ภาววิชช์. 2527: 154)

เกณฑ์การออกแบบโครงสร้าง การออกแบบโครงสร้างของป้ายประเภทต่าง ๆ เพื่อการใช้งานในแหล่งท่องเที่ยว ในสภาพภูมิประเทศ และสภาพความเป็นอยู่ซึ่งแตกต่างกันอย่างมากมาทั่วประเทศ การวางเกณฑ์การออกแบบเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการใช้งานในลักษณะดังกล่าวสามารถพิจารณาออกเป็น 2 หัวข้อใหญ่ ๆ คือ

1. ประโยชน์ใช้สอย (Function) ป้ายต่าง ๆ ถูกออกแบบขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยหลัก คือ การบอกข้อมูลให้ผู้ผ่านไปผ่านมาเห็นและเข้าใจได้อย่างชัดเจนและรวดเร็วในด้านประโยชน์ใช้สอยของโครงป้าย มีข้อมูลที่ต้องคำนึงถึงต่อไปนี้

- ความโดดเด่นและสะดุดตาในการมองเห็นป้าย
- ความยืดหยุ่นในการเพิ่มหรือลดจำนวนป้าย
- ความกลมกลืนและไม่กีดขวางสภาพแวดล้อม

2. การสร้าง (Construction) เนื่องจากการใช้ป้ายเป็นไปอย่างกว้างขวาง ดังนั้นการออกแบบจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการสร้าง (การผลิตและการติดตั้ง) สำหรับบางแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งอยู่ห่างไกลและมีวัสดุตลอดจนอุปกรณ์ที่จำกัด สิ่งที่สำคัญในการพิจารณาเกี่ยวกับการสร้าง ได้แก่

- การผลิตและการติดตั้งได้ง่ายและรวดเร็ว
- ความแข็งแรงทนทานต่อสภาพธรรมชาติและการทำลายของมนุษย์
- สามารถซ่อมแซมได้สะดวกและรวดเร็ว (ตติยา เทพพิทักษ์. 2546: 22; อ้างอิงจาก โสภานี ภาษวัชนี. 2527: 273)

ป้ายสัญลักษณ์ที่ใช้กับการท่องเที่ยวของประเทศไทยในปัจจุบันนั้นทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์การออกแบบป้ายสัญลักษณ์และลักษณะของป้ายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ที่ใช้อยู่ในประเทศไทย ในปัจจุบัน ตลอดจนวิธีการแสดงเนื้อหาในสัญลักษณ์ภาพแต่ละหมวดหมู่ที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาหาแนวทางในการออกแบบ สัญลักษณ์ภาพสำหรับสถานที่ท่องเที่ยวในนครศรีธรรมราชต่อไป

ข้อกำหนดของกรมทางหลวงเกี่ยวกับป้ายสัญลักษณ์

มาตรฐานตัวอักษรและตัวเลข

เมื่อปี พ.ศ. 2526 กรมทางหลวงได้กำหนดให้จัดทำตัวอักษรและตัวเลข สามารถอ่านออก (Legibility) ในระยะ 10 เมตร และกำหนดความกว้างของเส้นอักษร (Stroke Width) เป็นขนาดตัวอักษร 1/5 ของความสูงตัวอักษร กำหนดวิธีการจัดวางสระและวรรณยุกต์ ทั้งทางด้านบนและด้านล่าง กำหนดการจัดเรียงตัวอักษรให้มีระยะช่องไฟที่ไม่แตกต่างกันมากและมีความเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อประหยัดพื้นที่และทำให้การผลิตป้ายไม่สับสนยุ่งยาก

มาตรฐานตัวอักษรโรมัน

กรมทางหลวงได้กำหนดให้ใช้อักษรโรมัน สำหรับทั้งข้อความภาษาอังกฤษที่มีอักษรนำด้วยตัวพิมพ์ใหญ่และตามด้วยตัวพิมพ์เล็ก บนป้ายแขวนสูง (Overhead Signs) และข้อความที่เขียนด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด ซึ่งใช้บนป้ายแนะนำที่ติดตั้งข้างทางและป้ายคำสั่งต่าง ๆ

รูปแบบและมาตรฐานป้ายแนะนำบอกจุดหมายปลายทาง

ป้ายแนะนำบอกจุดหมายปลายทางเดิม ได้กำหนดให้ใส่ระยะทางไปสู่จุดหมายปลายทางไว้ด้วย และต่อมากองงานปรับปรุงเครื่องหมายควบคุมการจราจรฉบับปี 2525 ได้พบจากการวิจัยในต่างประเทศว่า การให้ข้อมูลแก่คนขับรถมากเกินไป จะทำให้ประสิทธิภาพในการตัดสินใจด้อยลงไป และในการเดินทางตามปกติแล้ว จะต้องมีการวางแผนเส้นทางไว้ก่อนป้ายแนะนำจะให้ข่าวสารเพื่อให้คนขับเปลี่ยนทิศทางตามที่ได้วางแผนการเดินทางไว้เท่านั้น นอกจากนี้ยังทำให้ขนาดของป้ายไม่ใหญ่มากด้วย จึงพิจารณาให้ยกเลิกการแจ้งระยะทางในป้ายบอกจุดหมายปลายทางอย่างไรก็ตาม ได้มีผู้แสดงความคิดเห็นว่าการมีระยะทางในป้ายดังกล่าวก็มีประโยชน์ โดยเฉพาะนักเดินทางท่องเที่ยวแบบไทยๆ อาจไม่ทราบแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ไกลจากเส้นทางที่ได้วางแผนไว้ เมื่อพบเห็นก็สามารถคำนวณระยะเวลาในการเดินทางและตัดสินใจที่จะไปยังจุดพบเห็นในป้ายได้ นอกจากนี้ในคู่มือเครื่องหมายควบคุมการจราจรของสหรัฐอเมริกาก็ยังยอมให้เป็นทางเลือกที่จะมีระยะทางหรือไม่ ดังนั้นในการแสดงรูปแบบมาตรฐานป้ายฯ ของการศึกษานี้จะมีทั้งแบบมีระยะทางและไม่มีระยะทาง

ป้ายแนะนำบอกจุดหมายปลายทางที่มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สำหรับทางหลวงสายหลัก ซึ่งใช้อักษรไทยขนาดสูง 25 เซนติเมตร และป้ายบนทางหลวงสายรองใช้อักษรไทยสูง 20 เซนติเมตร มีขนาดสัดส่วนและพื้นที่สำหรับเขียนชื่อจุดหมายปลายทางโดยสรุปดังนี้

อักษรไทยสูง (ซม.)	ขนาดป้าย(ต่ำสุด)		ความยาวสำหรับข้อความโดยประมาณ	
	แนวตั้ง	แนวนอน	ป้ายมีระยะทาง	ป้ายไม่มีระยะทาง
20	75	240	100	155
25	90	240	90	150

ความยาวชื่อภาษาอังกฤษในป้ายแนะนำ

ราชบัณฑิตยสถานได้กำหนดหลักเกณฑ์การสะกดชื่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษไว้ เพื่อให้สามารถอ่านออกเสียงใกล้เคียงที่สุด สำหรับชื่อจังหวัด อำเภอ และสถานที่สำคัญบางแห่ง ก็ได้กำหนดการสะกดที่ถูกต้องไว้ด้วย ผู้สนใจสามารถขอข้อมูลได้โดยตรงจากราชบัณฑิตยสภา ข้อเท็จจริงที่ปรากฏและทราบกันเป็นอย่างดีว่าข้อความภาษาไทยเมื่อแปลงเป็นภาษาอังกฤษ จะได้จำนวนตัวอักษรภาษาอังกฤษมากกว่าอักษรภาษาไทยในบรรทัดเดียวกันเสมอทั้งนี้เพราะภาษาอังกฤษจะเขียนอยู่ในแนวเดียวกันตลอด แต่ภาษาไทยใช้สระบางตัวอยู่ข้างบนหรือข้างล่างได้ พยัญชนะไทยบางตัวต้องแทนด้วยพยัญชนะภาษาอังกฤษสองตัว นอกจากนั้นคำไทยที่ออกเสียงครั้งเดียวไม่มีสระ แต่เมื่อเขียนเป็นภาษาอังกฤษต้องใช้ความยาวมากกว่าการสะกดด้วยภาษาไทย ในป้ายมาตรฐานแนะนำของกรมทางหลวง จึงได้กำหนดให้ใช้ภาษาอังกฤษขนาดเป็นครึ่งหนึ่งของภาษาไทย หรือไม่น้อยกว่า 10 เซนติเมตร จากการนำความยาวชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษของจังหวัดทั่วประเทศมาเปรียบเทียบ (สำหรับป้ายและนำบนทางสายประธานใช้อักษรไทยขนาด

ความสูง 25 เซนติเมตร ขนาดความสูงของภาษาไทย 20 เซนติเมตร สำหรับทางสายรอง) จะเห็นได้ว่าการกำหนดขนาดตัวอักษรภาษาอังกฤษเป็นครั้งหนึ่งนั้น ความยาวส่วนมากจะไม่เกินความยาวของภาษาไทย แต่ถ้าขนาดตัวอักษรภาษาอังกฤษ $\frac{3}{4}$ ของภาษาไทยแล้วจะยาวกว่าภาษาไทยแทบทั้งสิ้น

การวิเคราะห์ขนาดมาตรฐานต่ำสุดของป้าย

ตามมาตรฐานแนะนำป้ายปัจจุบัน ได้กำหนดมาตรฐานต่ำสุดตามแนวนอนไว้ที่ 240 เซนติเมตร นั้นเป็นข้อจำกัดของวัสดุผลิตป้ายที่มีขนาด 120 x 240 เซนติเมตร โดยหลักการแล้วการกำหนดป้ายต่ำสุดต้องมาจากการหาขนาดของตัวอักษรที่สามารถอ่านออกได้ และความยาวของข้อความที่บรรจุลงในป้ายสำหรับการอ่านออกได้นั้นได้ยอมรับว่าขนาดของตัวอักษร 20 เซนติเมตรสามารถอ่านออกได้ในระยะ 10 เมตร บนทางหลวงสายหลักได้กำหนดตัวอักษรต่ำสุด 25 เซนติเมตร บนทางหลวงสายรองใช้ตัวอักษร 20 เซนติเมตร ซึ่งสามารถอ่านออกได้ในระยะ 125 เมตรและ 100 เมตร

มาตรฐานป้ายแนะนำชนิดแขวนยื่น(Overhead or Cantilever)

ป้ายแนะนำชนิดแขวนยื่น มีลักษณะที่ก่อสร้างเสายื่นนอกคันทางหรือติดตั้งบนทางเท้าแล้วมีโครงรับป้ายยื่นเข้ามาที่ไหล่ทางหรือผิวจราจร เหมาะกับถนนที่อยู่ในเมืองซึ่งมีอาคารบ้านเรือนเต็มสองข้างทาง หือบนทางหลวงที่มีเขตทางจำกัด หรือได้ก่อสร้างเต็มเขตทาง ไม่มีที่ว่างสำหรับติดตั้งป้ายข้างทาง กรมทางหลวงมีรูปแบบและมาตรฐานป้ายแขวนยื่น ซึ่งได้กำหนดให้ได้ใช้ขนาดตัวอักษรภาษาไทยไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตรและอักษรภาษาอังกฤษ 15 เซนติเมตร การติดตั้งจะต้องสูงจากพื้นผิวจราจรไม่น้อยกว่า 5.50 เมตร เพื่อป้องกันไม่ให้ถูกรถบรรทุกสองชั้น การติดตั้งป้ายเหนือศีรษะเช่นนี้ จะมีปัญหาในการมองเห็น ทั้งนี้ความสามารถในการมองเห็นของคนตามระนาบตั้งกับระนาบนอนต่างกัน โดยปกติคนสามารถพบเห็นวัตถุใดๆในมุม 60 องศา จากแกนสายตาทั้งสองข้าง แต่กรวยสายตาที่มองเห็นชัด (Cone of Clear Vision) มีมุมที่กรวยเพียง 10-12 องศาเท่านั้น ลูกตาคคนสามารถส่ายไปมาตามระนาบราบได้รวดเร็วมาก แต่การเหลือบข้างมองจะต้องตั้งใจทำ และช้ามาก ดังนั้นจึงเป็นที่ทราบกันดีว่าป้ายที่ติดตั้งข้างทางจึงมีประสิทธิภาพการมองเห็นมากกว่าป้ายที่ติดตั้งแขวนสูง

เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าขนาดตัวอักษรที่กำหนดไว้ 30 เซนติเมตรนั้นสามารถอ่านออกได้หรือไม่ หมายถึงว่าเมื่อติดตั้งป้ายแขวนยื่นไว้ คนขับรถที่ใช้สายตาปรกติมองไปบนถนนสามารถคนพบและอ่านออกข้อความบนป้ายได้ดังนี้

ระยะที่คนขับรถต้องอ่านป้ายออกก่อนถึงจุดที่ติดตั้งป้าย คำนวณดังนี้

1. การค้นหาป้าย 0.5 วินาที
2. การอ่านชื่อป้าย ฯลฯ 0.8 วินาที รวมเป็น 2.4 วินาที
3. ระยะสิ้นสุดการเห็นป้าย เมื่อมุมสายตาคนขับรถอยู่ที่กึ่งกลางป้าย

สมมุติให้รถวิ่งด้วยความเร็ว 90 กิโลเมตรต่อชั่วโมงหรือ 25 เมตรต่อวินาที

ระยะในข้อ 1 และข้อ 2 = $2.9 * 25 = 72.50$ เมตร

ระยะในข้อ 3 = $5.90/TAN (5 * \pi/180)$ radian = 67.40 เมตร

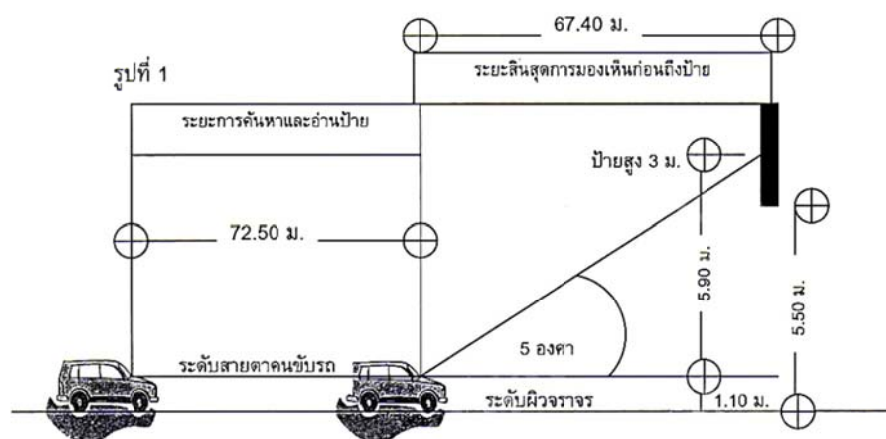
รวมระยะทางทั้งสิ้น = 139.90 เมตร

ตัวอักษรไทยตามมาตรฐานกรมทางหลวง ขนาด 30 เซนติเมตร สามารถอ่านออกได้ในระยะ 150 เมตร การกำหนดขนาดตัวอักษรข้างต้นจึงสมควรยอมรับได้

ตามมาตรฐานโครงสร้างของป้ายแบแขวนย่นนี้ ยอมให้ติดตั้งป้ายได้กว้างถึง 3.5 เมตร จึงสมควรให้มีอิสระในการออกแบบแต่ละแห่ง ที่จะใช้ขนาดตัวอักษรใหญ่กว่าที่กำหนดได้ เพราะเป็นประโยชน์ต่อคนขับรถ อย่างไรก็ตาม ต้องห้ามมิให้ใช้ตัวอักษรขนาดต่างกันป้ายเดียวกัน และป้ายที่อยู่ใกล้กันสมควรใช้ขนาดตัวอักษรเดียวกัน

มาตรฐานป้ายแนะนำแขวนสูงแบบ Overhead

ป้ายแนะนำแบบ Overhead ติดตั้งบนโครงสร้างคร่อมถนน ตามมาตรฐานของป้ายประเภทนี้ กำหนดให้ใช้ขนาดตัวอักษรไทย 40-50 เซนติเมตรและขนาดตัวอักษรภาษาอังกฤษเป็นครึ่งหนึ่งของภาษาไทย

ภาพประกอบ 33 ระยะการมองเห็นของคนกับระยะของการเคลื่อนไหว

ที่มา: วิศิษฐ์ แซ่เตี๋ย. (2545). การออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับอุทยานแห่งชาติในประเทศไทย กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา.

ส่วนที่ 9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาและพัฒนางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ ดังนี้

วิศิษฐ์ แซ่เตีย (2545) ศึกษาการออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับอุทยานแห่งชาติในประเทศไทย กรณีศึกษา: อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงตราสัญลักษณ์สำหรับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย สื่อความหมายอย่างชัดเจน มีความน่าสนใจ และมีความกลมกลืนในการออกแบบ โดยผู้ออกแบบได้ทำการศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ รวมถึงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชมพื้นที่อุทยานแห่งชาติดังกล่าว ผลการออกแบบครอบคลุมถึงตราสัญลักษณ์อุทยานแห่งชาติ 1 แบบ และเครื่องหมายสัญลักษณ์เพื่อให้ ข้อมูล 33 สัญลักษณ์ โปสเตอร์ 6 แบบ สมุดคู่มือการเดินทาง 1 แบบ ป้ายสำหรับติดตั้งสื่อสัญลักษณ์ต่าง ๆ 3 แบบ โดยทั้งหมดมีความสวยงามสอดคล้องกลมกลืนและสื่อความหมายให้เป็นที่เข้าใจง่ายแก่ผู้ใช้งาน

ศฤงคาร กิติวินิต (2548) การออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาและออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วย 3 จังหวัด ได้แก่ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ให้สามารถสื่อถึงเอกลักษณ์ ศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม และโดดเด่นของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้อย่างชัดเจนแนวทางการศึกษารูปแบบของเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมประเภทป้ายแสดงสถานที่ท่องเที่ยวในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวิธีการวิจัยโดยการศึกษาค้นคว้า และเก็บรวบรวมข้อมูลทางเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และข้อมูลทางภาคสนามโดยการใช้แบบ สอบถามเพื่อศึกษาถึงทัศนคติและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักวิชาการผู้ที่มีความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม และกลุ่มนักออกแบบผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง ที่มีต่อการออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อม ซึ่งทำการสรุปผล ตลอดจนได้มีการประเมินผลงานการออกแบบจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพัฒนาเลขศิลป์สิ่งแวดล้อม ให้สามารถสื่อสารข้อมูลกับประชากรและนักท่องเที่ยวได้ดี อีกทั้งสะท้อนคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นได้อย่างเหมาะสมผลการวิจัยสามารถสรุปออกมาเป็นผลงานออกแบบได้ดังนี้ผลงานออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อม ประเภทป้ายแสดงสถานที่ท่องเที่ยวในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3 ชุด ได้แก่ชุดชายแดนใต้ 1 ชุดชายแดนใต้ 2 และชุดชายแดนใต้ 3 ซึ่งในแต่ละชุดประกอบด้วยงานออกแบบที่สื่อถึงความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดทั้ง 3 จังหวัด ได้แก่ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส

อภิวัฒน์ จุลมัจฉา (2546) การออกแบบสัญลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ เพื่อออกแบบสัญลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร เพื่อหาแนวทางการออกแบบที่สามารถสื่อความหมายกับผู้ใช้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อใช้ประกอบการเดินทางชมกรุงรัตนโกสินทร์ และเส้นทางวัฒนธรรม รวม 5 เส้นทาง รวมถึงเป็นการรวบรวมแนวความคิดจากผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้ความสามารถทางด้าน การออกแบบสัญลักษณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์และออกเป็นผลงานการออกแบบได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประชากรกลุ่มตัวอย่างสามารถสรุปผลการออกแบบสัญลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร ได้ตามประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. ตัวอย่างสัญลักษณ์สถานที่ท่องเที่ยว
2. ตัวอย่างสัญลักษณ์สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ
3. ตัวอย่างสัญลักษณ์การเดินทาง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบสร้างสรรค์เพื่อการออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อม โดยเน้นระบบป้ายสัญลักษณ์แสดงสถานที่สำคัญทางศาสนา ส่วนราชการและสถานที่อำนวยความสะดวกต่างๆ ทางด้านการท่องเที่ยว ให้เหมาะสมตามลักษณะภูมิประเทศเพื่อสามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด ในขณะที่เดียวกันก็สะท้อนเอกลักษณ์และแสดงถึงคุณค่าศิลปะและวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการรวบรวมข้อมูลก่อนนำมาสร้างสรรค์โดยผู้วิจัยสื่อความคิดและวิธีการสร้างสรรค์ให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างเป็นระบบ อันมีเนื้อหา และขั้นตอนในการศึกษาดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลภาคเอกสารทางด้านศิลปกรรมนครศรีธรรมราชและทางด้านออกแบบ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลภาคเอกสารทางด้านศิลปกรรมนครศรีธรรมราชและทางด้านออกแบบ
3. การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
4. การออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อม
5. การสร้างรูปแบบการประเมินผลงานออกแบบ
6. กลุ่มผู้ประเมินผลงานออกแบบ

1. การศึกษาข้อมูลภาคเอกสารทางด้านศิลปกรรมนครศรีธรรมราชและทางด้านออกแบบ

- 1.1 เพื่อศึกษารูปแบบของศิลปกรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช
- 1.2 เพื่อศึกษาการออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อม

โดยการศึกษาข้อมูลเชิงลักษณะ ที่ไม่ได้วัดออกมาเป็นตัวเลข แต่เป็นผลการสังเกตที่เป็นในรูปบรรยายเป็นเรื่องของความรู้ความเข้าใจ โดยแหล่งที่มาของข้อมูลเป็นข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ คือ ข้อมูลที่ผ่านการศึกษาวิเคราะห์มาแล้วเป็นส่วนใหญ่

2. การวิเคราะห์ข้อมูลภาคเอกสารทางด้านศิลปกรรมภาคใต้และทางด้านออกแบบ

เป็นการวิเคราะห์ในเชิงสร้างสรรค์และออกแบบ โดยนำเอาข้อมูลต่างๆนำมาประมวลหา รูปแบบของศิลปกรรม ของนครศรีธรรมราช และเทคนิควิธีการในการออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อม

3. การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เป็นการรวบรวม หาข้อมูลถึงความต้องการที่แท้จริงและรวมถึงการใช้งานของเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมประเภทป้ายแสดงสถานที่ท่องเที่ยว กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยว นักวิชาการ และผู้ที่มีความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม อีกทั้งปรึกษาในด้านการออกแบบจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องต่างๆโดยมีเครื่องมือในการวิจัยคือ

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือ ดังนี้

3.3.1 ตัวอย่างแนวทางการออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมที่พัฒนาขึ้น

3.3.1.1 ตัวอย่างเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมศาสนาสถานที่สำคัญต่างๆ

3.3.1.2 ตัวอย่างเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ สำหรับสักการบูชา

3.3.1.3 ตัวอย่างเลขศิลป์สิ่งแวดล้อม สถานที่ราชการ สิ่งอำนวยความสะดวก

และบริการ

3.3.2 แบบสอบถามความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อป้ายสัญลักษณ์ในบริเวณเขตเทศบาลนคร นครจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และนักท่องเที่ยวชาวไทย

3.3.3 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับส่งเสริมการส่งเสริมการท่องเที่ยว จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านศิลปกรรม วัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

3.3 เครื่องมือในการออกแบบ

การสร้างตัวอย่างการออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมที่แสดงอัตลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ผู้วิจัยดำเนินการออกแบบสัญลักษณ์เลขนศิลป์สิ่งแวดล้อม ทำการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

3.3.1 สัญลักษณ์ที่ใช้จริงในนครศรีธรรมราช โดยการออกแบบพื้นที่จริงสังเกต และบันทึกภาพ

3.3.2 การสัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่ศูนย์ส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการให้ข้อมูล และการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราชเกี่ยวกับป้ายสัญลักษณ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน จุดเด่น ข้อควรปรับปรุง ตลอดจนข้อจำกัดในการดำเนินการ

3.3.3 การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของป้ายสัญลักษณ์ที่ใช้ในเขตนครศรีธรรมราช จากกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยทำการสุ่มแบบบังเอิญจากสถานที่จริง

4. การออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อม

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ เพื่อการออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อม โดยเน้นระบบป้ายสัญลักษณ์ภายนอกแสดงสถานที่ท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆของ จังหวัดนครศรีธรรมราชให้เหมาะสม เพื่อสามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด และสร้างเอกลักษณ์ให้กับสถานที่ เป็นการรวบรวมข้อมูล ก่อนนำมาทำการออกแบบ โดยผู้วิจัย สื่อความคิดและวิธีการให้ผู้อื่นเข้าใจอย่างเป็นระบบ อันมีเนื้อหาและขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลภาคเอกสาร
2. การวิเคราะห์ข้อมูลภาคเอกสาร

3. การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม
4. ทำการออกแบบ
5. การประเมินผลงานออกแบบ
6. กลุ่มผู้ประเมินผลงานออกแบบ

1. การศึกษาข้อมูลภาคเอกสาร

1.1 ศึกษาหาเอกลักษณ์ของป้ายสัญลักษณ์ สถานที่ท่องเที่ยว สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆของ จังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อ ทำการออกแบบระบบสัญลักษณ์และป้ายที่เหมาะสม

1.2 ศึกษาการออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์โดยที่มาของข้อมูล ได้มาจากแหล่งทุติยภูมิ คือข้อมูลที่ผ่านมาการศึกษาวิเคราะห์มาแล้วเป็นส่วนใหญ่

2. การวิเคราะห์ข้อมูลภาคเอกสาร

เป็นการวิเคราะห์ในเชิงสร้างสรรค์และออกแบบ โดยนำเอาข้อมูลต่างๆนำมาประมวลหารูปแบบและเทคนิควิธีการในการออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆของ จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม

เป็นการรวบรวมหาข้อมูลความต้องการที่แท้จริงรวมถึงการใช้งานของป้ายสัญลักษณ์ของสถานที่กับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวจำนวน 120 คน โดยมีกระบวนการดังนี้

3.1 การใช้แบบสอบถามและแบบตรวจสอบ (Questionnaire & Checklist)

3.2 การสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นจากความคิดเห็น นำมาพิจารณาและเป็นแนวทางในการออกแบบที่เหมาะสม

4. ทำการออกแบบ

4.1 ขั้นวางแผนการออกแบบ (Planning) ศึกษา รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ขั้นเตรียมการผลิต (Preproduction) นำข้อมูลมาดำเนินการหารูปแบบที่เหมาะสมด้วยการสร้างแบบร่าง (Sketch Design) และศึกษารายละเอียดของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ที่จะนำมาใช้ในการออกแบบ

4.3 ขั้นการผลิต (Production) นำแบบร่างที่ได้มา สร้างสรรค์งานด้วยกระบวนการทางคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป

4.4 ขั้นบันทึกข้อมูลรวบรวมผลงานเป็นภาคเอกสารและจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล

5. การประเมินผลงานออกแบบ

5.1 การประเมินผลขั้นต้น ด้วยการนำเสนอแบบร่าง (Sketch Design) ต่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ เพื่ออภิปราย วิเคราะห์ เพื่อหาข้อบกพร่องต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น

5.2 การประเมินขั้นสุดท้าย คือ การนำเสนอผลงานออกแบบ ได้แก่ เลขศิลป์สิ่งแวดล้อม ชุดป้ายแสดงสถานที่สำคัญต่างๆ และแบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์โดยตรงกับผู้เชี่ยวชาญเพื่ออภิปราย วิเคราะห์ และสรุปผล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น จากผู้เชี่ยวชาญ 6 ท่าน

ความเห็นที่มีต่อผลงานออกแบบ (4=ดีมาก, 3=ดี, 2=พอใช้, 1=ควรปรับปรุง)

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการออกแบบ

ในการวิจัยนี้ได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อวิเคราะห์หาบทสรุปอันจะนำไปสู่แนวทางในการศึกษาและพัฒนาเลขคณิตสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงอัตลักษณ์ของเขตพื้นที่การท่องเที่ยวภาคใต้เขต 2 กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบสัญลักษณ์ รวมถึงการใช้รูปทรงในการออกแบบสัญลักษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลก่อนการออกแบบสัญลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1 สรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและความต้องการเกี่ยวกับป้ายสัญลักษณ์

1.2 สรุปผลการวิเคราะห์ศิลปกรรม วัฒนธรรม ของนครศรีธรรมราชกับการสื่อความหมายของสัญลักษณ์

1.3 สรุปผลการวิเคราะห์แนวทางในการออกแบบและพัฒนาเลขคณิตสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงอัตลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ภายหลังจากพัฒนาแบบร่างครั้งที่ 1

ส่วนที่ 2 การประเมินผลงานการศึกษาพัฒนาเลขคณิตสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงอัตลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ภายหลังจากพัฒนาแบบร่างครั้งที่ 2

2.1 การประเมินผลของการออกแบบสัญลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราชจากนักออกแบบ ผู้เชี่ยวชาญ และนักวิชาการทางด้านศิลปวัฒนธรรม

2.2 การประเมินผลของการการศึกษาพัฒนาเลขคณิตสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงอัตลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ภายหลังจากพัฒนาแบบร่างที่ 3

ส่วนที่ 3 สรุปผลการศึกษาพัฒนาเลขคณิตสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงอัตลักษณ์ของ จังหวัดนครศรีธรรมราช ภายหลังจากพัฒนาแบบที่สมบูรณ์

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลก่อนการศึกษาพัฒนาเลขคณิตสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงอัตลักษณ์ของเขตพื้นที่การท่องเที่ยว กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1 สรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อป้ายสัญลักษณ์

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลก่อนการออกแบบสัญลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวใน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1 สรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อป้ายสัญลักษณ์

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	67	56
1.2 หญิง	53	44
รวม	120	100
2. อายุ		
2.1 อายุ 12 - 17 ปี	16	14
2.2 อายุ 18 - 30 ปี	46	38
2.3 อายุ 31 - 55 ปี	34	28
2.4 อายุมากกว่า 55 ปี	24	20
รวม	120	100
3. เชื้อชาติ		
3.1 ชาวไทย	96	80
3.3 ชาวต่างประเทศ	24	20
รวม	120	100
4. ระดับการศึกษา		
4.2 มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	48	40
4.3 ปริญญาตรี	58	48
4.4 สูงกว่าปริญญาตรี	14	12
รวม	120	100
5. วัตถุประสงค์ของท่านในการมาเยือนนครศรีธรรมราช		
5.1 ท่องเที่ยว	76	63
5.2 ทำธุรกิจ	16	14
5.3 ทัดนศึกษา	20	16
5.4 อื่น ๆ	8	7
รวม	120	100

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
6. จำนวนคณะของท่านในการเดินทางครั้งนี้		
6.1 มาคนเดียว	10	8
6.2 2 - 5 คน	56	47
6.3 6 - 10 คน	42	35
6.4 11 คนขึ้นไป	12	10
รวม	120	100
7. ท่านใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวนานเท่าใด		
7.1 ภายในวันเดียว	49	41
7.2 2 - 5 วัน	42	35
7.3 6 - 10 วัน	16	13
7.4 10 วันขึ้นไป	13	11
รวม	120	100

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างจากตาราง 2 พบว่า ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างจำนวน 120 คน

ส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 67 คน (ร้อยละ 56) และเพศหญิงจำนวน 53 คน (ร้อยละ 44) มีอายุอยู่ในช่วง 18 – 30 ปี เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 38 รองลงมาคือ อายุ 31 - 55 ปี และอายุมากกว่า 55 ปี คิดเป็นร้อยละ 28 และ 20 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า นักท่องเที่ยวเป็นชาวต่างชาติร้อยละ 20 และชาวไทยร้อยละ 80 ส่วนระดับการศึกษานั้น พบว่าการศึกษาของกลุ่มนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 48 รองลงมาคือ ระดับการศึกษามัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 40 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 12 และ สำหรับวัตถุประสงค์ที่มาเยือนนครศรีธรรมราช พบว่า เดินทางมาเพื่อท่องเที่ยวร้อยละ 63 เพื่อทัศนศึกษา ร้อยละ 16 เพื่อทำธุรกิจ ร้อยละ 14 และอื่นๆ ร้อยละ 7 จากข้อมูลยังพบอีกว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเดินทางมามาเป็นหมู่คณะ 2 - 5 คน (ร้อยละ 47) เดินทางมา 6 - 10 คน (ร้อยละ 35) เดินทางมา 11 คนขึ้นไป (ร้อยละ 10) เดินทางมาคนเดียวน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 8 ส่วนการใช้ระยะเวลาในการเที่ยวนั้น พบว่า ส่วนใหญ่ใช้เวลาท่องเที่ยวภายในวันเดียว คิดเป็นร้อยละ 41 รองลงมาคือ 2-5 วันขึ้นไป (ร้อยละ 35) และ 6 - 10 วัน (ร้อยละ 13) และ 10 วัน ขึ้นไป (ร้อยละ 8)

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อป้ายสัญลักษณ์ของ
นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คน ประเด็นคำถามข้อที่ 1

ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็น	
	จำนวนคน	ร้อยละ
1. ป้ายสัญลักษณ์ให้ข้อมูลในบริเวณนครศรีธรรมราช มีความสำคัญเพียงใด		
- มากที่สุด เป็นที่จำเป็นสำหรับการเดินทาง	66	55
- สำคัญ ควรมี	44	33
- เฉย ๆ มีหรือไม่มีก็ได้	10	8
- ไม่สำคัญ ไม่จำเป็น	0	0
รวม	120	100

จากตาราง 3 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อป้ายสัญลักษณ์ให้ข้อมูลในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความสำคัญมากที่สุด เป็นที่จำเป็นสำหรับการเดินทาง คิดเป็น ร้อยละ 55 เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ สำคัญ ควรมี คิดเป็นร้อยละ 33 และรู้สึกเฉย ๆ มี หรือไม่มีก็ได้คิดเป็นร้อยละ 10

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อป้ายสัญลักษณ์ของ
นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คน ประเด็นคำถามข้อที่ 2

ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็น	
	จำนวนคน	ร้อยละ
2. ลักษณะและที่ตั้งของป้ายสัญลักษณ์		
- ชัดเจน สังกะสีได้ง่าย พบเห็นได้ตลอดเวลาทุกเส้นทาง	10	8
- พบเห็นได้เมื่อมองหา	24	33
- ที่ตั้งวางไม่ชัดเจน หายาก	70	58
รวม	120	100

จากตาราง 4 พบว่า ลักษณะและที่ตั้งของป้ายสัญลักษณ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นดังนี้ คือที่ตั้งวางไม่ชัดเจน หายาก ร้อยละ 58 พบเห็นได้เมื่อมองหาคิดเป็นร้อยละ 33 อันดับต่อมาคือ ชัดเจน สังกะสีได้ง่าย และพบเห็นได้ตลอดเวลาทุกเส้นทาง คิดเป็นร้อยละ 8

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อป้ายสัญลักษณ์ของ
นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คน ประเด็นคำถามข้อที่ 3

ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็น	
	จำนวนคน	ร้อยละ
3. ระดับความชัดเจนในการสื่อความหมาย		
- เหมาะสม เข้าใจง่าย	26	22
- สื่อความหมายไม่ชัดเจน ดูคลุมเครือ	38	32
- สื่อความหมายได้ไม่ดี ดูไม่รู้เรื่อง	56	46
รวม	120	100

จากตาราง 5 นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อป้ายสัญลักษณ์จังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นวาระดับความชัดเจนในการสื่อความหมายไม่ดี ดูไม่รู้เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 46 รองลงมาคือ สื่อความหมายไม่ชัดเจน ร้อยละ 32 นอกจากนี้พบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างคิดว่าในประเด็นระดับความชัดเจนในการสื่อความหมายของป้ายสัญลักษณ์ เหมาะสม เข้าใจ คิดเป็นร้อยละ 22

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อป้ายสัญลักษณ์ของ
นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คน ประเด็นคำถามข้อที่ 4

ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็น	
	จำนวนคน	ร้อยละ
4. ประโยชน์จากป้ายสัญลักษณ์		
- ใช้ตลอดเวลา	32	26
- ใช้บ้างเมื่อจำเป็น	76	60
- ไม่ใช้เลย	16	13
รวม	120	100

จากตาราง 6 ประเด็นคำถามประโยชน์จากป้ายสัญลักษณ์ นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว มีความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อป้ายสัญลักษณ์ ดังนี้ ใช้บ้างเมื่อจำเป็นคิดเป็นร้อยละ 60 ใช้ตลอดเวลา คิดเป็นร้อยละ 26 และไม่ใช้เลย คิดเป็นร้อยละ 13 ตามลำดับ

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อป้ายสัญลักษณ์ของ
นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คน ประเด็นคำถามข้อที่ 5

ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็น	
	จำนวนคน	ร้อยละ
5. รูปแบบความเหมาะสม สวยงาม		
- เหมาะสม	20	13
- ธรรมดา	44	37
- ไม่สวยงาม ควรปรับปรุง	56	50
รวม	120	100

จากตาราง 7 ประเด็นคำถามด้านรูปแบบความเหมาะสม สวยงาม นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในประเด็นนี้ คือ รูปแบบความเหมาะสม สวยงามของป้ายสัญลักษณ์ในนครศรีธรรมราช ไม่เหมาะสม ควรปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือ ธรรมดา คิดเป็นร้อยละ 37 และเหมาะสมน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อป้ายสัญลักษณ์ของ
นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คน ประเด็นคำถามข้อที่ 6

ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็น	
	จำนวนคน	ร้อยละ
6. จำนวนป้ายสัญลักษณ์ที่ตั้งตามจุดต่าง ๆ		
- เพียงพอ	32	27
- ไม่เพียงพอ ควรเพิ่มจำนวน	88	63
รวม	120	100

จากตาราง 8 ประเด็นคำถามด้านรูปแบบความเหมาะสม สวยงาม นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในประเด็นนี้ คือ จำนวนป้ายสัญลักษณ์ ที่ตั้งตามจุดต่าง ๆ ในนครศรีธรรมราชมีไม่เพียงพอ ควรเพิ่มจำนวน คิดเป็นร้อยละ 63 ส่วนด้านความเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 27

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลก่อนการออกแบบ

1.1 สรุปผลการวิเคราะห์ ความคิดเห็น และความต้องการเกี่ยวกับระบบสัญลักษณ์

1.2 สรุปผลการวิเคราะห์แนวทางในการออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์สถานที่ท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆของ จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.2.1 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม จากการลงพื้นที่จริง โดยใช้การสังเกตจากการถ่ายภาพ ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ และจากทฤษฎีการออกแบบป้ายสัญลักษณ์ที่รวบรวมได้ เพื่อหาข้อสรุปพื้นฐานในการพิจารณาออกแบบได้แก่ ป้ายที่มีการใช้อยู่ในปัจจุบันข้อควรปรับปรุงของป้ายสัญลักษณ์ความสามารถในการสื่อความหมายและลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวโดยอาศัยพื้นที่ในจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นกรณีศึกษา ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้คือ

1.2.1.1 สัญลักษณ์ภาพศาสนาสถาน สถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับสักการบูชาที่สำคัญต่างๆ ที่ใช้ผู้มีจำนวนน้อย มีรูปแบบที่หลากหลายขาดความเป็นเอกลักษณ์เดียวกัน

1.2.1.2 สัญลักษณ์ภาพสถานที่ราชการ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ สัญลักษณ์ที่ใช้ผู้มีจำนวนน้อย สื่อความหมายไม่ชัดเจน มีการชำรุดและถูกบดบัง

1.2.1.3 สัญลักษณ์ภาพสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และสัญลักษณ์ที่ใช้มีผู้น้อยและขาดความเป็นเอกลักษณ์ ติดตั้งปะปนอยู่ร่วมกับป้ายอื่นๆ ขาดความเป็นเอกภาพมีการชำรุดและถูกบดบัง

1.2.1.4 ป้ายบอกทิศทาง ลักษณะป้ายเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า เหมือนป้ายสัญลักษณ์จราจรทั่วไป ดูได้ด้านเดียว จัดวางลดหลั่นกันลงมา มีตัวหนังสือบอกข้อความชื่อของสถานที่ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยติดตั้งแบบรวมกันหลายๆ ป้ายในที่เดียวกัน ดูแล้วสับสน มีอยู่จำนวนน้อย ขาดความเด่นชัดและไม่กลมกลืนเป็นชุดเดียวกัน ยากต่อการสื่อความหมาย

1.2.1.5 ป้ายบอกรายละเอียด ติดตั้งอยู่บริเวณใกล้ๆ ของสถานที่ท่องเที่ยว นั้นๆ เป็นป้ายที่บอกข้อมูลข้อมูลรายละเอียดประวัติสำคัญแต่บรรยายข้อมูลมากเกินไปสีที่ใช้ไม่ชัดเจนขาดความน่าสนใจ ป้ายมีจำนวนน้อย รูปแบบไม่โดดเด่นและไม่เป็นเอกลักษณ์

จากข้อมูลก่อนการออกแบบทางผู้วิจัยเห็นสมควรเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาและพัฒนาเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชให้มีความเป็นอัตลักษณ์และช่วยสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวให้จังหวัดนครศรีธรรมราชมีการพัฒนาทางด้านนี้อีกต่อไป

1.2 สรุปผลการวิเคราะห์ศิลปกรรม วัฒนธรรม ของนครศรีธรรมราชกับการสื่อความหมายของสัญลักษณ์

ผลสรุปการวิเคราะห์รูปแบบศิลปกรรม วัฒนธรรมนครศรีธรรมราช

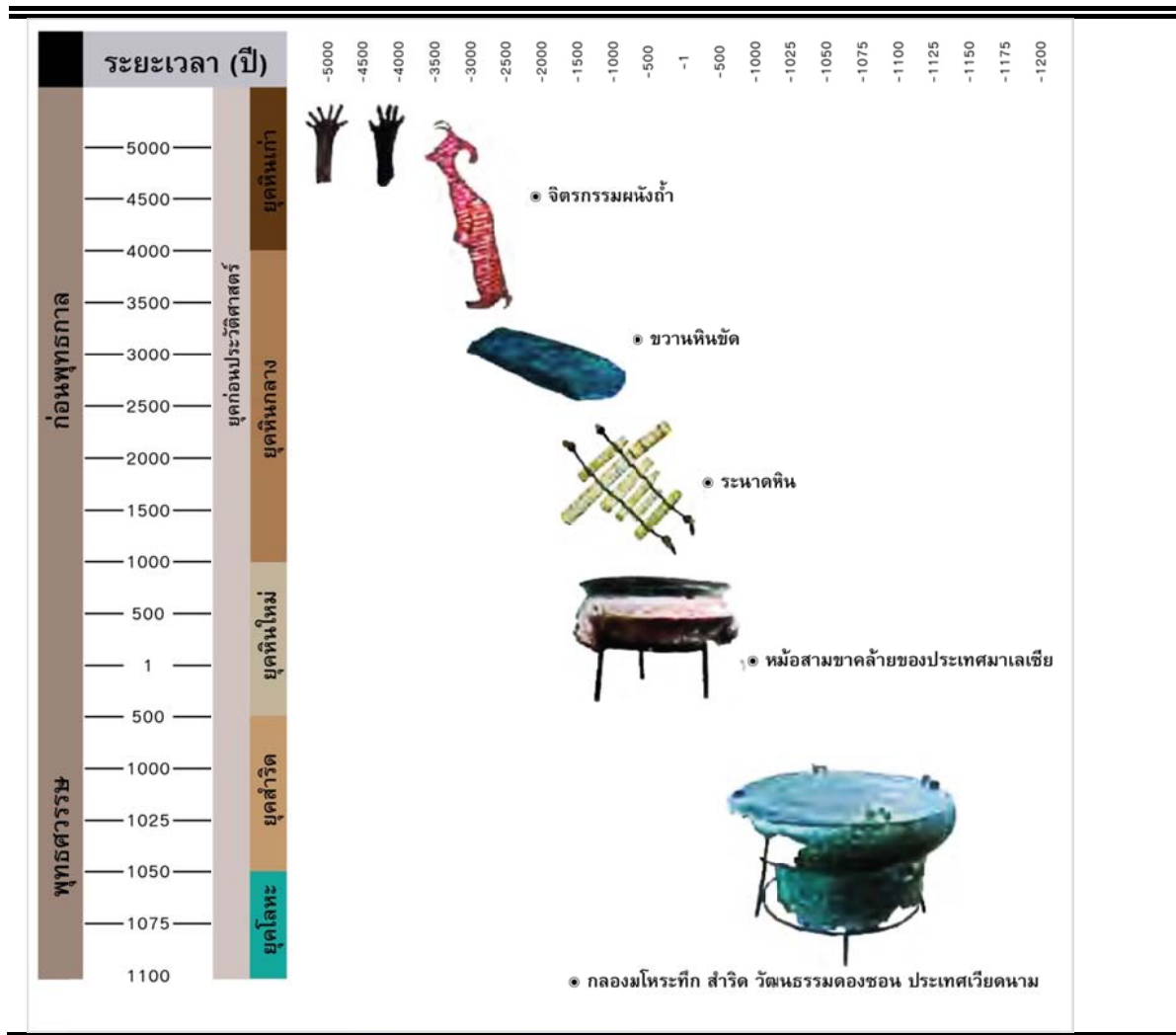
รูปแบบในที่นี้หมายถึง รูปแบบ (Style) ลักษณะผลงานศิลปกรรมที่เชื่อมต่อกันเนื่องกับงานออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อม ได้แก่ เส้น รูปร่าง รูปทรง สี สันลวดลายต่างๆ อีกประเด็นหนึ่งคือแนวความคิดรวบยอด (Concept) ของงานศิลปกรรมนครศรีธรรมราช

จากการศึกษาสามารถแบ่งช่วงเวลาของนครศรีธรรมราชได้ 3 ช่วง คือ

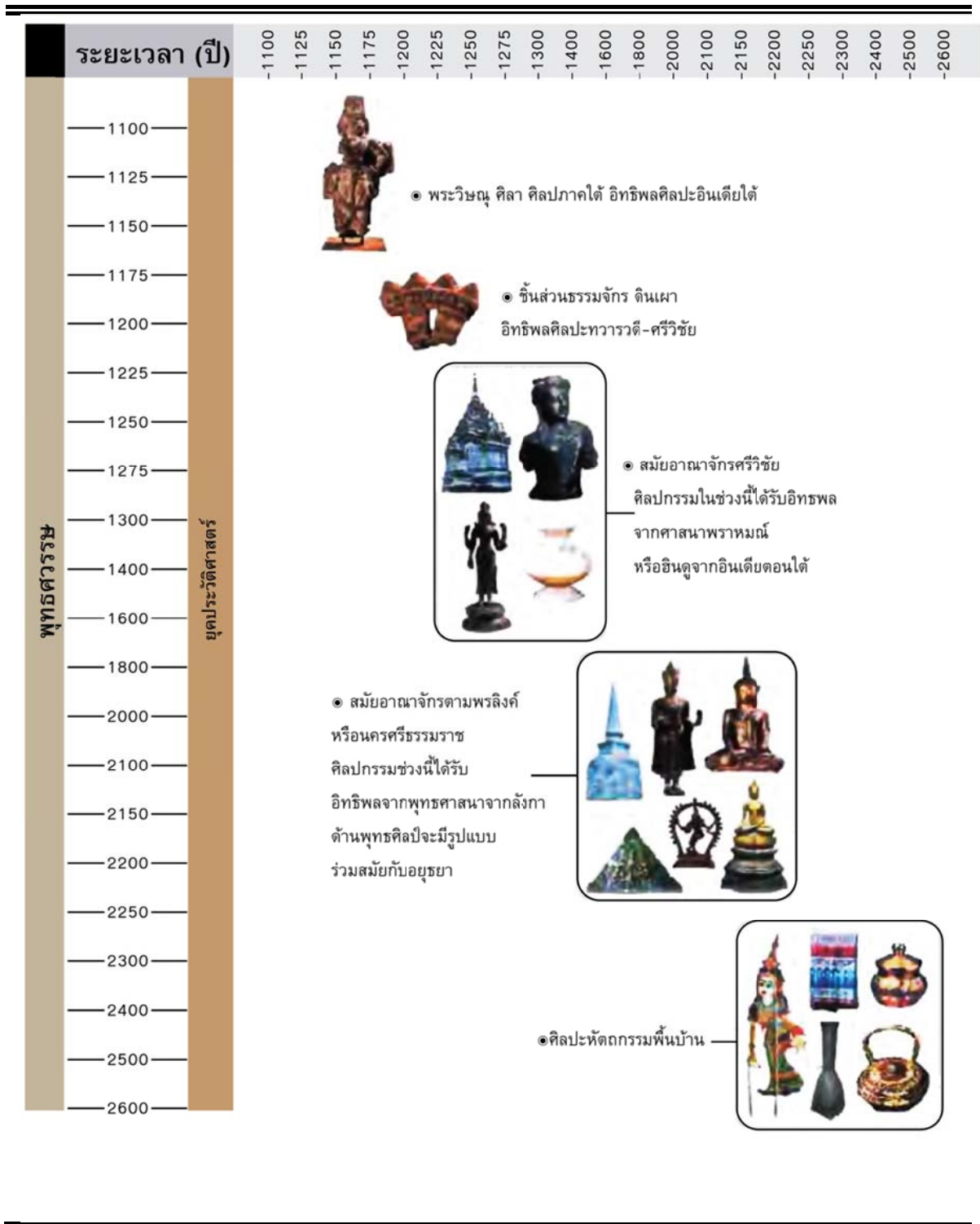
1. ช่วงสมัยก่อนประวัติศาสตร์
2. ช่วงสมัยประวัติศาสตร์ที่ได้รับอิทธิพลทางศิลปะจากที่ต่างๆ
3. ช่วงร่วมสมัยที่ปรากฏผลงานในรูปแบบของศิลปกรรมนครศรีธรรมราช

แผนภูมิสรุปช่วงเวลาของภาคใต้และนครศรีธรรมราช

ตาราง 9 สรุปช่วงเวลาเวลาศิลปกรรมภาคใต้ที่มีอิทธิพลต่อนครศรีธรรมราชยุคก่อนประวัติศาสตร์

ตาราง 10 สรุปช่วงเวลาเวลาศิลปกรรมภาคใต้ที่มีอิทธิพลต่อนครศรีธรรมราชยุคประวัติศาสตร์

สรุปรูปแบบและแนวความคิดของศิลปกรรมภาคใต้ที่มีอิทธิพลต่อนครศรีธรรมราช

ตาราง 11 สรุปรูปแบบและแนวความคิดของศิลปกรรมภาคใต้ที่มีอิทธิพลต่อนครศรีธรรมราช (ก)

=		
	ศิลปกรรมก่อนประวัติศาสตร์	
จิตรกรรมผนังถ้ำ	รูปแบบ	แนวความคิดในการสร้างงาน
	<ul style="list-style-type: none"> เส้นที่ใช้จะมีลักษณะตัดทอนจากรูปทรงธรรมชาติ มีทั้งภาพใช้สีทึบ ลงสีแบบแบนๆ ไม่มีมิติ และแบบมีเฉพาะเส้นรอบนอก 	<ul style="list-style-type: none"> แสดงถึงลักษณะการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น การล่าสัตว์, การประกอบพิธีกรรมบางอย่าง บางครั้งเป็นการแสดงออกส่วนบุคคล
ศิลปกรรมสมัยประวัติศาสตร์		
ช่วงเวลาที่ได้รับอิทธิพลของศิลปะ	รูปแบบ	แนวความคิดในการสร้างงาน
<ul style="list-style-type: none"> ช่วง พ.ศ. 11 - 16 ได้รับอิทธิพลจากศิลปะทวารวดี 	<ul style="list-style-type: none"> โดยมากศิลปกรรมจะพระพุทธรูปหรือรูปเคารพ ลักษณะพระพักตร์ค่อนข้างกลม พระเนตรกลม พระขนงต่อกันเป็นรูปปีกกา มีทั้งแบบดินเผา และสำริด 	<ul style="list-style-type: none"> เพื่อถวายเป็นพระพุทธรูบูชา เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และแสดงถึงการยอมรับนับถือในพระพุทธศาสนา
<ul style="list-style-type: none"> ช่วง พ.ศ. 13 - 18 ได้รับอิทธิพลจากศิลปะศรีวิชัย 	<ul style="list-style-type: none"> มักสร้างรูปเคารพเป็นรูปเทพเจ้าต่างๆตามความเคารพ และมีลักษณะสำคัญของเทพเจ้า คือ มี 4 พระหัตถ์ แต่ละพระหัตถ์จะถือของวิเศษ พระพักตร์กลม มักมีการสวมกระบังหน้า 	<ul style="list-style-type: none"> สร้างขึ้นเพื่อเป็นการบเคารพบูชาต่อเทพเจ้า
<ul style="list-style-type: none"> ช่วง พ.ศ. 17 - 23 ได้รับอิทธิพลจากศิลปะลังกา 	<ul style="list-style-type: none"> รูปเคารพมักเป็นเทพเจ้า 4 พระหัตถ์ ในพระหัตถ์มักถือสิ่งของที่เป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งต่างๆ 	<ul style="list-style-type: none"> แสดงถึงอิทธิพลความเชื่อของศาสนาพราหมณ์

ตาราง 12 สรุปรูปแบบและแนวความคิดของศิลปกรรมภาคใต้ที่มีอิทธิพลต่อนครศรีธรรมราช (ข)

ศิลปกรรมก่อนประวัติศาสตร์		
ช่วงเวลาที่ได้รับอิทธิพล ของศิลปะ	รูปแบบ	แนวความคิดในการสร้างงาน
<ul style="list-style-type: none"> ช่วง พ.ศ. 19 - 24 ได้รับอิทธิพลจากศิลปะอยุธยา 	<ul style="list-style-type: none"> ลวดลายต่างๆโดยมากจะแฝงอยู่ในสิ่งประดับตกแต่งจากรูปเคารพต่างๆซึ่งลวดลายโดยรวมจะคล้ายลายไทยสมัยนี้ แต่ต่างกันตรงที่ลวดลายจะมีลักษณะที่โค้งมนกว่า ไม่เรียวแหลมเหมือนลายไทยทั่วไป 	<ul style="list-style-type: none"> สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองทางด้านความเชื่อความศรัทธา การหาที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของมนุษย์เพราะใหญ่ลักษณะของศิลปกรรมจะเป็นศิลปะเกี่ยวกับศาสนาทั้งสิ้น
ศิลปกรรมสมัยประวัติศาสตร์		
ลักษณะของศิลปกรรม	รูปแบบ	แนวความคิดในการสร้างงาน
<ul style="list-style-type: none"> สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน <ul style="list-style-type: none"> จิตรกรรมพื้นบ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> ทั้งสถาปัตยกรรมพื้นบ้าน, จิตรกรรมพื้นบ้าน และหัตถกรรมพื้นบ้านนั้น ลักษณะลวดลายจะมีทั้งแบบเรขาคณิตหรือเอาเรขาคณิตมาดัดแปลงผสมผสานกันจนเป็นลวดลายใหม่ และลวดลายที่เลียนแบบธรรมชาติ หากเลียนแบบจากธรรมชาติก็สามารถทำได้อ่อนช้อยสวยงาม 	<ul style="list-style-type: none"> แสดงให้เห็นถึงความเป็นช่วงที่มีออสร้างขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เพื่อความสุนทรีย์ และเพื่อรับใช้พระศาสนา

ตาราง 13 สรุปรูปแบบและแนวความคิดของศิลปกรรมภาคใต้ที่มีอิทธิพลต่อนครศรีธรรมราช (ค)

ศิลปกรรมร่วมสมัย		
ลักษณะของศิลปกรรม	รูปแบบ	แนวความคิดในการสร้างงาน
<ul style="list-style-type: none"> • หัตถกรรมพื้นบ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> • หากเป็นงานจักสานการออกแบบลวดลายนั้นจะอาจถูกจำกัดจากตัววัสดุและวิธีการสร้างไปบ้าง แต่ก็จะมีการแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ในด้านรูปร่างรูปทรงแทน 	<ul style="list-style-type: none"> • สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน

สรุปผลการวิเคราะห์การใช้สีในศิลปกรรมภาคใต้ที่มีอิทธิพลต่อนครศรีธรรมราช

ตาราง 14 สรุปผลการวิเคราะห์รูปแบบการใช้สีในศิลปกรรมภาคใต้ที่มีอิทธิพลต่อนครศรีธรรมราช (ก)

ศิลปกรรมสมัยต่าง ๆ	รูปแบบศิลปกรรม	ลักษณะการใช้สี	ตัวอย่างสีที่ใช้
<ul style="list-style-type: none"> ศิลปกรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ 	จิตรกรรมบนผนังถ้ำ	สีที่ใช้จะมาจากธรรมชาติ เช่น จากดินสีต่างๆ แร่ธาตุสีต่างๆ	
	<ul style="list-style-type: none"> ศิลปกรรมสมัยประวัติศาสตร์ 	โบราณวัตถุและรูปเคารพต่างๆ	<ul style="list-style-type: none"> สิ่งที่ปรากฏโดยมากจะเป็นสีธรรมชาติของวัตถุดิบของสิ่งนั้นๆ
	<ul style="list-style-type: none"> ศิลปกรรมร่วมสมัย 	ผ้ายกนคร	<ul style="list-style-type: none"> สีที่ใช้จัดค่อนข้างหลากหลาย และจะเป็นสีตามเส้นด้ายที่ทอ
			

ตาราง 15 สรุปผลการวิเคราะห์รูปแบบการใช้สีในศิลปกรรมภาคใต้ที่มีอิทธิพลต่อนครศรีธรรมราช (ข)

ศิลปกรรมสมัยต่างๆ	รูปแบบศิลปกรรม	ลักษณะการใช้สี	ตัวอย่างสีที่ใช้
ศิลปกรรมร่วมสมัย	ชุดเครื่องแต่งกายมโนราห์	สีโดยรวมจะเป็นสีของลูกปิดที่นำมาร้อย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสีสดของแม่สี จึงมีสีหลักๆอยู่เพียงไม่กี่สี	
ศิลปกรรมร่วมสมัย	ผ้าบาติก	เป็นสีเคมีที่ใช้สำหรับงานบาติก โดยเฉพาะสีสันมีทั้งแบบสดใสและอ่อนหวาน แต่โดยทั่วไปแล้วคนส่วนใหญ่มักรู้จักผ้าบาติกแบบสีสันสดใสมากกว่า	
			

ราช (ค)

ศิลปกรรมสมัยต่างๆ	รูปแบบศิลปกรรม	ลักษณะการใช้สี	ตัวอย่างสีที่ใช้
ศิลปกรรมร่วมสมัย	หนังตะลุง	การใช้สีย้อมผ้าผสมเหล้าขาว ระบายลงแผ่นหนัง เป็นเทคนิคเพื่อให้สีซึมเข้าเนื้อ สีที่ใช้โดยมากมักจะใช้ เป็นสีแม่สีเป็นสีหลัก สีจืดและดูจัดจ้าน	
			

สรุปผลการนำสีมาใช้ในงานจากศิลปกรรมต่างๆของนครศรีธรรมราช เช่นจากภาพวาดโบราณ เครื่องใช้โบราณวัตถุ เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ผ้าทอ ชุดการแสดงมโนราห์ ตัวหนังตะลุง เป็นต้น นั้นมีสีสันทันที่หลากหลายมากแต่โทนสีจะเป็นสีที่มีมาจากธรรมชาติ เรียบง่ายไม่ฉูดฉาด และสามารถนำมาวิเคราะห์เป็นสีหลักที่นำมาใช้ในการออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมในระบบสัญลักษณ์ได้ แต่ก็ต้องคำนึงถึงทฤษฎีการใช้สีที่ส่งผลต่อการสื่อสาร ความหมายของสี และความมีเรื่องราวของสีที่บ่งบอกความเป็นอัตลักษณ์ของนครศรีธรรมราช

การวิเคราะห์ตัวอย่างรูปแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมประเภทป้ายบอกสถานที่ต่างๆใน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

เลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมประเภทป้ายบอกสถานที่ต่างๆ
ในปัจจุบันของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพประกอบ 34 เลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมประเภทป้ายบอกสถานที่ต่างๆในจังหวัดนครศรีธรรมราช

การศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมประเภทป้ายสัญลักษณ์ใน
นครศรีธรรมราชนั้น จะศึกษาในด้านโครงสร้าง รูปทรง วัสดุที่ใช้ และการออกแบบสัญลักษณ์ภาพซึ่ง
ประกอบด้วยกราฟิก การใช้สี การใช้ตัวอักษร การจัดวางองค์ประกอบ ความเป็นสากลตลอดจน
การสรุปภาพรวมของการออกแบบ

ตาราง 17 การศึกษาเลขนศิลป์ประเภทป้ายที่มีในจังหวัดนครศรีธรรมราช

องค์ประกอบที่วิเคราะห์	ลักษณะทางกายภาพ	บทวิเคราะห์ทางด้านการออกแบบ
โครงสร้าง รูปร่าง รูปทรง วัสดุ	ใช้โครงสร้างเสาแบบเสา เหล็กกลวงทรงกระบอก มี ความกว้างและสูงในระดับ เหนือสายตาขึ้นไป แผ่นป้าย เป็นแผ่นเหล็กบาง มีความ หนาไม่มากนัก กินพื้นที่ สี่เหลี่ยมในอากาศ	ขนาดมีความเหมาะสม ความ แข็งแรงและประโยชน์ใช้สอย ดี การเชื่อมต่อวัสดุมีการยึด ติดแข็งแรง แต่เสาป้ายไม่เป็น ชุดงานเดียวกัน ขาดรูปร่าง รูปทรงที่บ่งบอกอัตลักษณ์ มีความหลากหลายเกินไป
การใช้สี	แผ่นป้ายเน้นการใช้สีน้ำเงิน และเขียวเป็นสีพื้น กราฟิก เป็นสีขาวตัดกันดี	สีมีความง่ายต่อการสื่อสาร แต่ขาดความเป็นเอกภาพของ ชุดงาน
การใช้สัญลักษณ์ภาพ	ที่มีเป็นสัญลักษณ์รวมของ ส่วนกลาง บางป้ายมีแต่ ตัวอักษรและเครื่องหมายชี้ ทาง	สัญลักษณ์ภาพกับสถานที่ไม่ สื่อความหมาย มีสัญลักษณ์ภาพบนป้ายน้อย มาก จึงขาดความเป็นสากล
การใช้ตัวอักษร	ภาษาไทย มีรูปแบบที่เป็น ทางการ ตัวหนาหัวทึบ บาง ป้ายไม่มีภาษาอังกฤษ มี ขนาดไม่เท่ากัน	ขนาดสื่อสารได้ดี สีเด่นชัดแต่ บางป้ายข้อความยาวและ อักษรผสม ลีบบางจนอ่าน ยาก สีมีความเด่นชัดในบาง ป้ายเท่านั้น
การจัดวางองค์ประกอบ	จัดวางกราฟิกลงบนป้ายแบบ กึ่งกลาง เว้นพื้นที่ว่างซ้ายขวา เท่ากัน	ง่ายต่อการสื่อสาร แต่ขาด จุดเด่น มีข้อความที่ยาว เกินไป สัญลักษณ์ภาพและ ภาษาอังกฤษเล็กเกินไป
ความเป็นสากล	มีสัญลักษณ์ภาพไม่ครบทุก ป้าย บางป้ายมีแค่ภาษาไทย ไม่มีภาษาอังกฤษ	มีความเป็นสากลแบบปาน กลาง เพราะขาดการนำ สัญลักษณ์ภาพและ ภาษาอังกฤษมาใช้ไม่ทุกป้าย

สรุปผลการวิเคราะห์ศิลปกรรม วัฒนธรรม ที่มีผลต่อการออกแบบแบรนด์สิ่งแวดลอมของจังหวัดนครศรีธรรมราช

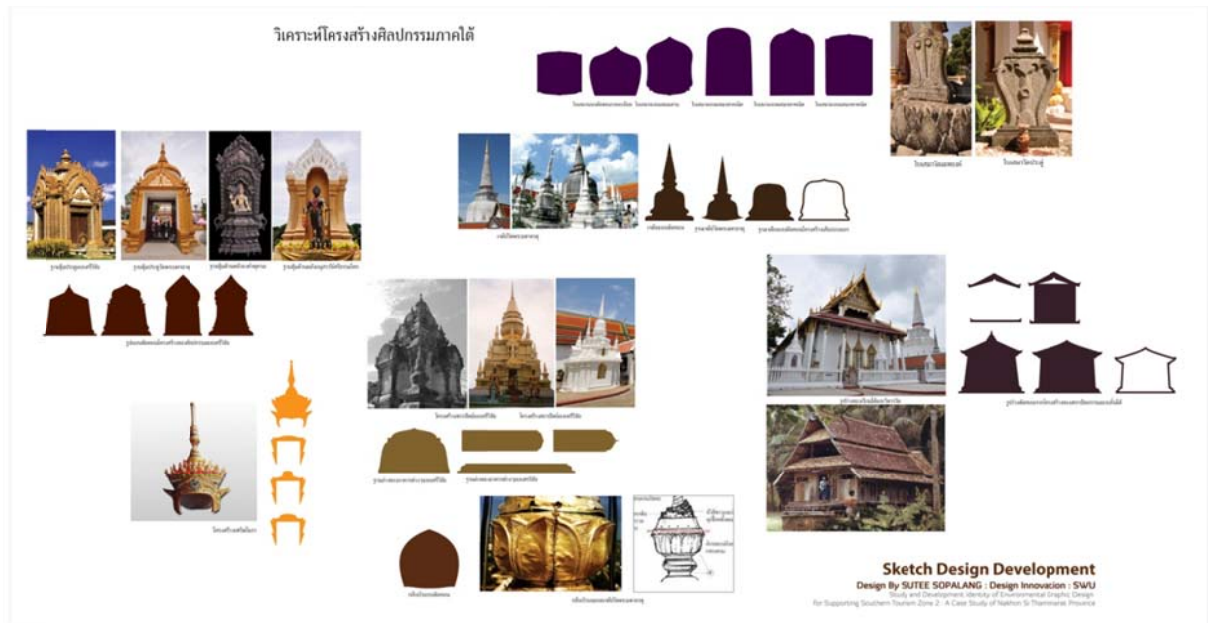
1.2 สรุปผลการวิเคราะห์ศิลปกรรม วัฒนธรรม ของนครศรีธรรมราชกับการสื่อความหมาย ในรูปร่าง รูปทรง ของสัญลักษณ์ ครั้งที่ 2 ที่ผ่านการวิเคราะห์และคำแนะนำจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

ภาพประกอบ 35 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างเกี่ยวกับ รูปร่างรูปทรง จากศิลปกรรมในนครศรีธรรมราช (ครั้งที่ 1)

ขั้นที่ 1 ศึกษาแบบของศิลปกรรมด้านต่างๆของนครศรีธรรมราชเพื่อนำมาวิเคราะห์ในการออกแบบแบรนด์สิ่งแวดลอม ที่สื่อถึงความเป็นเอกลักษณ์ของโครงสร้าง เกี่ยวกับรูปร่าง รูปทรงและสีที่จะนำมาใช้ในการออกแบบสัญลักษณ์ จากการศึกษาถึงรูปร่างรูปทรงจาก โครงสร้างทางด้านสถาปัตยกรรมต่างๆ เช่นเจดีย์ โบสถ์ บ้าน ซากโบราณสถาน ที่มีอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อใช้มาเป็นแนวคิด

จากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญการออกแบบต้องคำนึงถึงโครงสร้างและรูปร่าง รูปทรงที่สามารถนำไปใช้ในการออกแบบที่ใช้ได้จริงและสะดวกในการเป็นชุดงานในระบบสัญลักษณ์ โดยคำนึงถึงการเปรียบเทียบที่สามารถสื่อความหมายได้อย่างถูกต้องและไม่เกิดความสับสนในการสื่อความหมาย เมื่อนำไปติดตั้งและใช้งานในสภาพพื้นที่จริงที่บ่งบอกความเป็นนครศรีธรรมราชได้อย่างชัดเจน

ภาพประกอบ 36 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างเกี่ยวกับ รูปร่างรูปทรง จากศิลปกรรมในนครศรีธรรมราช (ครั้งที่ 2)

ขั้นที่ 2 เลือกแบบร่างที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบโครงสร้างของรูปแบบเลขณศิลป์ที่เหมาะสมสื่อถึงความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยวิเคราะห์เลือกแบบจากรูปแบบของสถาปัตยกรรมแบบศรีวิชัย เจดีย์วัด ชุ่มประตู่ทางเข้าวัด โบสถ์มณฑป รูปทรงของบ้านท้องถิ่นภาคใต้ รูปทรงของโบสถ์และวิหารวัดที่เป็นเอกลักษณ์ เทริดสวมศีรษะของการแสดงมโนราห์ เพื่อออกแบบร่างโครงสร้างของเลขณศิลป์ที่มีที่มา และบ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของนครศรีธรรมราชได้อย่างชัดเจนและเหมาะสมกับการนำไปใช้เป็นระบบชุดสัญลักษณ์

จากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญถึงแนวความคิดที่เลือกมานั้นเลือกได้เหมาะสม และมีความเป็นไทย และเป็นไปได้ที่จะพัฒนาต่อ แต่รูปแบบยังไม่บ่งบอกถึงความเป็นนครศรีธรรมราชได้อย่างชัดเจนเท่าที่ควร สัดส่วนบางรูปทรงนำมาใช้ในการออกแบบทางหลักองค์ประกอบศิลป์ยังไม่ค่อยลงตัว มีความหมายที่กำกวม ถึงความหมั่นหม่อมเกี่ยวกับหลักศรัทธาของสาธุชน รูปทรงบางอย่างยังดูคล้ายกับวัฒนธรรมจีนหรือญี่ปุ่นเกินไป อาจจะวิเคราะห์ถึงสิ่งเล็กๆ น้อยๆที่มีความข้องเกี่ยวแล้วยกมาเป็นประเด็นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบก็ได้

ภาพประกอบ 37 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างเกี่ยวกับ รูปร่าง รูปทรง จากศิลปกรรมใน นครศรีธรรมราช

ขั้นที่ 3 เลือกแบบร่างที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบโครงสร้างของ รูปแบบและสีของเรขาคณิตที่เหมาะสมสื่อถึงความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดย วิเคราะห์จากศิลปกรรมในรูปแบบของศิลปกรรมของศิลปะแบบศรีวิชัย จากงานประติมากรรม สถาปัตยกรรม ศิลปะจากตัวหนังสือและชุดสีที่สื่อถึงสีสันทนของชุดมโนราห์ โดยเทียบค่าสีออกมาใน รูปแบบของค่าเฉลี่ยของปริมาณของส่วนผสมสีต่างๆเป็นรูปแบบของค่าสีในระบบคอมพิวเตอร์ โดยการเลือกนำใช้งานจริงเพียงแค่ 2 สีที่เหมาะสมที่สุดในการสื่อสารของรูปแบบระบบสัญลักษณ์

วิเคราะห์การใช้สีที่บ่งบอกเอกลักษณ์ในตัวหนังตะลุง

วิเคราะห์การใช้สีที่บ่งบอกเอกลักษณ์ในชุดมโนราห์

PANTONE 261 PC
C62 M100 Y10 K60

PANTONE 116 PC
C0 M12 Y100 K0

PANTONE 445 PC
C37 M60 Y35 K80

PANTONE 5845 PC
C14 M9 Y51 K25

เป็น สีที่มีอยู่ในศิลปกรรมต่างๆ เช่น หนังสือбуд ชุดโนราห์ และตัวหนังตะลุง
เป็น สีประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช คือสีเหลืองและสีม่วง
เป็น สีที่มีการวิเคราะห์การใช้สีที่มีความสำคัญต่อผลทางทฤษฎีต่อการสื่อสารของสัญลักษณ์ อันดับที่ 9

Concept Design Development
Design By SUTEE SOPALANG : Design Innovation : SWU
STUDY AND DEVELOPMENT OF ENVIRONMENTAL GRAPHIC DESIGN FOR SUPPORTING SOUTHERN
IDENTITY TOURISM IN ZONE 2: A CASE STUDY OF NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ภาพประกอบ 38 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างเกี่ยวกับสี จากศิลปกรรมในนครศรีธรรมราช

สรุปผลข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ขั้นที่ 3 การเลือกแบบของชุดสีที่เหมาะสมของการออกแบบเลขศิลป์ที่นำมาออกแบบภาพร่างได้จริงจากการวิเคราะห์จากศิลปกรรมด้านต่างๆ โดยสรุปจากผู้เชี่ยวชาญในการแสดงความคิดเห็นว่าสมควรเลือกสีที่นำไปใช้งานในการสื่อสารได้จริงได้อย่างชัดเจนจากทฤษฎีสี และสีที่ผ่านการวิเคราะห์จากความเป็นเอกลักษณ์ของนครศรีธรรมราชคือสีม่วงและสีเหลือง รหัสสี PANTONE 261 PC และ PANTONE 116 PC ซึ่งเป็นคู่สีประจำจังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งจะช่วยสนับสนุนถึงความเป็นเอกลักษณ์ในการสื่อความหมายอีกด้วย

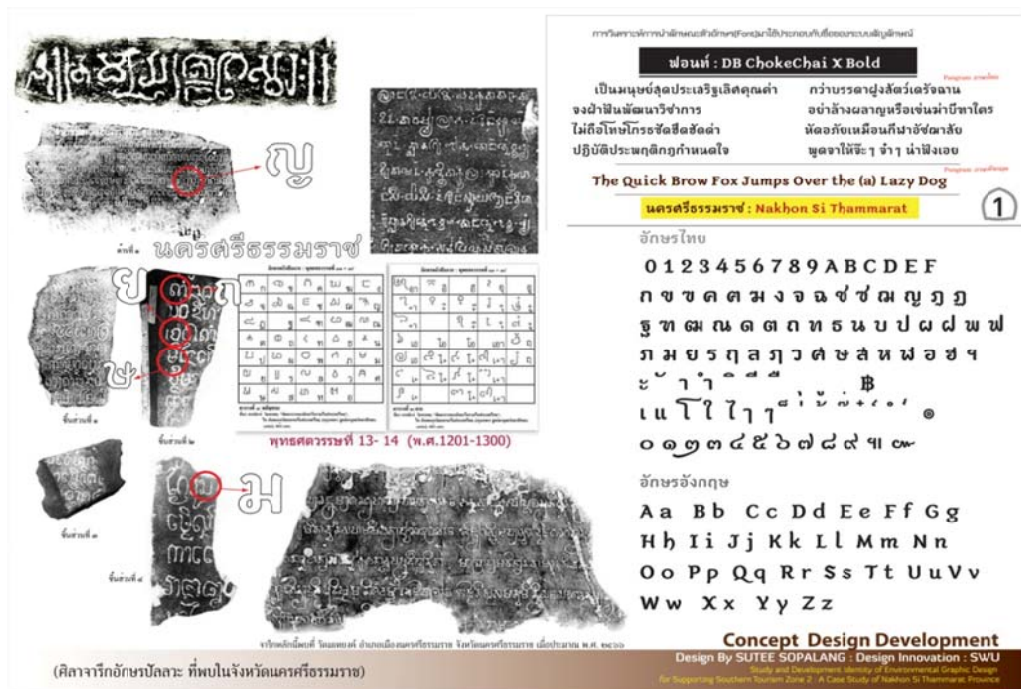
<p>การวิเคราะห์การนำลักษณะตัวอักษร(Font)มาใช้ประกอบกับชื่อของระบบสัญลักษณ์</p> <p>ฟอนท์ : DB ChokeChai X Bold</p> <p>เป็นมนุษย์สุดประเสริฐเลิศคุณค่า กว่าบรรดาฝูงสัตว์เดรัจฉาน จงฝ่าฟันพัฒนาวิชาการ อย่าล้างผลาญหรือเข่นฆ่าบิดา ไม่ถือโทษโกรธชดชดชดชด หัดอภัยเหมือนกีฬาอัชฌาญ ปฏิบัติประพฤติทุกกำหนดใจ พูดจาให้จ๊ะ จ๋า นำฟังเอ</p> <p>The Quick Brow Fox Jumps Over the (a) Lazy Dog</p> <p>นครศรีธรรมราช : Nakhon Si Thammarat</p> <p>1</p>	<p>การวิเคราะห์การนำลักษณะตัวอักษร(Font)มาใช้ประกอบกับชื่อของระบบสัญลักษณ์</p> <p>ฟอนท์ : DB PenThai X Black Black & DB PenThai X Black Black</p> <p>เป็นมนุษย์สุดประเสริฐเลิศคุณค่า กว่าบรรดาฝูงสัตว์เดรัจฉาน จงฝ่าฟันพัฒนาวิชาการ อย่าล้างผลาญหรือเข่นฆ่าบิดา ไม่ถือโทษโกรธชดชดชดชด หัดอภัยเหมือนกีฬาอัชฌาญ ปฏิบัติประพฤติทุกกำหนดใจ พูดจาให้จ๊ะ จ๋า นำฟังเอ</p> <p>The Quick Brow Fox Jumps Over the (a) Lazy Dog</p> <p>นครศรีธรรมราช : Nakhon Si Thammarat</p> <p>2</p>
 <p>สำนักงานการท่องเที่ยวเขต 2 Tourism Authority of Thailand</p>	 <p>สำนักงานการท่องเที่ยวเขต 2 Tourism Authority of Thailand</p>
<p>การวิเคราะห์การนำลักษณะตัวอักษร(Font)มาใช้ประกอบกับชื่อของระบบสัญลักษณ์</p> <p>ฟอนท์ : DB Ivory X Regular</p> <p>เป็นมนุษย์สุดประเสริฐเลิศคุณค่า กว่าบรรดาฝูงสัตว์เดรัจฉาน จงฝ่าฟันพัฒนาวิชาการ อย่าล้างผลาญหรือเข่นฆ่าบิดา ไม่ถือโทษโกรธชดชดชดชด หัดอภัยเหมือนกีฬาอัชฌาญ ปฏิบัติประพฤติทุกกำหนดใจ พูดจาให้จ๊ะ จ๋า นำฟังเอ</p> <p>ฟอนท์ : Diavlo Bold</p> <p>The Quick Brow Fox Jumps Over the (a) Lazy Dog</p> <p>นครศรีธรรมราช : Nakhon Si Thammarat</p> <p>3</p>	<p>การวิเคราะห์การนำลักษณะตัวอักษร(Font)มาใช้ประกอบกับชื่อของระบบสัญลักษณ์</p> <p>ฟอนท์ : DB ComBerk X Bold Bold</p> <p>เป็นมนุษย์สุดประเสริฐเลิศคุณค่า กว่าบรรดาฝูงสัตว์เดรัจฉาน จงฝ่าฟันพัฒนาวิชาการ อย่าล้างผลาญหรือเข่นฆ่าบิดา ไม่ถือโทษโกรธชดชดชดชด หัดอภัยเหมือนกีฬาอัชฌาญ ปฏิบัติประพฤติทุกกำหนดใจ พูดจาให้จ๊ะ จ๋า นำฟังเอ</p> <p>The Quick Brow Fox Jumps Over the (a) Lazy Dog</p> <p>นครศรีธรรมราช : Nakhon Si Thammarat</p> <p>4</p>

Design By SUTEE SOPALANG : Design Innovation : SWU
Study and Development Identity of Environmental Graphic Design
for Supporting Southern Tourism Zone 2 : A Case Study of Nakhon Si Thammarat Province

Concept Design Development

ภาพประกอบ 39 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างเกี่ยวกับการออกแบบตัวอักษร

ขั้นที่ 1 การเทียบเคียงรูปแบบอักษรที่เหมาะสมกับการนำมาใช้ในการออกแบบระบบสัญลักษณ์ จากศิลปกรรมในนครศรีธรรมราช โดยวิเคราะห์เลือกเบื้องต้นทำการออกแบบมาเป็น 4 รูปแบบ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คือรูปแบบอักษรอเล็กทอนิคส์ของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยมีรูปแบบของอักษรคือ DB Chokchai x Bold, DB PenThai x Bold, DB Ivory X Bold, Diavlo Bold, และ DB ComBork x Bold

ภาพประกอบ 40 การวิเคราะห์โครงสร้างเกี่ยวกับการออกแบบตัวอักษร DB Chokchai x Bold แสดงการวิเคราะห์โครงสร้างเกี่ยวกับการออกแบบตัวอักษรซึ่งมีที่มาจากศิลปกรรมยุคศรีวิชัย ในรูปแบบของอักษรปัลลวะบนหลักศิลาจารึกที่มีการขุดพบในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพประกอบ 41 การวิเคราะห์โครงสร้างเกี่ยวกับการออกแบบตัวอักษร DB Penthai x Bold ซึ่งมีรูปแบบและโครงสร้างโค้งมน ปลายทึบ และตัด มีส่วนคล้ายกับสถาปัตยกรรมสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพประกอบ 42 การวิเคราะห์โครงสร้างเกี่ยวกับการออกแบบตัวอักษร DB Ivory X Bold, และ Diavlo แสดงการวิเคราะห์โครงสร้างเกี่ยวกับการออกแบบตัวอักษรซึ่งมีที่มาจากศิลปกรรมยุคศรีวิชัยในรูปแบบของเทวรูป กลีบบัวประดับตกแต่งเจดีย์ โบสถ์ประจําวัดต่างๆ และ ศิลปะการแสดงของมโนราห์ที่อ่อนช้อย รูปแบบของตัวหนังสือในรูปแบบของอักษรที่มีความกว้างแต่ยอดปลายมีการทวัดให้ปลายแหลมมีสัดส่วนที่สื่อถึงความเป็นไทยพื้นถิ่นแบบภาคใต้

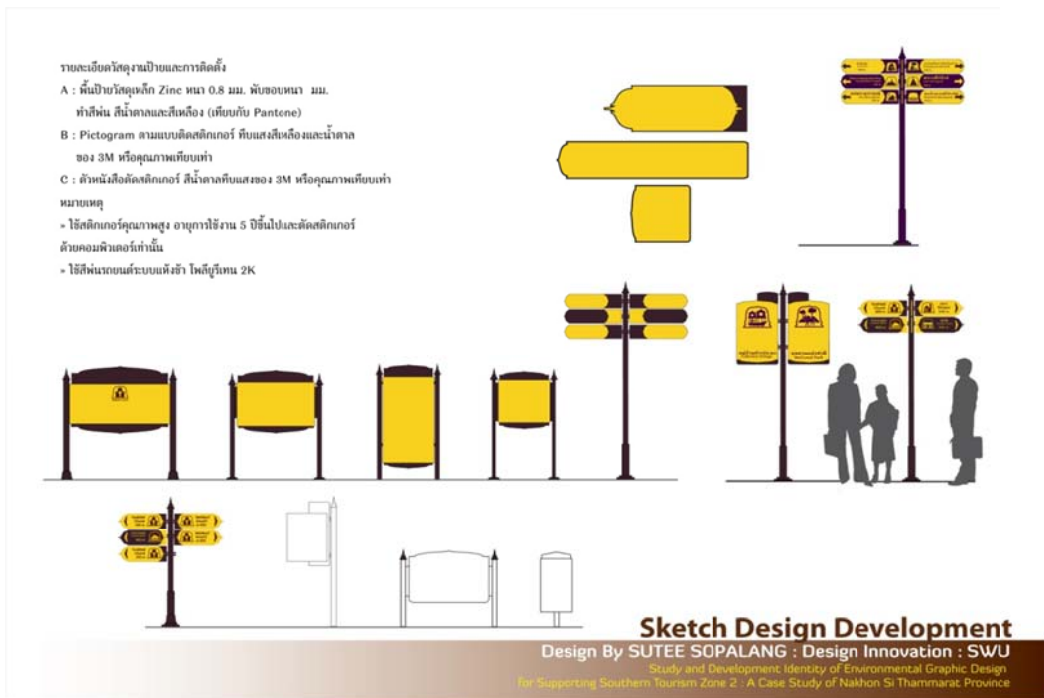
ภาพประกอบ 43 การวิเคราะห์โครงสร้างเกี่ยวกับการออกแบบตัวอักษร DB ComBork x Bold วิเคราะห์จากรูปแบบของโครงสร้างโบสถ์ เทวรูป พระพุทธรูป และอักษรเดิมของป้ายต่างๆ ที่มีความโค้งมนแต่ขมวดปลาย สื่อถึงความเก่าแก่และมีคุณค่าได้เป็นอย่างดี

ภาพประกอบ 47 แบบร่างที่ 1 การออกแบบสัญลักษณ์ภาพสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และธรรมชาติ

ภาพประกอบ 48 แบบร่างที่ 1 การออกแบบป้ายบอกทิศทาง และป้ายบอกรายละเอียด

ภาพประกอบ 49 แบบร่างที่ 1 การออกแบบป้ายบอกทิศทางและป้ายบอกรายละเอียด (ชุด 2)

ภาพประกอบ 50 แบบร่างที่ 2 การออกแบบชุดระบบสัญลักษณ์ภาพในโครงสร้างของเลขนศิลป์รูปทรงที่เกิดจากการวิเคราะห์จากศิลปกรรมของนครศรีธรรมราช

แนวทางในการวิเคราะห์การออกแบบโดยเลือกรูปแบบที่ได้แนวความคิดมาจากฐานของเจดีย์ที่มีความหมายถึงพระมหาธาตุเจดีย์ของนครศรีธรรมราช ที่มีการลดทอนแล้วนำมาเป็นกรอบของการจัดวางสัญลักษณ์ภาพคู่สีม่วงและสีเหลืองเพื่อคงความเป็นรูปแบบที่สื่อถึงอัตลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

จากผลการแสดงความคิดเห็นของกรรมการและผู้เชี่ยวชาญได้เสนอให้ทดลองคิดรูปแบบของกรอบที่จะใช้เป็นระบบสัญลักษณ์ภาพเพิ่มเติมอีก เพื่อสร้างตัวเลือกที่หลากหลายในการนำมาวิเคราะห์และจัดวางรูปแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมในระบบสัญลักษณ์ภาพ

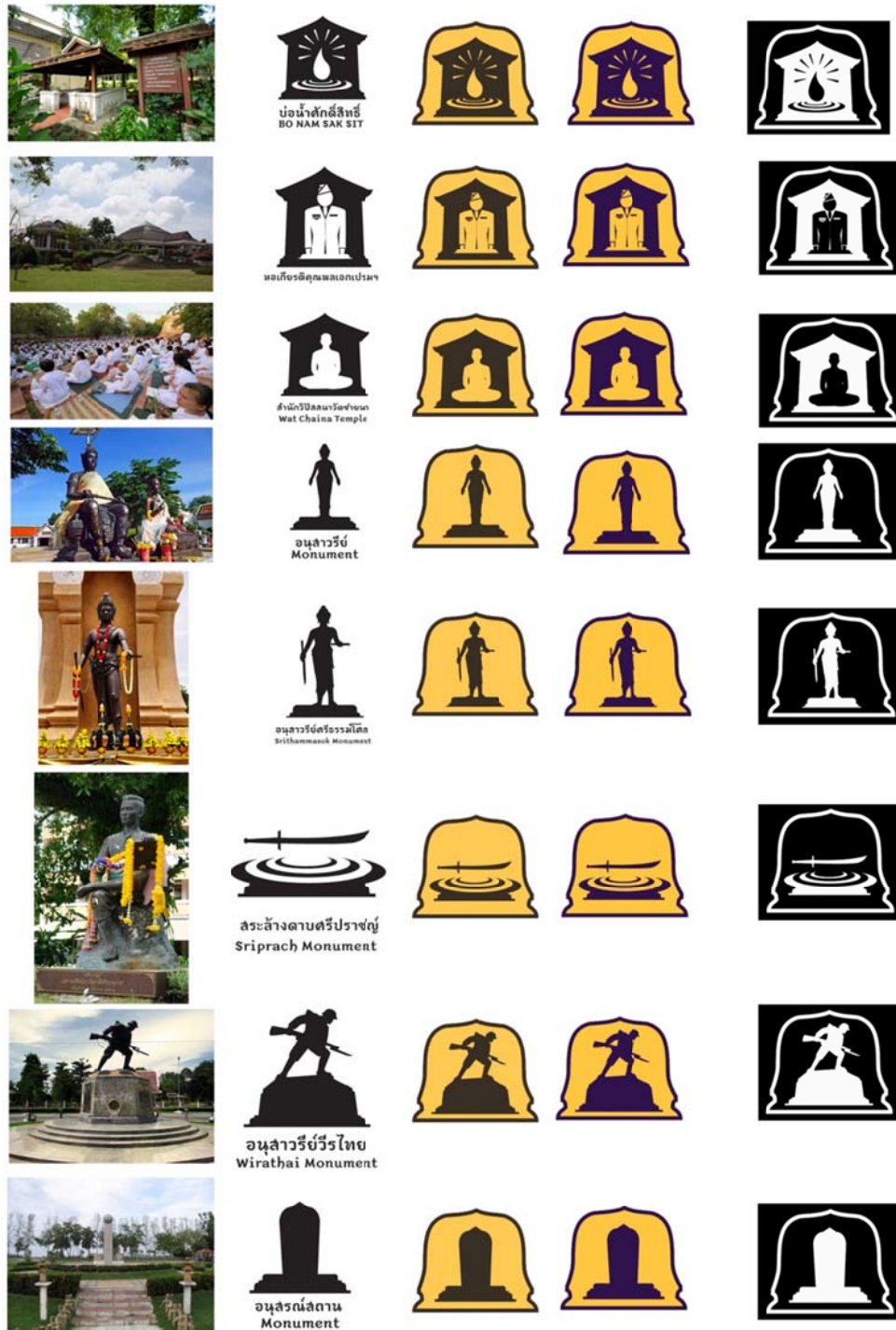
ภาพประกอบ 51 แบบร่างที่ 1 การออกแบบระบบสัญลักษณ์ภาพชุดที่ 1 สัญลักษณ์ภาพศาสนาสถาน สถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับสักการบูชาที่สำคัญต่างๆ จากภาพถ่ายจริงในจังหวัดนครศรีธรรมราช พัฒนารูปแบบสัญลักษณ์ภาพการจัดวางในกรอบภาพ เปรียบเทียบการใช้สี โดยใช้ทฤษฎี ออกแบบของภาพและพื้น (Figure and Ground) (ชุด ก)

ภาพประกอบ 52 แบบร่างที่ 1 การออกแบบระบบสัญลักษณ์ภาพชุดที่ 1 สัญลักษณ์ภาพศาสนาสถาน สถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับสักการบูชาที่สำคัญต่างๆ จากภาพถ่ายจริงในจังหวัดนครศรีธรรมราช พัฒนารูปแบบสัญลักษณ์ภาพการจัดวางในกรอบภาพ เปรียบเทียบการใช้สี โดยใช้ทฤษฎี ออกแบบของภาพและพื้น (Figure and Ground) (ชุด ข)

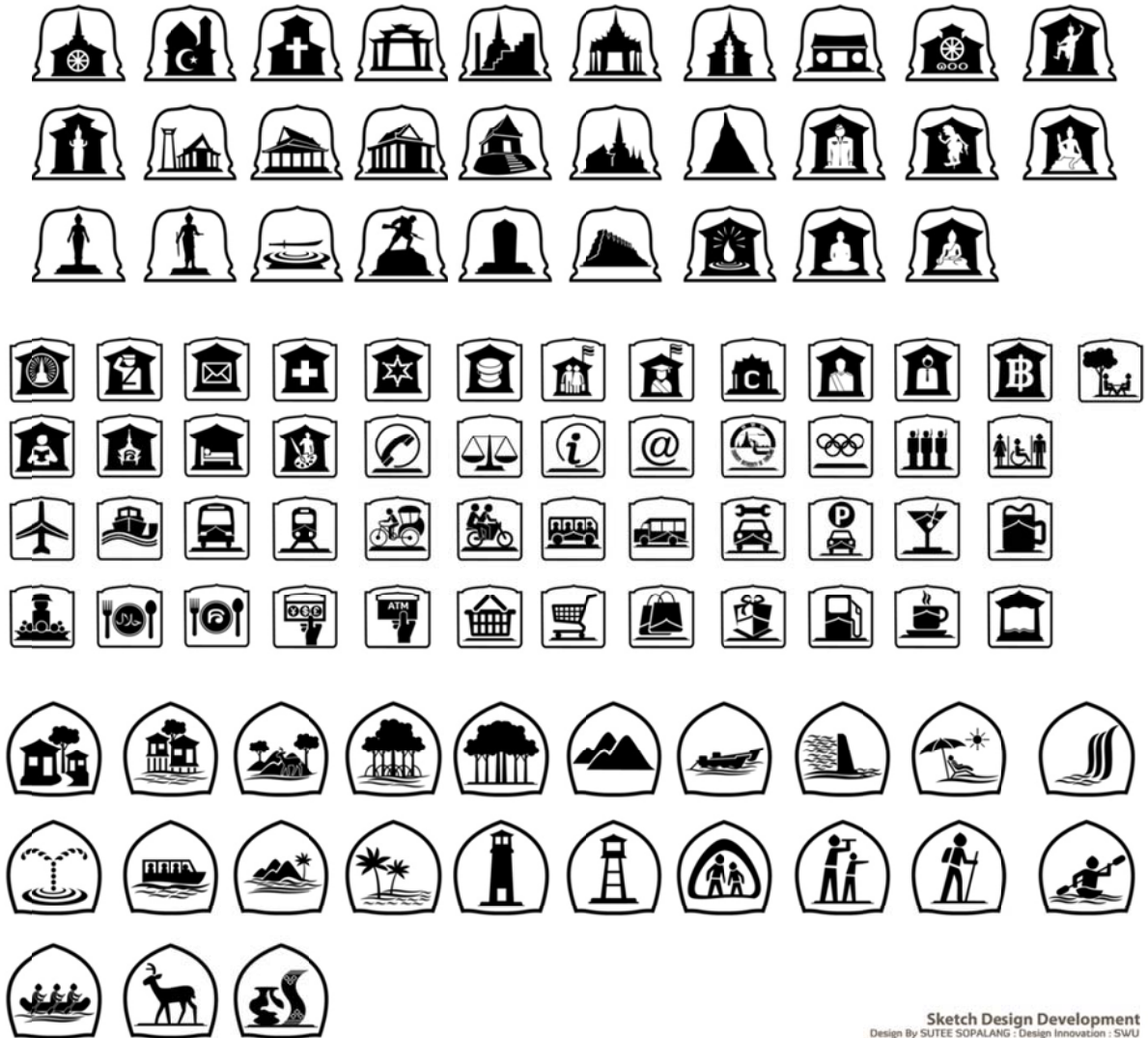

ภาพประกอบ 53 แบบร่างที่ 1 การออกแบบระบบสัญลักษณ์ภาพชุดที่ 1 สัญลักษณ์ภาพศาสนสถาน สถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับสักการบูชาที่สำคัญต่างๆ จากภาพถ่ายจริงในจังหวัดนครศรีธรรมราช พัฒนารูปแบบสัญลักษณ์ภาพการจัดวางในกรอบภาพ เปรียบเทียบการใช้สี โดยใช้ทฤษฎี ออกแบบของภาพและพื้น (Figure and Ground) (ชุด ค)

ภาพประกอบ 54 แบบร่างที่ 1 การออกแบบระบบสัญลักษณ์ภาพชุดที่ 1 สัญลักษณ์ภาพศาสนาสถาน
 สถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับสักการบูชาที่สำคัญต่างๆ จากภาพถ่ายจริงในจังหวัดนครศรีธรรมราช
 พัฒนารูปแบบสัญลักษณ์ภาพการจัดวางในกรอบภาพ เปรียบเทียบการใช้สี โดยใช้ทฤษฎี
 ออกแบบของภาพและพื้น (Figure and Ground) (ชุด ง)

ส่วนที่ 2 การประเมินผลงานการการศึกษาพัฒนาเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงอัตลักษณ์ของเขตพื้นที่การท่องเที่ยว กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช หลังการออกแบบสัญลักษณ์ แบบร่างที่ 2

Sketch Design Development
 Design By SUTEE SOPALANG : Design Innovation : SWU
 Study and Development Identity of Environmental Graphic Design
 for Supporting Southern Tourism Zone 2 : A Case Study of Nakhon Si Thammarat Province

ภาพประกอบ 55 แบบร่างที่ 2 การออกแบบชุดระบบสัญลักษณ์ภาพ

2.1 การประเมินผลของการออกแบบสัญลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราชจากนักออกแบบ ผู้เชี่ยวชาญ และนักวิชาการทางด้านศิลปวัฒนธรรม ในโครงสร้างของรูปทรงต่างๆที่เกิดจากการวิเคราะห์จากที่มาของศิลปกรรมของนครศรีธรรมราช ที่เกิดจากรูปทรงโค้งมนของเจดีย์ทรงระฆังคว่ำ และจากการวิเคราะห์ลวดทอนของใบเสมาในรูปร่างของสี่เหลี่ยมจัตุรัส รวมทั้งการวิเคราะห์จากโครงสร้างของกลีบบัวบนปลียอดทองคำของเจดีย์ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความเห็นและพิจารณาในการพัฒนาแบบที่เหมาะสมที่สุดในการนำไปใช้ประกอบ

ในกรอบของรูปภาพสัญลักษณ์ภาพทั้ง 3 ชุด จากการประเมินผลจากผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นให้กับรูปทรงที่เหลี่ยมจัตุรัสมีความเหมาะสมเป็นอันดับแรก เพราะเป็นรูปทรงที่ยังคงความเป็นรูปร่างเรขาคณิตที่นำไปใช้จัดวางในการออกแบบที่สื่อความหมายได้ดี รองลงมาคือรูปทรงที่ได้แนวความคิดจากรูปทรงของเจดีย์แบบระฆังคว่ำ แต่จากการตัดทอนรูปแบบยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะสื่อสารในการจัดวางได้ดีเพราะมีช่องว่างและจังหวะของเส้น รูปร่างรูปทรงที่กินพื้นที่ที่จะนำไปจัดวางลงบนแผ่นป้าย อันดับสุดท้ายคือรูปร่างของกลีบบัวผู้เชี่ยวชาญได้แสดงทัศนคติว่ามีความแปลกดีแต่การสื่อสารเมื่อใช้งานจริงกับภาพระบบสัญลักษณ์จะสื่อความหมายได้ยากและประสิทธิภาพในการสื่อสารจะไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ

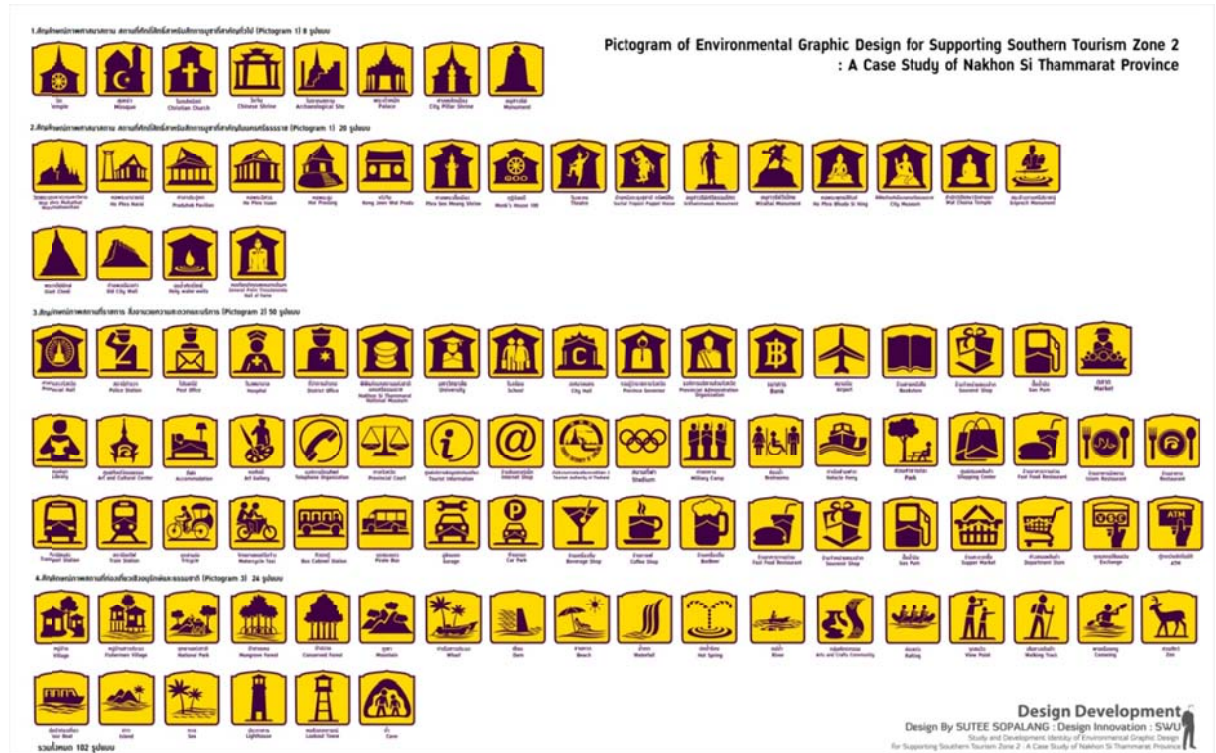

ภาพประกอบ 56 แบบร่างที่ 2 การออกแบบป้ายบอกทิศทางและป้ายบอกรายละเอียดที่มีการพัฒนาแบบจากการแสดงความคิดเห็นและพิจารณาเพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมกับการนำไปใช้งานที่เป็นอัตลักษณ์ของนครศรีธรรมราชโดยวิเคราะห์มาจากรูปร่างที่สื่อถึงความเป็นศิลปกรรมภาคใต้แบบร่วมสมัยกับเลขนศิลป์ที่ใช้งานร่วมกันกับระบบสัญลักษณ์ต่าง ๆ

ผลสรุปแบบป้ายบอกทิศทางและป้ายบอกรายละเอียด จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญสรุปได้ว่าป้ายบอกทิศทางแบบเสาเดี่ยว มีประโยชน์การใช้งานที่ดี เพราะจากการสำรวจในตัวเมืองนครศรีธรรมราชยังไม่มีรูปแบบของป้ายแบบนี้ การใช้สี สื่อถึงความเป็นนครศรีธรรมราชได้อย่างน่าสนใจ แต่ควรคำนึงถึงวัสดุที่จะนำมาจัดสร้างในการนำไปผลิตจริงด้วย

ป้ายบอกรายละเอียดมีโครงสร้างที่ทันสมัย การใช้สีบ่งบอกความเป็นอัตลักษณ์ได้ดี แต่รายละเอียดบางอย่างของโครงสร้างที่มีมากเกินไปจะมีความยุ่งยากในการจัดทำ และมีความคล้ายกับรูปแบบของความเป็นจีนเกินไป จึงควรมีการพัฒนาต่อ คำนแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญรายละเอียดเล็กน้อยควรเอาออกบ้าง และโครงสร้างที่มีเส้นอิสระบางครั้งมันจะยุ่งยากในการผลิตจริง จึงควรพิจารณาเลือกรูปแบบจากรูปทรงที่เรียบง่าย ทันสมัยและใช้สีบ่งบอกความเป็นอัตลักษณ์ของชุดงานแทนได้

2.2 การประเมินผลของการการศึกษาพัฒนาเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงอัตลักษณ์ของเขตพื้นที่การท่องเที่ยว กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช หลังการออกแบบและพัฒนาแบบครั้งที่ 2

ภาพประกอบ 57 พัฒนาภาพร่างที่ 3 การออกแบบชุดระบบสัญลักษณ์ที่มีการพัฒนาจากการแสดงความคิดเห็นและประเมินจากผู้เชี่ยวชาญโดยสรุปผลได้ดังนี้

ตาราง 18 สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการออกแบบสื่อทางด้านศิลปวัฒนธรรม นครศรีธรรมราชและภาคใต้

ความเห็นที่มีต่อผลงานออกแบบ (4=ดีมาก, 3=ดี, 2=พอใช้, 1=ควรปรับปรุง)

1.เลขนศิลป์สิ่งแวดล้อม ชุตศาสนสถาน สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่สำคัญต่าง ๆของจังหวัด นครศรีธรรมราช	ความเห็นที่มีต่องานออกแบบ				
	4	3	2	1	ไม่แน่ใจ
1.การสื่อถึงศิลปกรรมที่เป็นเอกลักษณ์นครศรีธรรมราช		5	1		
2. ความน่าสนใจและความแปลกใหม่ของรูปแบบ	4	2			
3. การสื่อความหมายได้ง่ายเป็นสากล		4	2		
4. ความกลมกลืนเป็นชุดของระบบสัญลักษณ์ภาพ	5	1			
5. ความเหมาะสมของน้ำหนักและเส้น รูปร่างและสี	1	4	1		
6. ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้งานในปัจจุบัน	1	5			
7. สามารถนำไปใช้งานกับสื่ออื่น ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช	5	1			

จากตาราง 18 สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการออกแบบสื่อทางด้านศิลปวัฒนธรรม นครศรีธรรมราชและภาคใต้ทั้ง 6 ท่านนั้นมีดังนี้

1. เลขนศิลป์สิ่งแวดล้อม ชุตศาสนสถาน สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่สำคัญต่าง ๆของจังหวัด นครศรีธรรมราช จำนวน 28 รูปแบบ

1. การสื่อถึงศิลปกรรมที่เป็นเอกลักษณ์นครศรีธรรมราช อยู่ในระดับดี 83 % ระดับพอใช้ 17%

2. ความน่าสนใจและความแปลกใหม่ของรูปแบบ อยู่ในระดับดีมาก 66 % ระดับดี 34%

3. การสื่อความหมายได้ง่ายเป็นสากล อยู่ในระดับดี 66 % ระดับพอใช้ 34 %

4. ความกลมกลืนเป็นชุดของระบบสัญลักษณ์ภาพ อยู่ในระดับดีมาก 83 % ระดับดี 17%

5. ความเหมาะสมของน้ำหนักและเส้น รูปร่างและสี อยู่ในระดับดีมาก 15 % ระดับดี 60 % ระดับพอใช้ 15%

6. ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้งานในปัจจุบัน อยู่ในระดับดีมาก 17% ระดับดี 83%

7. สามารถนำไปใช้งานกับสื่ออื่น ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับส่งเสริมการท่องเที่ยวของ จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับดีมาก 83 % ระดับดี 17 %

ตาราง 19 สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการออกแบบสื่อทางด้านศิลปวัฒนธรรม
นครศรีธรรมราชและภาคใต้

ความเห็นที่มีต่อผลงานออกแบบ (4=ดีมาก, 3=ดี, 2=พอใช้, 1=ควรปรับปรุง)

2. เลขศิลป์สิ่งแวดล้อม ชุดสถานที่ราชการสิ่ง อำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ	ความเห็นที่มีต่องานออกแบบ				
	4	3	2	1	ไม่แน่ใจ
1.การสื่อถึงศิลปกรรมภาคใต้ และนครศรีธรรมราช		4	2		
2.ความน่าสนใจและความแปลกใหม่ของรูปแบบ	4	1	1		
3.การสื่อความหมายได้ง่ายเป็นสากล		4	2		
4.ความกลมกลืนเป็นชุดของระบบสัญลักษณ์	1	5			
5.ความเหมาะสมของน้ำหนักและเส้น รูปร่างและสี		4	2		
6.ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้งานในปัจจุบัน	1	5			
7.สามารถนำไปใช้งานกับสื่ออื่น ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช	5	1			

จากตาราง 19 สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการออกแบบสื่อทางด้านศิลปวัฒนธรรม
นครศรีธรรมราชและภาคใต้ทั้ง 6 ท่านนั้นมีดังนี้

2. เลขศิลป์สิ่งแวดล้อม ชุดสถานที่ราชการสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ จำนวน
50 รูปแบบ

1. การสื่อถึงศิลปกรรมที่เป็นเอกลักษณ์นครศรีธรรมราช อยู่ในระดับดี 66% ระดับ
พอใช้ 34 %

2. ความน่าสนใจและความแปลกใหม่ของรูปแบบ อยู่ในระดับดีมาก 60% ระดับดี
15% ระดับพอใช้ 15%

3. การสื่อความหมายได้ง่ายเป็นสากล อยู่ในระดับดี 66 % ระดับพอใช้ 34 %

4. ความกลมกลืนเป็นชุดของระบบสัญลักษณ์ภาพ อยู่ในระดับดีมาก 17% ระดับดี
83%

5. ความเหมาะสมของน้ำหนักและเส้น รูปร่างและสี อยู่ในระดับดี 66 % ระดับ
พอใช้ 34 %

6. ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้งานในปัจจุบัน อยู่ในระดับดีมาก 17% ระดับดี 83%

7. สามารถนำไปใช้งานกับสื่ออื่น ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับส่งเสริมการท่องเที่ยวของ
จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับดีมาก 83 % ระดับดี 17 %

ตาราง 20 สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการออกแบบสื่อทางด้านศิลปวัฒนธรรม
นครศรีธรรมราชและภาคใต้

ความเห็นที่มีต่อผลงานออกแบบ (4=ดีมาก, 3=ดี, 2=พอใช้, 1=ควรปรับปรุง)

3. เลขศิลป์สิ่งแวดล้อม ชุดสถานที่ท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติและชิงอนุรักษ์	ความเห็นที่มีต่องานออกแบบ				
	4	3	2	1	ไม่แน่ใจ
1.การสื่อถึงศิลปกรรมภาคใต้ และนครศรีธรรมราช	1	3	2		
2.ความน่าสนใจและความแปลกใหม่ของรูปแบบ	1	4	1		
3.การสื่อความหมายได้ง่ายเป็นสากล	1	2	3		
4.ความกลมกลืนเป็นชุดของระบบสัญลักษณ์	1	4	1		
5.ความเหมาะสมของน้ำหนักและเส้น รูปร่างและสี	2	3	1		
6.ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้งานในปัจจุบัน	1	5			
7.สามารถนำไปใช้งานกับสื่ออื่น ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช	5	1			

ตาราง 20 สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการออกแบบสื่อทางด้านศิลปวัฒนธรรม
นครศรีธรรมราชและภาคใต้ทั้ง 6 ท่านนั้นมีดังนี้

3. เลขศิลป์สิ่งแวดล้อม ชุดสถานที่ท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติและชิงอนุรักษ์ จำนวน 24 รูปแบบ

1. การสื่อถึงศิลปกรรมที่เป็นเอกลักษณ์นครศรีธรรมราช อยู่ในระดับดีมาก 15%
ระดับดี 55% และระดับพอใช้ 30%
2. ความน่าสนใจและความแปลกใหม่ของรูปแบบ อยู่ในระดับดีมาก 15 % ระดับดี
60% และระดับพอใช้ 15%
3. การสื่อความหมายได้ง่ายเป็นสากล อยู่ในระดับดีมาก 15 % ระดับดี 30% และ
ระดับพอใช้ 55 %
4. ความกลมกลืนเป็นชุดของระบบสัญลักษณ์ภาพ อยู่ในระดับดีมาก 17% ระดับดี
66% และระดับพอใช้ 17 %
5. ความเหมาะสมของน้ำหนักและเส้น รูปร่างและสี อยู่ในระดับดีมาก 30% ระดับดี
55% และระดับพอใช้ 17%
6. ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้งานในปัจจุบัน อยู่ในระดับดีมาก 17% ระดับดี 83%
7. สามารถนำไปใช้งานกับสื่ออื่น ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับส่งเสริมการท่องเที่ยวของ
จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับดีมาก 83 % ระดับดี 17 %

ตาราง 21 สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการออกแบบสื่อทางด้านศิลปวัฒนธรรม
นครศรีธรรมราชและภาคใต้

ความเห็นที่มีต่อผลงานออกแบบ (4=ดีมาก, 3=ดี, 2=พอใช้, 1=ควรปรับปรุง) จากผู้เชี่ยวชาญ 6 ท่าน

4. ป้ายสัญลักษณ์บอกทิศทาง	ความเห็นที่มีต่องานออกแบบ				
	4	3	2	1	ไม่แน่ใจ
1. การสื่อถึงศิลปกรรมภาคใต้ และนครศรีธรรมราช	1	3	2		
2. ความน่าสนใจและความแปลกใหม่ของรูปแบบ	1	4	1		
3. การสื่อความหมายได้ง่ายเป็นสากล	1	3	2		
4. ความกลมกลืนกับชุดของระบบสัญลักษณ์		4	2		
5. ความเหมาะสมของน้ำหนักและเส้น รูปร่างและสี	1	3	2		
6. ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้งานในปัจจุบัน	4	1	1		
7. สามารถนำไปใช้งานกับพื้นที่จริงเพื่อส่งเสริม เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช	3	2	1		

จากตาราง 21 สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการออกแบบสื่อทางด้านศิลปวัฒนธรรม
นครศรีธรรมราชและภาคใต้ทั้ง 6 ท่านนั้นมีดังนี้

4. ป้ายบอกทิศทางและป้ายบอกรายละเอียด จำนวน 2 รูปแบบ

1. การสื่อถึงศิลปกรรมที่เป็นเอกลักษณ์นครศรีธรรมราช อยู่ในระดับดีมาก 15 % ระดับดี 55 % และระดับพอใช้ 30 %
2. ความน่าสนใจและความแปลกใหม่ของรูปแบบ อยู่ในระดับดีมาก 15 % ระดับดี 60 % และระดับพอใช้ 15 %
3. การสื่อความหมายได้ง่ายเป็นสากล อยู่ในระดับดีมาก 15 % ระดับดี 55 % และพอใช้ 30 %
4. ความกลมกลืนของรูปแบบกับชุดของระบบสัญลักษณ์ภาพ อยู่ในระดับดี 66 % พอใช้ 34 %
5. ความเหมาะสมของขนาด โครงสร้าง รูปร่างและสี อยู่ในระดับดีมาก 15% ระดับดี 55 % และพอใช้ 30 %
6. ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้งานในปัจจุบัน อยู่ในระดับดีมาก 66% ระดับดี 17% ระดับพอใช้ 17 %
7. สามารถนำไปใช้งานกับพื้นที่จริงเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับดีมาก 55 % ระดับดี 30 % ระดับพอใช้ 15 %

ตาราง 22 ป้ายบอกรายละเอียด

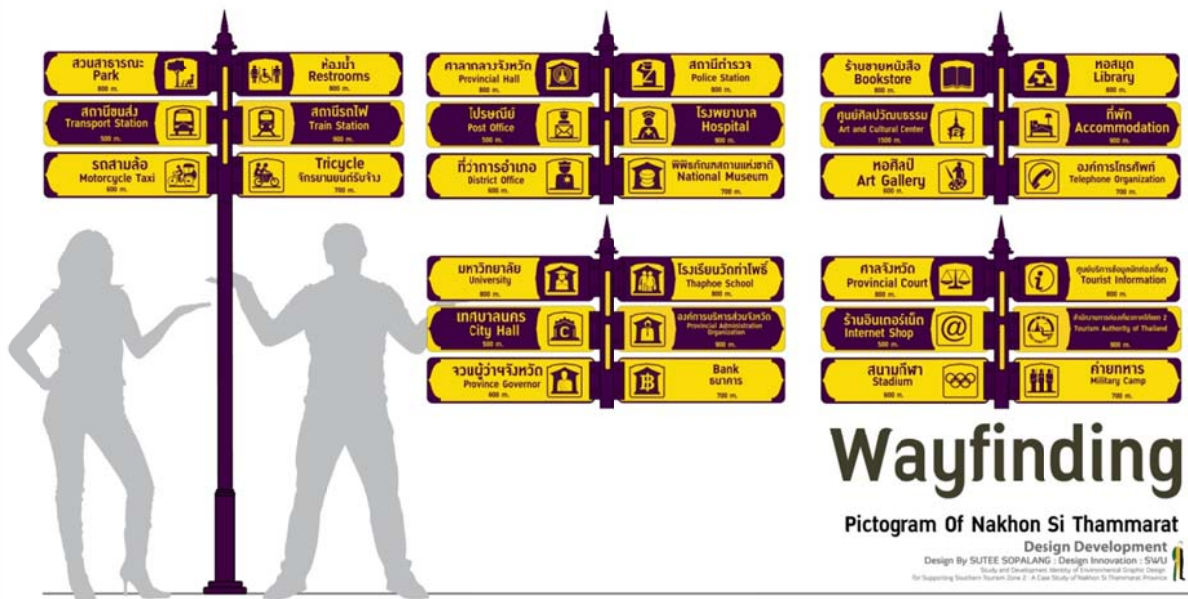
ความเห็นที่มีต่อผลงานออกแบบ (4=ดีมาก, 3=ดี, 2=พอใช้, 1=ควรปรับปรุง) จากผู้เชี่ยวชาญ 6 ท่าน

5. ป้ายบอกรายละเอียด	ความเห็นที่มีต่อผลงานออกแบบ				
	4	3	2	1	ไม่แน่ใจ
1. การสื่อถึงศิลปกรรมภาคใต้ และนครศรีธรรมราช	1	3	2		
2. ความน่าสนใจและความแปลกใหม่ของรูปแบบ	1	3	2		
3. การสื่อความหมายได้ง่ายเป็นสากล	1	2	3		
4. ความกลมกลืนกับชุดของระบบสัญลักษณ์	1	5			
5. ความเหมาะสมของน้ำหนักและเส้น รูปร่างและสี	1	4	1		
6. ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้งานในปัจจุบัน	1	3	2		
7. สามารถนำไปใช้งานกับพื้นที่จริงเพื่อส่งเสริมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช	1	4	1		

ตาราง 22 สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการออกแบบสื่อทางด้านศิลปวัฒนธรรม นครศรีธรรมราชและภาคใต้ทั้ง 6 ท่านนั้นมีดังนี้

5. ป้ายบอกทิศทางและป้ายบอกรายละเอียด จำนวน 2 รูปแบบ

1. การสื่อถึงศิลปกรรมที่เป็นเอกลักษณ์นครศรีธรรมราช อยู่ในระดับระดับดีมาก 15 % ระดับดี 55 % และพอใช้ 30 %
2. ความน่าสนใจและความแปลกใหม่ของรูปแบบ อยู่ในระดับระดับดีมาก 15% ระดับดี 55 % และพอใช้ 30 %
3. การสื่อความหมายได้ง่ายเป็นสากล อยู่ในระดับดีมาก 15 % ระดับดี 30 % และระดับพอใช้ 55 %
4. ความกลมกลืนของรูปแบบกับชุดของระบบสัญลักษณ์ภาพ อยู่ในระดับ 17% ระดับดี 83 %
5. ความเหมาะสมของขนาด โครงสร้าง รูปร่างและสี อยู่ในระดับดีมาก 15 % ระดับดี 60 % และระดับพอใช้ 15 %
6. ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้งานในปัจจุบัน อยู่ในระดับดีมาก 15 % ระดับดี 55 % และระดับพอใช้ 30 %
7. สามารถนำไปใช้งานกับพื้นที่จริงเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับดีมาก 15 % ระดับดี 60 % และระดับพอใช้ 15 %

ภาพประกอบ 58 พัฒนาภาพร่างที่ 3 ผลงานออกแบบเลขนศิลป์สัญลักษณ์ภาพและการนำสัญลักษณ์ภาพจัดวางบนรูปแบบของป้ายสัญลักษณ์

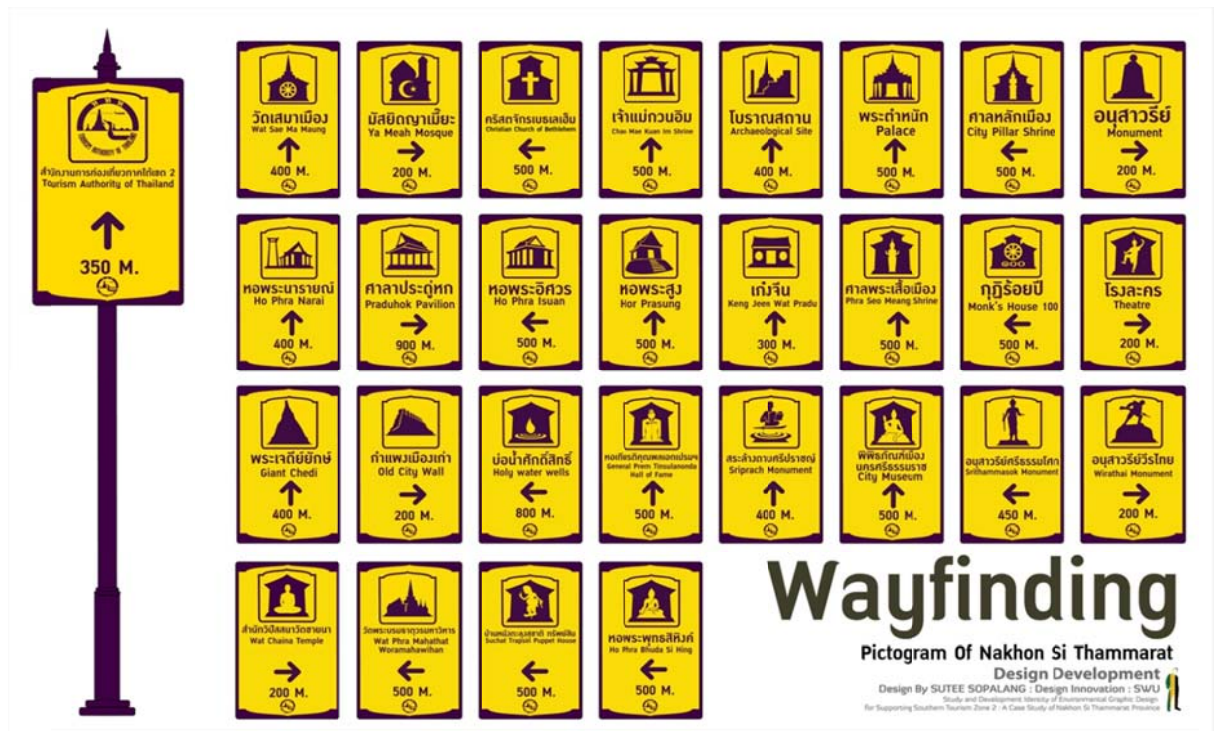

Wayfinding
Pictogram Of Nakhon Si Thammarat
Design Development
Design By SUTIS 2019/2020, Design Association, Thai
Wayfinding Association, Thailand

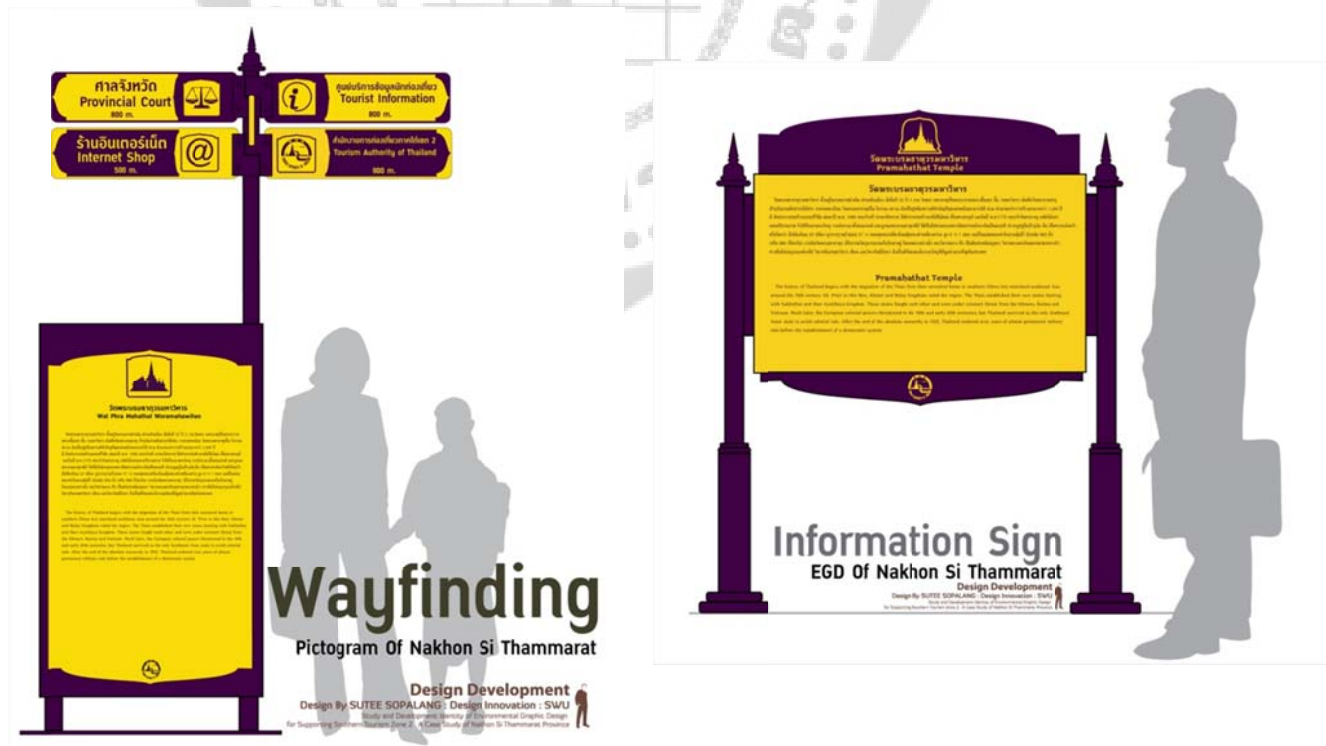
ภาพประกอบ 59 พัฒนาภาพร่างที่ 3 ผลงานออกแบบเลขนศิลป์สัญลักษณ์ภาพและการนำสัญลักษณ์ภาพมาใช้งานบนรูปแบบของป้ายสัญลักษณ์

ภาพประกอบ 60 พัฒนาภาพร่างที่ 3 ผลงานออกแบบเลขนศิลป์สัญลักษณ์ภาพและการนำสัญลักษณ์ภาพมาใช้งานบนรูปแบบของป้ายสัญลักษณ์เพื่อบอกทิศทางต่าง ๆ

ภาพประกอบ 61 พัฒนารูปร่างที่ 3 ผลงานออกแบบเลขนศิลป์สัญลักษณ์ภาพและการนำสัญลักษณ์ภาพมาใช้งานบนรูปแบบของป้ายสัญลักษณ์เลขนศิลป์สิ่งแวดล้อม

ภาพประกอบ 62 พัฒนารูปร่างที่ 3 ผลงานเลขนศิลป์สัญลักษณ์ภาพและการนำสัญลักษณ์ภาพมาใช้งานบนรูปแบบของป้ายสัญลักษณ์ในการแสดงรายละเอียดและบอกทิศทาง

ส่วนที่ 3 สรุปผลการศึกษาพัฒนาเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงอัตลักษณ์ของเขตพื้นที่การท่องเที่ยว กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพประกอบ 63 ผลงานเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงอัตลักษณ์ของเขตพื้นที่การท่องเที่ยวภาคใต้เขต 2 กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ในรูปแบบของผลงานออกแบบมีดังนี้

1. สัญลักษณ์ภาพศาสนสถาน สถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับสักการบูชาที่สำคัญต่างๆ (Pictogram 1) จำนวน 28 รูปแบบ
2. สัญลักษณ์ภาพสถานที่ราชการ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ (Pictogram 2) จำนวน 50 รูปแบบ
3. สัญลักษณ์ภาพสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และธรรมชาติ (Pictogram 3) จำนวน 24 รูปแบบ
4. ป้ายบอกทิศทาง (Direction Sign) จำนวน 2 รูปแบบ
5. ป้ายบอกรายละเอียด (Information Sign) จำนวน 2 รูปแบบ

ภาพประกอบ 64 ภาพทัศนียภาพแสดงการติดตั้งเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงอัตลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพประกอบ 65 ภาพทัศนียภาพแสดงการติดตั้งเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงอัตลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาและพัฒนาเลขคณิตปีสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงอัตลักษณ์ของเขตพื้นที่การท่องเที่ยวภาคใต้เขต 2 กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย กลุ่มประชากรตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจากการวิจัยครั้งนี้ได้ประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจมากมาย ที่จะเป็นประโยชน์ และสามารถนำผลงานการออกแบบไปพัฒนาได้ในอนาคต โดยมีเนื้อหา ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. การอภิปรายผลการศึกษาวิจัย
3. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาและพัฒนารูปแบบเลขคณิตปีสิ่งแวดล้อมระบบป้ายสัญลักษณ์ที่เหมาะสมเป็นมาตรฐานสากลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่และแสดงความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ เพื่อการออกแบบเลขคณิตปีสิ่งแวดล้อม โดยเน้นระบบป้ายสัญลักษณ์ภายนอกแสดงสถานที่ท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ของ จังหวัดนครศรีธรรมราชให้เหมาะสม เพื่อสามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด และสร้างเอกลักษณ์ให้กับสถานที่ เป็นการรวบรวมข้อมูลก่อนนำมาทำการออกแบบ โดยผู้วิจัยสื่อความคิดและวิธีการให้ผู้อื่นเข้าใจอย่างเป็นระบบ อันมีเนื้อหาและขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลภาคเอกสาร
2. การวิเคราะห์ข้อมูลภาคเอกสาร
3. การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม
4. ทำการออกแบบ
5. การประเมินผลงานออกแบบ
6. กลุ่มผู้ประเมินผลงานออกแบบ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). *คู่มือท่องเที่ยว ๑๔ จังหวัดภาคใต้*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- โกสุม สายใจ; และ บำรุง อิศรกุล. (ม.ป.ป.). *การออกแบบนิเทศศิลป์ 2*. กรุงเทพฯ: โครงการเอกสารตำราศิลปะ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- โกสุม สายใจ. (2537). *การออกแบบนิเทศศิลป์ 3*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โครงการเอกสารตำราสถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. (2520). *ไทยมุสลิม*. กรุงเทพฯ: แพร์พิทยา.
- จรัญ พึ่งฉิม. (2531). *การศึกษาผลการรับรู้ทัศนศิลป์ที่ผู้ใช้คุ้นตักัน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- แดง แก้วแสน. (2541). *เที่ยวเมืองไทย : ภาคใต้*. นนทบุรี: ชารบัวแก้ว.
- ตติยา เทพพิทักษ์. (2546). *การออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์สำหรับแหล่งท่องเที่ยวประเภทเกาะในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (นฤมิตรศิลป์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ทองเจือ เขียดทอง. (2542). *การออกแบบสัญลักษณ์*. กรุงเทพฯ: สิปปประชา.
- ทำนอง จันทิมา. (2542). *การออกแบบ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นนทพร พรประยูทธ. (2528). *การศึกษาผลการรับรู้ทัศนศิลป์บนพื้นขาว และอักษรขาวบนพื้นสี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปราโมทย์ แสงพลสิทธิ์. (2540). *การออกแบบนิเทศศิลป์ 1*. กรุงเทพฯ: วิ.เจ.พรินติ้ง.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. (2543). *เอกสารการสอนชุดวิชาการออกแบบทางการพิมพ์ หน่วยที่ 1-7*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- มานิช กงกะนันท์. (2538). *ศิลปะการออกแบบ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธนาคารไทยพาณิชย์. (2542). *มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย*. สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้เล่ม 1. กรุงเทพฯ : สยามเพรส แมเนจเม้นท์.
- (2542). *สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม 8*. กรุงเทพฯ: สยามเพรส แมเนจเม้นท์.
- (2542). *สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม 10*. กรุงเทพฯ: สยามเพรส แมเนจเม้นท์.
- ราล์ฟ ฟาบรี. (2536). *ทฤษฎีสี = Color : a complete guide for artist*. แปลโดย สมเกียรติ ตั้งนโม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วรพงศ์ วิชาดีอุดมพงศ์. (2538). *บทความรู้ทางการออกแบบพานิชศิลป์ ออกแบบกราฟิก*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2539). *การออกแบบ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สินีนาถ เลิศไพรวัง. (2534). *เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง งานกราฟิกเพื่อการออกแบบสื่อสาร*.

กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2536). *เวียนไทย*.

กรุงเทพฯ: ฉลองรัตน.

อารยะ ศรีกัลยาณบุตร. (2542). *การออกแบบตราสัญลักษณ์*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

เอื้อเอ็นดู ดิสกุล ณ อยุธยา. (2543). *ระบบป้ายสัญลักษณ์ : Signage System*. กรุงเทพฯ: พลัส เฟลส.

A sign Systems manual. (1970). New York: Praeger.

Flinke, Gail Deibler. (1994). *City signs : Innovative Urban Graphics*. New York: Madison Square Press.

Schmidt, Klaus F. (1996). *Signs of the Times*. Singapore: Grahis U.S.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
(แบบสอบถามสำรวจ / แบบสำรวจความคิดเห็น)

ตอนที่ 1 แบบสำรวจข้อมูลก่อนการออกแบบสัญลักษณ์เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในนครศรีธรรมราช

1.1 แบบสำรวจความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อป้ายสัญลักษณ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตาราง จำนวนและร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย		
1.2 หญิง		
รวม		
2. อายุ		
2.1 อายุ 18 - 30 ปี		
2.2 อายุ 31 - 55 ปี		
2.3 อายุมากกว่า 55 ปี		
รวม		
3. เชื้อชาติ		
3.1 ชาวไทย		
3.3 ชาวต่างประเทศ		
รวม		
4. ระดับการศึกษา		
4.1 ประถมศึกษา		
4.2 มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า		
4.3 ปริญญาตรี		
4.4 สูงกว่าปริญญาตรี		
รวม		

5. วัตถุประสงค์ของท่านในการมาเยือนนครศรีธรรมราช		
5.1 ท่องเที่ยว		
5.2 ทำธุรกิจ		
5.3 ทักตักศึกษา		
5.4 อื่น ๆ		
รวม		
6. จำนวนคณะของท่านในการเดินทางครั้งนี้		
6.1 มาคนเดียว		
6.2 2 - 5 คน		
6.3 6 - 10 คน		
6.4 11 คนขึ้นไป		
รวม		
ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
7. ท่านใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวนานเท่าใด		
7.1 ภายในวันเดียว		
7.2 2 - 5 วัน		
7.3 6 - 10 วัน		
7.4 10 วันขึ้นไป		
รวม		

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อป้ายสัญลักษณ์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน ประเด็นคำถามข้อที่ 1

ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็น	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ป้ายสัญลักษณ์ให้ข้อมูลในบริเวณนครศรีธรรมราช มีความสำคัญเพียงใด		
- มากที่สุด เป็นที่จำเป็นสำหรับการเดินทาง		
- สำคัญ ควรมี		
- เฉย ๆ มีหรือไม่มีก็ได้		
- ไม่สำคัญ ไม่จำเป็น		
รวม		

ตาราง จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อป้ายสัญลักษณ์ของนักท่องเที่ยว
กลุ่มตัวอย่าง จำนวนคน ประเด็นคำถามข้อที่ 2

ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็น	
	จำนวน	ร้อยละ
2. ลักษณะและที่ตั้งของป้ายสัญลักษณ์		
- ชัดเจน สังกะสีได้ง่าย พบเห็นได้ตลอดเวลาทุกเส้นทาง		
- พบเห็นได้เมื่อมองหา		
- ที่ตั้งวางไม่ชัดเจน หายาก		
รวม		

ตาราง จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อป้ายสัญลักษณ์ของนักท่องเที่ยว
กลุ่มตัวอย่าง จำนวนคน ประเด็นคำถามข้อที่ 3

ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็น	
	จำนวน	ร้อยละ
3. ระดับความชัดเจนในการสื่อความหมาย		
- เหมาะสม เข้าใจง่าย		
- สื่อความหมายไม่ชัดเจน ดูคลุมเครือ		
- สื่อความหมายได้ไม่ดี ดูไม่รู้เรื่อง		
รวม		

ตาราง จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อป้ายสัญลักษณ์ของนักท่องเที่ยว
กลุ่มตัวอย่าง จำนวนคน ประเด็นคำถามข้อที่ 4

ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็น	
	จำนวน	ร้อยละ
4. ประโยชน์จากป้ายสัญลักษณ์		
- ใช้ตลอดเวลา		
- ใช้บ้างเมื่อจำเป็น		
- ไม่ใช้เลย		
รวม		

ตาราง จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อป้ายสัญลักษณ์ของนักท่องเที่ยว
กลุ่มตัวอย่าง จำนวนคน ประเด็นคำถามข้อที่ 5

ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็น	
	จำนวน	ร้อยละ
5. รูปแบบความเหมาะสม สวยงาม		
- เหมาะสม		
- ธรรมดา		
- ไม่สวยงาม ควรปรับปรุง		
รวม		

ตาราง จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อป้ายสัญลักษณ์ของนักท่องเที่ยว
กลุ่มตัวอย่าง จำนวนคน ประเด็นคำถามข้อที่ 6

ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็น	
	จำนวน	ร้อยละ
6. จำนวนป้ายสัญลักษณ์ที่ตั้งตามจุดต่าง ๆ		
- เพียงพอ		
- ไม่เพียงพอ ควรเพิ่มจำนวน		
รวม		

Part 1 This Questionnaire surveys the opinions about and suggestions on the sign in Nakhon Si Thammarat order to compile data for the thesis of Sutee Sopalang , a post Design Innovation Graduate School, Srinakharinwirot University. Direction : Please sign x in that matches with your opinions.

Part 1. Basic information.

1. Gender

Male Female

2. Age

18 – 30 years 31 – 55 years more than 55

3. Country

4. Education level.

Primary education Secondary education
 Bachelor's Degree More than Bachelor's Degree

5. You objective in visiting Nakhon Si Thammarat ?

Travel Business
 Visual education Other (please specify)

6. The number of people (including yourself) in this trips.

Alone 2 – 5 peoples
 6 – 10 peoples more than 11 peoples

7. The education of this trip.

1 day 2 – 5 days
 6 – 10 days more than 10 days

Part 2. The opinion and needs of the sign.

8. How important are the signs in Nakhon Si Thammarat?

Very important Important
 No commend Not important

9. What is your opinion about the signs in Nakhon Si Thammarat and there location ?

Clear, easy to see every where.
 Noticeable when search.
 Unclear, difficult or unable to find.

10. Are the meanings of the signs clear ?

- Suitable, understandable and clear.
- Unclear, difficult to understand.
- Unable to understand.

11. In this trip, are the signs in Nakhon Si Thammarat useful to you ?

- Always
- Sometime
- Never

12. What is your opinion about pattern and appropriateness of the signs in Nakhon Si Thammarat?

- Suitable
- Fair
- Should be modified

13. Are there enough signs in Nakhon Si Thammarat ?

- Enough
- Not enough

Part 3. Suggestion.

.....

.....

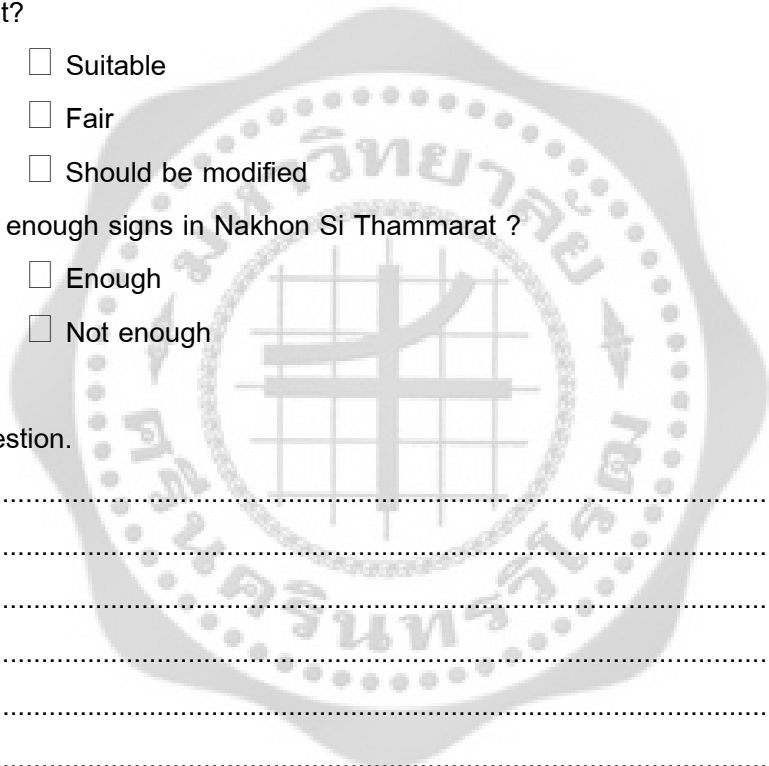
.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
(แบบประเมินผลงานออกแบบ)

ตอนที่ 2 แบบแสดงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อการออกแบบระบบสัญลักษณ์ภาพ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดย นายสุธี ไล่ปะหลาง นักศึกษาปริญญาโท วิชาวัตกรรมการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งอยู่ในระหว่าง การทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ การศึกษาและพัฒนาเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ แสดงอัตลักษณ์ของเขตพื้นที่การท่องเที่ยวภาคใต้เขต 2 กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

ชื่อ-สกุล..... อายุ ปี

อาชีพ/ตำแหน่ง.....สถานที่ทำงาน

ประสบการณ์ทำงาน.....ปีระดับ.....

การศึกษา.....

ผลงาน.....

ประเด็นคำถาม

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับองค์ประกอบศิลป์ (Art Composition) ของสัญลักษณ์ภาพ

1.1 ลักษณะของภาพ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.3 การใช้สี.....

2. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการสื่อความหมายของสัญลักษณ์ ต่อสถานที่ท่องเที่ยวใน
 จังหวัดนครศรีธรรมราช

.....

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาทัศนคติ และความคิดเห็นของท่านที่มีต่อ การศึกษา
 และพัฒนาเลขคณิตปีสี่แฉดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงอัตลักษณ์ของเขตพื้นที่การ
 ท่องเที่ยวภาคใต้เขต 2 กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้ตอบแบบสอบถาม : นักวิชาการและผู้ที่มีความรู้ออกแบบและด้านศิลปวัฒนธรรม

1. ท่านมีทัศนคติ และแนวความคิดในการออกแบบ เลขคณิตปีสี่แฉดล้อมเพื่อส่งเสริมการ
 ท่องเที่ยวที่แสดงอัตลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช
 อย่างไร.....

2. ท่านคิดว่าสิ่งที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจนของนครศรีธรรมราชคืออะไร
 อะไร.....

3. ท่านคิดว่าป้ายสัญลักษณ์ภาพสำหรับสถานที่ท่องเที่ยวที่สื่อถึงเอกลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราชควรมีรูปแบบอย่างไร
อย่างไร.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ข้อเสนอแนะ

เพิ่มเติม.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 แบบสอบถามประกอบการทำวิทยานิพนธ์
เรื่องการศึกษาและพัฒนาเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงอัตลักษณ์ของเขต
พื้นที่การท่องเที่ยวภาคใต้เขต 2 กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช
โดยนายสุธี โส้ปะกลาง ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา (Goal and object)

เพื่อวิเคราะห์หารูปแบบทางเลขนศิลป์ในงานศิลปกรรมภาคใต้ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้
ในงานออกแบบป้ายสัญลักษณ์และรูปภาพสำเร็จรูป (Pictogram) เพื่อการออกแบบเลขนศิลป์
สิ่งแวดล้อมประเภทป้ายแสดงสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้เครื่อง
คอมพิวเตอร์ผลิตสื่อชนิดต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการออกแบบสื่อทางด้านศิลปวัฒนธรรมนครศรีธรรมราชและภาคใต้

1. ชื่อ.....
2. อาชีพ/.....
ตำแหน่ง.....
3. สถานที่ทำงาน.....

ความเห็นที่มีต่อผลงานออกแบบ (4=ดีมาก, 3=ดี, 2=พอใช้, 1=ควรปรับปรุง)

1.เลขหนังสือสิ่งแวดล้อม ชุดศาสนาสถาน สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่สำคัญต่าง ๆของจังหวัด นครศรีธรรมราช	ความเห็นที่มีต่องานออกแบบ				
	4	3	2	1	ไม่แน่ใจ
1.การสื่อถึงศิลปกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ นครศรีธรรมราช					
2.ความน่าสนใจและความแปลกใหม่ของรูปแบบ					
3.การสื่อความหมายได้ง่ายเป็นสากล					
4.ความกลมกลืนเป็นชุดของระบบสัญลักษณ์ภาพ					
5.ความเหมาะสมของน้ำหนักและเส้น รูปร่างและสี					
6.ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้งานในปัจจุบัน					
7.สามารถนำไปใช้งานกับสื่ออื่น ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช					

ความเห็นที่มีต่อผลงานออกแบบ (4=ดีมาก, 3=ดี, 2=พอใช้, 1=ควรปรับปรุง)

2. เลขหนังสือสิ่งแวดล้อม ชุดสถานที่ราชการสิ่ง อำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ	ความเห็นที่มีต่องานออกแบบ				
	4	3	2	1	ไม่แน่ใจ
1.การสื่อถึงศิลปกรรมภาคใต้ และนครศรีธรรมราช					
2.ความน่าสนใจและความแปลกใหม่ของรูปแบบ					
3.การสื่อความหมายได้ง่ายเป็นสากล					
4.ความกลมกลืนเป็นชุดของระบบสัญลักษณ์					
5.ความเหมาะสมของน้ำหนักและเส้น รูปร่างและสี					
6.ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้งานในปัจจุบัน					
7.สามารถนำไปใช้งานกับสื่ออื่น ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช					

ความเห็นที่มีต่อผลงานออกแบบ (4=ดีมาก, 3=ดี, 2=พอใช้, 1=ควรปรับปรุง)

3. เลขศิลป์สิ่งแวดล้อม ชุดสถานที่ท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติและชิงฮุรักษ์	ความเห็นที่มีต่อผลงานออกแบบ				
	4	3	2	1	ไม่แน่ใจ
1. การสื่อถึงศิลปกรรมภาคใต้ และนครศรีธรรมราช					
2. ความน่าสนใจและความแปลกใหม่ของรูปแบบ					
3. การสื่อความหมายได้ง่ายเป็นสากล					
4. ความกลมกลืนเป็นชุดของระบบสัญลักษณ์					
5. ความเหมาะสมของน้ำหนักและเส้น รูปร่างและสี					
6. ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้งานในปัจจุบัน					
7. สามารถนำไปใช้งานกับสื่ออื่น ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช					

ความเห็นที่มีต่อผลงานออกแบบ (4=ดีมาก, 3=ดี, 2=พอใช้, 1=ควรปรับปรุง)

4. ป้ายบอกรายละเอียด	ความเห็นที่มีต่อผลงานออกแบบ				
	4	3	2	1	ไม่แน่ใจ
1. การสื่อถึงศิลปกรรมภาคใต้ และนครศรีธรรมราช					
2. ความน่าสนใจและความแปลกใหม่ของรูปแบบ					
3. การสื่อความหมายได้ง่ายเป็นสากล					
4. ความกลมกลืนกับชุดของระบบสัญลักษณ์					
5. ความเหมาะสมของน้ำหนักและเส้น รูปร่างและสี					
6. ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้งานในปัจจุบัน					
7. สามารถนำไปใช้งานกับพื้นที่จริงเพื่อส่งเสริม เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช					

ความเห็นที่มีต่อผลงานออกแบบ (4=ดีมาก, 3=ดี, 2=พอใช้, 1=ควรปรับปรุง)

5. และป้ายบอกรายละเอียด	ความเห็นที่มีต่อผลงานออกแบบ				
	4	3	2	1	ไม่แน่ใจ
1. การสื่อถึงศิลปกรรมภาคใต้ และนครศรีธรรมราช					
2. ความน่าสนใจและความแปลกใหม่ของรูปแบบ					
3. การสื่อความหมายได้ง่ายเป็นสากล					
4. ความกลมกลืนกับชุดของระบบสัญลักษณ์					
5. ความเหมาะสมของน้ำหนักและเส้น รูปร่างและสี					
6. ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้งานในปัจจุบัน					
7. สามารถนำไปใช้งานกับพื้นที่จริงเพื่อส่งเสริม เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช					

ภาคผนวก ค
(ภาพประกอบสำรวจเลขศิลป์ประเภทป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ในนครศรีธรรมราช)

เลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมประเภทป้ายบอกสถานที่ต่างๆ
ในปัจจุบันของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพประกอบ 66 ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆในนครศรีธรรมราช

เลขณศิลป์สิ่งแวดล้อมประเภทป้ายบอกสถานที่ต่างๆ ในปัจจุบันของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพประกอบ 67 ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆในนครศรีธรรมราช

เลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมประเภทป้ายบอกสถานที่ต่างๆ
ในปัจจุบันของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพประกอบ 68 ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆในนครศรีธรรมราช

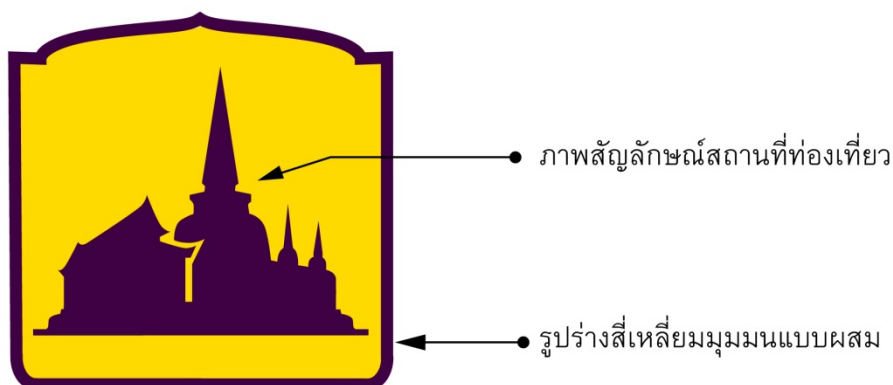
เลขศิลป์สิ่งแวดล้อมประเภทป้ายบอกสถานที่ต่างๆ
ในปัจจุบันของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพประกอบ 69 ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆในนครศรีธรรมราช

ภาคผนวก ง
(ภาพประกอบผลงานออกแบบสัญลักษณ์ภาพ)

● ภาพสัญลักษณ์สถานที่ท่องเที่ยว

● รูปร่างสี่เหลี่ยมมุมมนแบบผสม

วัดพระบรมธาตุวรมหาวิหาร

**Wat Phra Mahathat
Woramahawihan**

● แบบอักษรสถานที่ท่องเที่ยว

PANTONE 261 PC
C62 M100 Y10 K60

PANTONE 116 PC
C0 M12 Y100 K0

สีม่วง หมายถึง สิ่ง que แสดงถึงความเจริญรุ่งเรือง ความมีอารยธรรม ความทันสมัย และเป็นสีหนึ่งของสีประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช

สีเหลือง หมายถึง ความศรัทธา ความเจริญรุ่งเรือง ความสว่าง ความยิ่งใหญ่ การเจริญเติบโต และเป็นสีหนึ่งของสีประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช

แบบอักษรภาษาไทยและอังกฤษ (Font : DB Ivory X) สื่อถึงโครงสร้างที่เรียบง่าย โค้งมน ทันสมัย ง่ายต่อการสื่อสาร การนำไปใช้งาน และบ่งบอกอัตลักษณ์ของรูปร่าง ที่สื่อถึงความเป็นไทยนครศรีธรรมราช

รูปร่างสี่เหลี่ยมมุมมนแบบผสม เป็นรูปร่างจากการวิเคราะห์ระหว่างสี่เหลี่ยมจัตุรัสมุมมน แบบเรขาคณิต ผสมกับรูปร่างของเส้นในลายไทยที่สื่อถึงความเป็นอัตลักษณ์ของนครศรีธรรมราช

2.สัญลักษณ์ภาพศาสนาสถาน สถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับสักการบูชาที่สำคัญในนครศรีธรรมราช (Pictogram 1) 20 รูปแบบ

วัดพระบรมธาตุรวมหาวิหาร
Wat Phra Mahathat
Woramahawihan

หอพระอิศวร
Ho Phra Isuan

ศาลาประตูหก
Pradhok Pavilion

หอพระนารายณ์
Ho Phra Narai

หอพระสูง
Hor Prasung

แก่งจั้นวัดประดู่
Keng Jeen Wat Pradu

ศาลพระเสื้อเมือง
Phra Seo Meang Shrine

กุฏิร้อยปี
Monk's House 100

โรงละคร
Theatre

บ้านหนังตะลุง
สุชาติ ทรัพย์สิน
Suchat Trapsin Puppet House

พระเจดีย์ยักษ์
Giant Chedi

กำแพงเมืองเก่า
Old City Wall

บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์
Holy water wells

หอเกียรติคุณพลเอกเปรมฯ
General Prem Tinsulanonda
Hall of Fame

สำนักวิปัสสนาวัดชายนา
Wat Chaina Temple

สระล้างดาบศรีปราชญ์
Sriprach Monument

อนุสาวรีย์ศรีธรรมโศก
Srithammasok Monument

อนุสาวรีย์วีรไทย
Wirathai Monument

หอพระพุทธสีหิงค์
Ho Phra Bhuda Si Hing

พิพิธภัณฑ์เมือง
นครศรีธรรมราช
City Museum

ภาพประกอบ 70 ผลงานสัญลักษณ์ภาพศาสนสถานและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำคัญต่างๆ

3.สัญลักษณ์ภาพสถานที่ราชการ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ (Pictogram 2) 50 รูปแบบ

ศาลากลางจังหวัด
Provincial Hall

สถานีตำรวจ
Police Station

ไปรษณีย์
Post Office

โรงพยาบาล
Hospital

หอสมุด
Library

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม
Art and Cultural Center

ที่พัก
Accommodation

หอศิลป์
Art Gallery

ที่ว่าการอำเภอ
District Office

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
นครศรีธรรมราช
Nakhon Si Thammarat
National Museum

มหาวิทยาลัย
University

โรงเรียน
School

องค์การโทรศัพท์
Telephone Organization

ศาลจังหวัด
Provincial Court

ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว
Tourist Information

ร้านอินเทอร์เน็ต
Internet Shop

เทศบาลนคร
City Hall

จวนผู้ว่าราชการจังหวัด
Province Governor

สำนักงานการท่องเที่ยว
ภาคใต้เขต 2

สนามกีฬา
Stadium

ภาพประกอบ 71 ผลงานสัญลักษณ์ภาพสถานที่สำคัญและสถานอำนวยความสะดวกต่างๆ

3. สัญลักษณ์ภาพสถานที่ราชการ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ (Pictogram 2) 50 รูปแบบ

องค์การบริหารส่วนจังหวัด
Provincial Administration
Organization

ธนาคาร
Bank

ค่ายทหาร
Military Camp

ห้องน้ำ
Restrooms

สถานีขนส่ง
Transport Station

สถานีรถไฟ
Train Station

รถสามล้อ
Tricycle

จักรยานยนต์รับจ้าง
Motorcycle Taxi

ตลาด
Market

ร้านอาหารอิสลาม
Islam Restaurant

ร้านอาหาร
Restaurant

จุดแลกเปลี่ยนเงิน
Exchange

คิวรถตู้
Bus Cabinet Station

รถสองแถว
Pirate Bus

อู่ซ่อมรถ
Garage

ลานจอดรถ
Car Park

ตู้กดเงินอัตโนมัติ
ATM

ร้านสะดวกซื้อ
Super Market

ห้างสรรพสินค้า
Department Store

ศูนย์สรรพสินค้า
Shopping Center

ภาพประกอบ 72 ผลงานสัญลักษณ์ภาพสถานที่สำคัญและสถานอำนวยความสะดวกต่างๆ

3.สัญลักษณ์ภาพสถานที่ราชการ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ (Pictogram 2) 50 รูปแบบ

ร้านเครื่องดื่ม
Beverage Shop

ร้านกาแฟ
Coffee Shop

ร้านเครื่องดื่ม
Bar/Beer

สนามบิน
Airport

ร้านอาหารจานด่วน
Fast Food Restaurant

ร้านจำหน่ายของฝาก
Souvenir Shop

ปั้มน้ำมัน
Gas Pump

ท่าเรือข้ามฟาก
Vehicle Ferry

ร้านขายหนังสือ
Bookstore

สวนสาธารณะ
Park

ภาพประกอบ 73 ผลงานสัญลักษณ์ภาพสถานที่สำคัญและสถานอำนวยความสะดวกต่างๆ

4.สัญลักษณ์ภาพสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และธรรมชาติ (Pictogram 3) 24 รูปแบบ

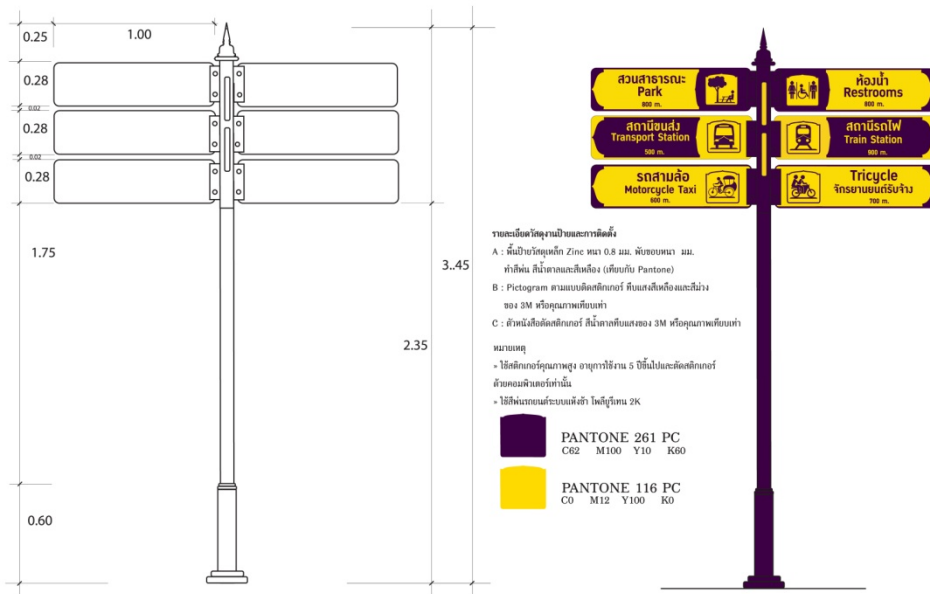

4.สัญลักษณ์ภาพสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และธรรมชาติ (Pictogram 3) 24 รูปแบบ

ภาคผนวก จ
(ภาพประกอบผลงานออกแบบป้ายสัญลักษณ์)

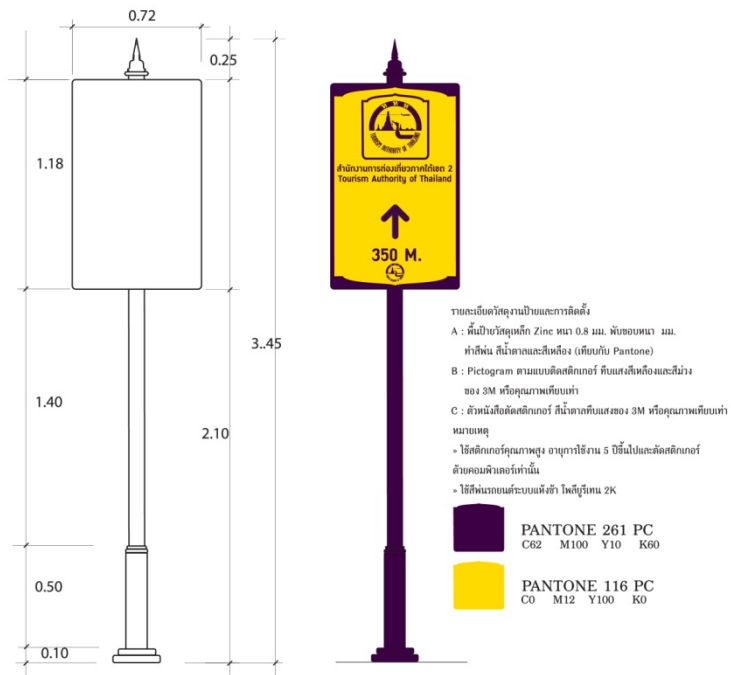
รายละเอียดวัสดุงานป้ายและการติดตั้ง
 A : ที่ป้ายใช้ทูลูมิเนียม Zinc ขนาด 0.8 มม. พัดขอบหนา ๓มม.
 ทำพื้นหลังสีเทาและสีเหลือง (เทียบกับ Pantone)
 B : Pictogram ตามแบบผลิตภัณฑ์ที่แสดงสีเหลืองและสีม่วง
 ของ 3M หรือคุณภาพเทียบเท่า
 C : ส่วนนี้ใช้ผลิตภัณฑ์กันรอยขีดข่วนสีเทาของ 3M หรือคุณภาพเทียบเท่า
 หมายเหตุ
 - ใช้ผลิตภัณฑ์คุณภาพสูง อายุการใช้งาน 5 ปีขึ้นไปและผลิตภัณฑ์
 ด้วยคอมพิวเตอร์เท่านั้น
 - ใช้สีที่ตรงตามระบบสี PANTONE 2K

PANTONE 261 PC
 C62 M100 Y10 K60

PANTONE 116 PC
 C0 M12 Y100 K0

Wayfinding Signage of Pictogram ภาพฉายแสดงแบบป้ายบอกทิศทางแบบรวม
 ELEVATION : FRONT View Unit : cm.

ภาพประกอบ 75 ผลงานป้ายสัญลักษณ์บอกทิศทาง

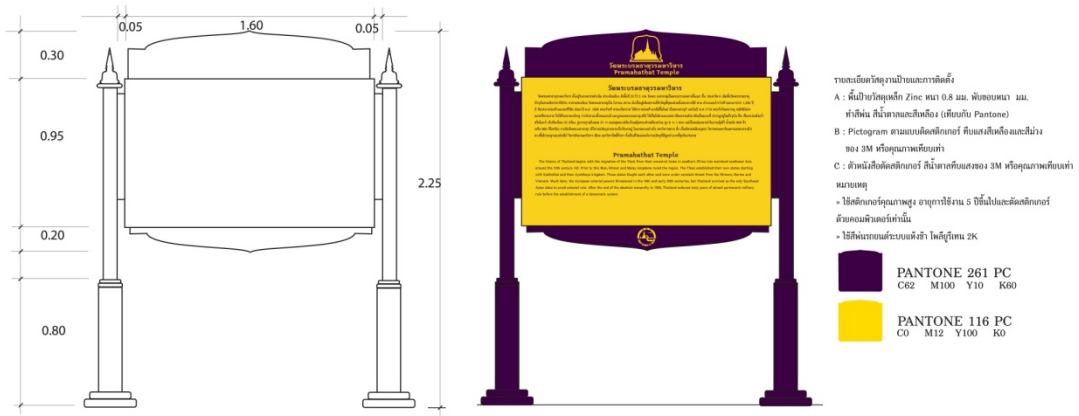
รายละเอียดวัสดุงานป้ายและการติดตั้ง
 A : ที่ป้ายใช้ทูลูมิเนียม Zinc ขนาด 0.8 มม. พัดขอบหนา ๓มม.
 ทำพื้นหลังสีเทาและสีเหลือง (เทียบกับ Pantone)
 B : Pictogram ตามแบบผลิตภัณฑ์ที่แสดงสีเหลืองและสีม่วง
 ของ 3M หรือคุณภาพเทียบเท่า
 C : ส่วนนี้ใช้ผลิตภัณฑ์กันรอยขีดข่วนสีเทาของ 3M หรือคุณภาพเทียบเท่า
 หมายเหตุ
 - ใช้ผลิตภัณฑ์คุณภาพสูง อายุการใช้งาน 5 ปีขึ้นไปและผลิตภัณฑ์
 ด้วยคอมพิวเตอร์เท่านั้น
 - ใช้สีที่ตรงตามระบบสี PANTONE 2K

PANTONE 261 PC
 C62 M100 Y10 K60

PANTONE 116 PC
 C0 M12 Y100 K0

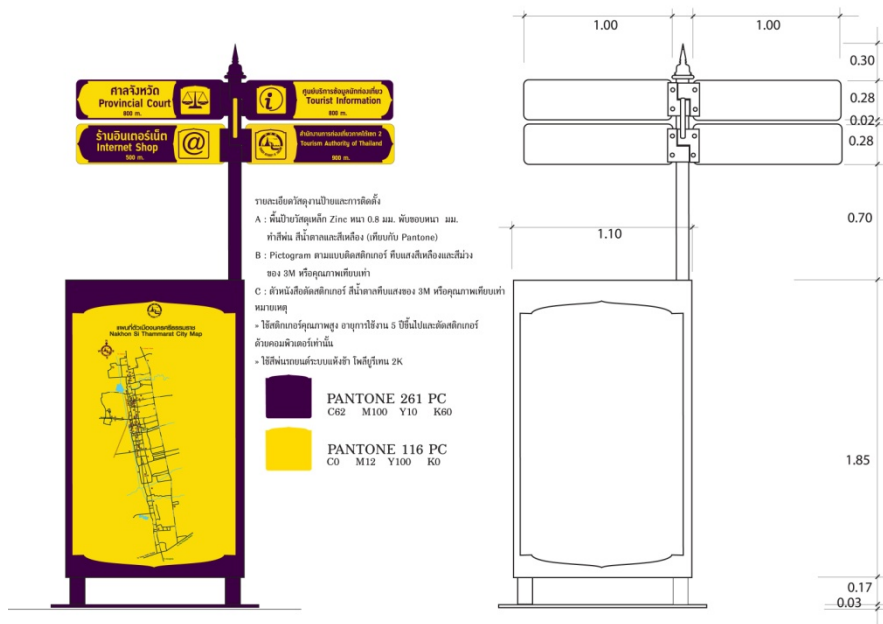
Wayfinding Signage of Pictogram ภาพฉายแสดงแบบป้ายบอกทิศทางแบบเดี่ยว
 ELEVATION : FRONT View Unit : cm.

ภาพประกอบ 76 ผลงานป้ายสัญลักษณ์บอกทิศทาง

Information Sign
ELEVATION : FRONT View Unit : cm. ภาพฉายแสดงแบบป้ายบอกรายละเอียด

ภาพประกอบ 77 ผลงานป้ายสัญลักษณ์บอกรายละเอียด

Wayfinding Signage & Information Signage
ELEVATION : FRONT View Unit : cm. ภาพฉายแสดงแบบป้ายบอกทิศทางและบอกรายละเอียดแบบผสม

ภาพประกอบ 78 ผลงานป้ายสัญลักษณ์บอกรายละเอียดและแสดงทิศทาง

ภาคผนวก จ
(รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ)

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

ชื่อ	ดร.กรกมล คำสุข
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ตำแหน่งที่ทำงาน	อาจารย์ประจำสาขาวิชาออกแบบแฟชั่น คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ชื่อ	รศ.ดร.ปัญญา เลิศไกร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ตำแหน่งที่ทำงาน	ผู้อำนวยการ โครงการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย ราชภัฏนครศรีธรรมราช
ชื่อ	ผศ. ประหยัด เกษม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจิว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ตำแหน่งที่ทำงาน	ที่ปรึกษาทางด้านศิลปวัฒนธรรม พิพิธภัณฑสถานเมืองนครศรีธรรมราช
ชื่อ	อาจารย์ยศไกร ไทรทอง
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ตำแหน่งที่ทำงาน	อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการออกแบบทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ชื่อ	อาจารย์เรวัต สุขสิกาญจน์
ตำแหน่งที่ทำงาน	อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ สำนักสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
ชื่อ	อาจารย์ปิยพร ศรีสุขสวัสดิ์
ตำแหน่งที่ทำงาน	ประธานหลักสูตรออกแบบนิเทศศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ชื่อ อาจารย์สุดาวลัย มีบัว
ตำแหน่งที่ทำ อาจารย์ประจำหลักสูตรวัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ชื่อ คุณสมพงษ์ ศิริผลสมสุข
ตำแหน่งที่ทำ หัวหน้าผู้จัดการ ห้างหุ้นส่วนจำกัด มหานครโรด
สถานที่ทำงานปัจจุบัน 6/320 ซ.สยามธรณี คูบอน 27 แยก 56 ถนนรามอินทรา
แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายสุธี โส๊ะกลาง
วันเดือนปีเกิด	16 เมษายน 2518
สถานที่เกิด	จังหวัดนครศรีธรรมราช
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	261/1 หมู่ที่ 15 ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช 80160
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	อาจารย์ประจำหลักสูตรออกแบบนิเทศศิลป์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เลขที่ 1 หมู่4 ตำบลท่าจี่ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2537	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จาก วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2542	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศบ.) ออกแบบนิเทศศิลป์ จาก จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2555	ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (ศป.ม.) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ